

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia.

Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdennettaisiin 190 miljoonan euron määrärahan säästö vuodesta 2017 lukien. Säästö toteutettaisiin määräämällä ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen enimmäismäärän perusteena oleva opiskelijamäärä järjestämislupien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle. Säästö kohdennettaisiin kokonaisuudessaan ammatillisen peruskoulutuksen kuntarahoitusosuuteen valtion ja kuntien välistä rahoitussuhdetta eli valtionosuusprosenttia muuttamalla.

Hallituksen kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman mukaan aikuisten perusopetuksen rahoitus tulee uudistaa. Esityksessä ehdotetaan perusopetuksen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen (oppivelvollisuusiän ylittäneiden) järjestämisen tehostamiseksi niiden rahoituksen kytkemistä nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Perusopetuksen valmistavan opetuksen rahoitus kytkettäisiin vuosittaisen laskentakäytännön sijasta läsnäolokuukausien määrään. Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen laskenta perustuisi suoritettuihin kursseihin. Rahoitukseen oikeuttavien opiskelijakohtaisten kurssien määrää ehdotetaan rajoitettavan. Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen ja valmistavan opetuksen rahoituksen laskemista koskevan siirtymäkauden aikana (vuosina 2017 ja 2018), rahoituksen laskenta perustuisi kurssimääräarvioon perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen osalta ja läsnäolokuukausien määrää koskevaan arvioon perusopetukseen valmistavan opetuksen osalta. Arvioon perustuvat rahoitukset tultaisiin tarkistamaan toteutuneiden suoritteiden mukaisiksi varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavana vuonna.

Lisäksi perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen osalta maksettaisiin vuonna 2017 siirtymäkorvausta siltä osin kuin perusopetukseen valmistavan vuoden 2017 rahoitukseen olisi sovellettu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain siirtymäsäännöstä.

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi myös hallitusohjelman liitteessä 6 edellytetyt vuosia 2016—2019 koskevat indeksijäädytykset vuoden 2017 osalta. Perusopetuslain mukaisten toimintojen osalta indeksijäädytys ehdotetaan toteutettavaksi vuonna 2017 siten, että yksikköhintaa laskettaessa indeksikorotusta vastaavan suuruinen säästö lisättäisiin euromäärään, joka vähennetään kotikuntakorvauksen perusosasta. Lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen säädettyihin keskimääräisestä yksikköhinnasta vähennettäviin euromääriin ehdotetaan lisättäväksi vuoden 2017 indeksikorotusta vastaava euromäärä. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoihin tehtäisiin vuosien 2016—2019 kehyspääatöksen mukainen vuotta 2017 koskeva säästö pysyväksi. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden vuosien 2017 indeksikorotus tehtäisiin laskennallisesti, mutta vastaavan suuruinen säästö huomioitaisiin kunkin taide- ja kulttuurilaitosmuodon osalta euromääräisesti yksikköhinnoissa.

Lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti siten, että valtionavustuksella voitaisiin vuonna 2017 rahoittaa sellaisten maahanmuuttajien ammatillista koulutusta, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa. Valtionavustuksella voitaisiin rahoittaa ammatillisia perustutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta, erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta, tutkintotilaisuuksia sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä. Samalla nuorten aikuisten osaamisohjelman valtionavustusrahoitusta koskevan säännöksen voimassaoloa jatkettaisiin kahdella vuodella vuosina 2013—2016 ohjelmassa opinnot aloittaneiden opintojen loppuun rahoittamiseksi.

Lisäksi perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmää ehdotetaan tehostettavaksi vähentämällä järjestelmän laskennallisia vaiheita. Lisäksi lukion yksikköhintaa koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että yksikköhinta olisi aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevien osalta sama, riippumatta opintojen aloittamisiäst.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 11 a § ja 50 §:n 3 momentti olisivat voimassa 31 päivään joulukuuta 2017 sekä 45 a, 48 b ja 48 c § olisivat voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	3
YLEISPERUSTELUT	5
1 NYKYTILA	5
1.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta	5
Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus	5
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain nojalla myönnettävä rahoitus esi- ja perusopetuksen mukaisiin toimintoihin	6
Opetustoimen yksikköhinnat	7
Kulttuuritoimen yksikköhinnat	8
Nuorten aikuisten osaamisohjelma ja maahanmuuttajien ammatillinen koulutus	9
Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen sekä rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen lukiokoulutuksessa ja perusopetuksessa	10
1.2 Laki vapaasta sivistystyöstä	11
2 NYKYTILAN ARVIOINTI	11
2.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta	11
Työmarkkinajärjestöjen neuvottelutulos	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Ammatillisen koulutuksen kustannukset ja opiskelijamäärät	11
Maahanmuuttajien koulutustarve ja -tausta	13
Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen tarve	14
Nuorten aikuisten osaamisohjelma	15
Esi- ja perusopetuksen mukaisten toimintojen rahoitus	16
Lukiokoulutuksen yksikköhinnat aikuisten koulutukseen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaan opiskelevilla	16
Indeksikorotusten jäädyttäminen opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla vuosina 2016—2019	17
Museoihin, teattereihin ja orkestereihin kohdistetut säästöt	17
2.2 Laki vapaasta sivistystyöstä	18
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	18
3.1 Tavoitteet	18
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot	19
3.3 Keskeiset ehdotukset	20
3.3.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta	20
Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö	20
Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitus	20
48 §:n 7 momentin perusteella ilmoitettujen oppilaiden osalta maksettava siirtymäkorvaus	22
Indeksien jäädyttäminen	23
Museot, teatterit ja orkesterit	23
Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus ja nuorten aikuisten osaamisohjelma	23
Esi- ja perusopetuksen 11—15 § ja 18 §:n mukaisten toimintojen rahoitus	24
Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen toteutus	25
3.3.2 Laki vapaasta sivistystyöstä	25

4	ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	26
4.1	Taloudelliset vaikutukset.....	26
	Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö	26
	Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus	26
	Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen (jäljempänä oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen) rahoitusjärjestelmien muutokset	27
	Kuntien tehtävien vähentäminen.....	34
	Lisäopetuksen korotukset	38
	Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset esi- ja perusopetukseen liittyvät yksikköhinnat ja rahoitukset	39
	Indeksijäädytykset.....	40
4.2	Vaikutukset kuntien, koulutuksen järjestäjien ja viranomaisten toimintaan.....	41
	Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö	41
	Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitus	43
	Muut ehdotukset.....	44
4.3	Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	44
	Ammatillisen koulutukseen kohdistuva säästö	44
	Valtionavustus maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen.....	47
5	ASIAN VALMISTELU	47
5.1	Valmisteluvaiheet ja aineisto	47
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	48
6	RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	48
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	50
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	50
1.1	Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta.....	50
1.2	Laki vapaasta sivistystyöstä.....	58
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	58
3	VOIMAANTULO.....	59
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	59
	LAKIEHDOTUKSET	63
	1. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	63
	2. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta	71
	LIITTEET	72
	RINNAKKAISTEKSTIT	72
	1. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	72
	2. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta	89

YLEISPERUSTELUT

1 NYKYTILA

1.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus

Ammatillista peruskoulutusta rahoittavat valtio ja kunnat yhdessä. Rahoitusvastuun jakautumisesta kuntien ja valtion kesken säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 6 ja 8 §:ssä. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaan kuntien asukasperusteinen rahoitusosuus saadaan laskemalla yhteen kuntien, kuntayhtymien, yksityisten ja valtion järjestämän lukiokoulutuksen sekä oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksena toteutettavan ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuuden perusteista lasketut, kunnan rahoitusosuutta vastaavat osuudet ja jakamalla saatu euromäärä maan asukasmäärällä. Kunnan rahoitusosuuteen ei lasketa ilman kotikuntaa Suomessa olevia opiskelijoita eikä lukion opiskelijoita, joille järjestetään opetusta ulkomailla.

Kuntien omarahoitusosuus opetustoimen käyttökustannuksiin on ollut 2016 58,11 prosenttia ja valtion rahoitusosuus 41,89 prosenttia. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjakototeutetaan asukaskohtaisen kunnan rahoitusosuuteen perustuvan ylläpitäjämallin mukaisesti. Kunta osallistuu ammatillisen peruskoulutuksen rahoitukseen asukaskohtaisella euromäärällä, joka vuonna 2016 on ollut 173,26 euroa asukasta kohti. Lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen yhteenlaskettu omarahoitusosuus on ollut 238,46 euroa vuonna 2016, johon on lisätty ammatikorkeakoulujen kuntarahoitusosuuden poistumisesta johtuvaa lisäystä 53,65 euroa/asukas. Ammatillisen lisäkoulutuksen julkinen rahoitus on kokonaisuudessaan valtionrahoitusta eikä se sisälly valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon.

Yksittäisen kunnan rahoitusosuus saadaan kertomalla valtakunnallinen asukaskohtainen kunnan rahoitusosuus kunnan asukasmäärällä. Kunnalle maksettavan valtionosuuden määrä saadaan, kun kunkin koulutusmuodon valtionosuuden laskennallinen peruste kerrotaan kyseessä olevan koulutusmuodon rahoitusprosentilla ja lasketaan näin saadut koulutusmuodoittaiset luvut yhteen ja sen jälkeen vähennetään saadusta summasta kunnan rahoitusosuus.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus myönnetään ja maksetaan suoraan koulutuksen järjestäjälle. Ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus muodostuu opiskelijamäärän ja suoritekohtaisen yksikköhinnan tulona. Koulutuksen järjestäjille maksetaan yksikköhinnan mukainen rahoitus täysimääräisesti lukuun ottamatta kuntia, joiden saamasta valtionosuusrahoituksesta vähennetään asukaskohtainen kuntaosuus.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus perustuu koulutuksen järjestäjien tilastointiajankohdina ilmoittamiin oppilas- ja opiskelijamääriin. Opiskelijatiedot kerätään vuosittain kahden tilastointipäivän tietoina. Rahoituksen perusteena oleviksi opiskelijoiksi voidaan ilmoittaa päätoimisesti opiskelevat opiskelijat.

Varainhoitovuoden alusta rahoitus määräytyy edellisvuoden opiskelijamäärän perusteella. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärien laskennasta säädetään lain 48 §:ssä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa varainhoitovuoden ennakollinen rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Lopullinen tarkistettu rahoitus määräytyy varainhoitovuoden päättyessä, kun varainhoitovuoden toteutuneet opiskelijamäärät ovat selvillä. Lain 50 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa myönnetyn rahoituksen varainhoitovuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaiseksi varainhoitovuoden

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain nojalla myönnettävä rahoitus esi- ja perusopetuksen mukaisiin toimintoihin

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (1704/2009) säädetään muun muassa kunnille myönnettävän esi- ja perusopetuksen ikäluokkapohjaisen valtionosuuden määräytymisestä. Valtionosuuden myöntää valtiovarainministeriö osana kunnan peruspalvelujen rahoitusta. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain nojalla myönnetään rahoitus esi- ja perusopetuksen toimintoihin siltä osin kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetty valtionosuus ei kata perusopetuslaissa säädettyjä toimintoja.

6

kuin kahdeksan kuukautta pykälän 1 momentissa tarkoitettu rahoituksen euromäärä kerrotaan luvulla 0,5.

Rahoituslain 16 §:ssä säädetään joustavan perusopetuksen lisästä. Pykälän mukaan kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle opetuksen järjestäjälle voidaan myöntää joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan mainittua toimintaa varten oppilasta kohden määrättyllä yksikköhinnalla. Rahoituksesta yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen säädetään lain 17 §:ssä. Rahoitusta myönnetään toiminnan aloittamiseen toiminnan aloittamiskuukauden alusta sen varainhoitovuoden loppuun, jolta järjestäjälle ei makseta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaista kotikuntakorvausta. Rahoitusta myönnetään toiminnan aloittamiseen ja siitä johtuvaan laajentamiseen siltä ajalta, jolta järjestäjälle ei makseta kotikuntakorvausta.

Opetustoimen yksikköhinnat

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteina käytettävät lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat. Keskimääräiset yksikköhinnat määrätään sen mukaisesti, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään. Mainituissa pykälissä säädetään muutoksista, jotka otetaan huomioon keskimääräisiä yksikköhintoja laskettaessa. Näitä ovat valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutokset, kustannustason arvioidut muutokset, vahvistamisvuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen kustannustason muutoksen ja mainitulle vuodelle tehdyn arvion erotus sekä ne tarkistukset, jotka tehdään valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistamiseksi mainitun lain 58 §:n mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö määrää seuraavan varainhoitovuoden valtionosuuden perusteena käytettävät yksikköhinnat. Säännöksen mukaan koulutusmuutokohtaiset yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

Rahoituslain muutoksella (189/2015), joka tuli voimaan 1.1.2016 muutettuna lailla (1607/2015) tehtiin lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen valtionosuusindeksiä ja yksikköhintaa koskevat, väliaikaisina toteutetut säästöt pysyviksi lisäämällä lakiin 23 b §, jonka 1 momentissa säädetään lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräisestä yksikkö hinnasta valtiontalouden edellyttämien säästöjen vuoksi tehtävästä euromääräisestä vähennyksestä. Pykälän 1 momentissa säädettyihin vähennettäviin euromääriin lisättiin rahoituslain muutoksella (1607/2015) vuoden 2016 indeksikorotusta vastaava euromäärä. Pykälän 1 momentin mukaan laskettaessa 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään lukiokoulutuksen osalta 1 048,52 euroa, ammatillisen peruskoulutuksen osalta 826,73 euroa; ja taiteen perusopetuksen osalta 2,41 euroa. Jotta säästöjen vaikutus keskimääräiseen yksikköhintaan tulee otetuksi huomioon vain kerran, lain 23 b §:n 2 momentissa säädetään, että lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta on kuitenkin vähintään vuoden 2015 tasossa. Ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on kuitenkin aina vähintään tasossa, joka saadaan kun vuoden 2015 keskimääräisestä yksikkö hinnasta vähennetään 426,78.

Lain 24 §:ssä säädetään lukion yksikköhinnoista. Pykälän 1 momentin mukaan lukion yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiokoulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Momentin mukaan yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niiden opiskelijoiden määrästä, jotka opintonsa aloittaessaan ovat täyttäneet 18 vuotta, otetaan huomioon 58 prosenttia.

Pykälän 7 momentissa säädetään 18 vuotta täytettyään lukio-opinnot aloittaneiden yksikkö hinnasta, joka on 58 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetystä yksikkö hinnasta. Poikkeuksen kuitenkin muodostavat sisäoppilaitoksessa opiskelevat.

Pykälän 9 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään perusteista, jolla lukiolain 20 §:n 3 momentissa tarkoitetun oppiaineen suorittaminen muunnetaan opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon pykälän 1 ja 5 momentissa tarkoitettujen 18 vuotta täytettyään opintonsa aloittaneiden määrässä.

Lain 25 §:ssä säädetään ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnoista. Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain siten, että yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille aiheutuneet ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun näyttötutkintona suoritettavan ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan valtiosuuden myöntämisen perusteena käytettävien, edellä tarkoitetussa koulutuksessa olevien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Yksikköhintoja laskettaessa ei oteta huomioon oppisopimuskoulutuksesta aiheutuneita kustannuksia eikä kyseistä koulutusta saavia opiskelijoita.

Perusopetuksen yksikköhinnoista säädetään 29 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain rahoituslain 11—14 ja 18 §:ssä tarkoitetut yksikköhinnat. Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain rahoituslain 16 §:ssä tarkoitetun joustavan perusopetuksen hinnan valtion talousarvion rajoissa.

Rahoituslain 32 §:n 3 momentissa säädetään yksityisen perusopetuksen järjestäjien yksikköhintaan lisättävästä arvolisäveron osuudesta, kun rahoitus myönnetään rahoituslain säännösten mukaan.

Kulttuuritoimen yksikköhinnat

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista ja niiden laskemisesta säädetään rahoituslain 35 ja 35 a §:ssä. Lain 35 §:n mukaan museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat lasketaan erikseen kunkin taide- ja kulttuurilaitosmuodon osalta vuosittain jaksamalla yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna niiden toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset asianomaisten kulttuurilaitosten saman kalenterivuoden todellisten henkilötyövuosien yhteismäärällä. Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää yksikköhinnan varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaiseksi ja ottaen huomioon valtion toimenpiteistä aiheutuvat toiminnan laajuuden ja laadun muutokset soveltuvin osin siten kuin 23 §:n 1 momentissa säädetään. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja laskettaessa niitä alennetaan vuosittain rahoituslain 35 a §:n mukaan seuraavasti: 1) museoiden osalta 15 177 euroa; 2) teattereiden osalta 8 545 euroa; ja 3) orkestereiden osalta 8 479 euroa.

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintaa ei porrasteta. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusrahoituksessa ei ole lakisääteistä kunnan rahoitusosuutta.

Nuorten aikuisten osaamisohjelma ja maahanmuuttajien ammatillinen koulutus

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt vuonna 2013 nuorten aikuisten osaamisohjelman, jonka tavoitteena on ollut tarjota vailla toisen asteen tutkintoa oleville nuorille aikuisille tuettu mahdollisuus ammatillisen tutkinnon suorittamiseen. Vuodesta 2014 nuorten aikuisten osaamisohjelmaan osoitettuja määrärahoja on myönnetty valtionavustuksena opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin väliaikaisesti lisätyn 45 a §:n perusteella. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen osalta lisärahoitusta nuorten aikuisten osaamisohjelmaan on myönnetty valtionosuuksin.

Valtionavustuksella voidaan rahoittaa niiden opiskelijoiden opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa, ja jotka koulutuksen alkamisvuonna ovat 20—29-vuotiaita.

Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, on että koulutuksen järjestäjällä on suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän valtionosuusrahoitteista oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta siinä laajuudessa, että hakijalle ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvassa määrätty opiskelijamäärä täyttyy. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän oppilaitosmuotoista ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta valtionosuusrahoituksella vähintään opiskelijatyövuosimäärän, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentin mukaisesti ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi.

Valtionavustusta ei saa käyttää niihin opiskelijoista aiheutuviin kustannuksiin, joita rahoitetaan valtionosuusrahoituksella taikka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun laissa (916/2012) tarkoitettuna työvoimakoulutuksena.

Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa oli aloittanut syyskuuhun 2015 mennessä oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa 9160 ja oppisopimusmuotoisessa koulutuksessa 785 vailla toisen asteen tutkintoa olevaa 20—29 -vuotiasta. Ohjelman vuosibudjetti on ollut 52 miljoonaa euroa, joista 4 miljoonaa euroa on kohdennettu hakevaan ja tukevaan toimintaan. Koulutuksen on aloittanut keskimäärin 4000 opiskelijaa vuosittain. Ohjelmaa on toteutettu noin 60 oppilaitoksessa. Lokakuuhun 2015 mennessä ohjelmassa oli suoritettu kaikkiaan 1075 tutkintoa ja 3060 tutkinnon osaa. Tutkinnoista 294 oli ammatillisia perustutkintoja ja 765 ammattitutkintoja. Erikoisammattitutkintoja oli 16.

Tilastokeskuksen mukaan ulkomaalaistaustaisten osuus Suomen väestöstä on kasvanut 0,8 prosentista 5,9 prosenttiin vuosien 1990—2014 aikana. Ulkomailta muutti Suomeen vuoden 2015 aikana 28 746 henkeä. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan vuonna 2012 Suomessa asui noin 195 500 ulkomaan kansalaista ja ulkomaan kansalaisten määrän arvioidaan vuoteen 2020 mennessä kasvavan noin 330 000 henkeen ja vuoteen 2030 mennessä noin 500 000 henkeen. Vuonna 2015 Suomeen tuli yhteensä 32 400 turvapaikanhakijaa.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelee yhteensä noin 19 000 vieraskielistä opiskelijaa. Vieraskielisten ammatilliseen peruskoulutukseen hakijoiden ja hyväksytyjen määrä on viimeisten vuosien aikana lisääntynyt runsaasti. Ennen ammatillista peruskoulutusta maahan-

muuttaja voi osallistua valmentavaan koulutukseen. Koulutuksen tavoitteena on täydentää ja syventää opetuskielen taitoa, parantaa opiskeluvälmiuksia sekä tukea siirtymistä jatko-opintoihin, ensisijaisesti ammatilliseen peruskoulutukseen. Koulutus soveltuu maahanmuuttajien koulutustarpeisiin siinä vaiheessa, kun kotouttamiskoulutuksessa tai muilla tavoin on jo hankittu kielitaitoa. Valmentavan koulutuksen laajuus on 60 osaamispistettä ja koulutus muodostuu pakollisista, valinnaisista ja vapaasti valittavista koulutuksen osista.

Näyttötutkintona suoritettava ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto on maahanmuuttajalle usein soveltuva koulutusvaihtoehto. Ammatti- ja erikoisammattitutkintoja suorittavien vieraskielisten opiskelijoiden määrä onkin kasvanut. Suhteessa eniten kasvua on tapahtunut sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnon suorittajissa, mutta opiskelijamäärissä kasvua on tapahtunut eniten tekniikan ja liikenteen alalla.

Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen sekä rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen lukiokoulutuksessa ja perusopetuksessa

Lain 48 §:ssä säädetään oppilas-, opiskelija- ja tutkintomäärien laskemisesta. Pykälän 1 momentissa säädetään lukiokoulutuksen ns. ennakkollisesta rahoituksesta. Varainhoitovuoden alusta rahoitus määräytyy edellisvuoden opiskelijamäärien perusteella. Lisäksi pykälän 1 momentissa säädetään rahoituksesta toiminnan käynnistyessä, joka lasketaan arvioidun oppilas- ja opiskelijamäärän mukaan.

Lain 50 §:ssä säädetään rahoituksen myöntämisestä ja tarkistamisesta. Lopullinen tarkistettu rahoitus määräytyy varainhoitovuoden päättyessä, kun varainhoitovuoden toteutuneet opiskelijamäärät ovat selvillä.

Lain 50 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa myönnetyn rahoituksen varainhoitovuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. Pykälän 2 momentin mukaan perusopetuksen rahoitus tarkistetaan, lukuun ottamatta 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perusopetuksen kurssien ja 16 §:ssä tarkoitetun joustavan perusopetuksen oppilasmäärää, varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 20 päivän ja varainhoitovuoden syyskuun 20 päivän keskimääräisen oppilasmäärän mukaiseksi.

Eräisiin lähinnä teknisiin muutoksiin liittyvät säännökset

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:ssä säädetään lain soveltamisesta eräissä tapauksissa. Pykälän 2 momentissa luetaan ne perusopetuslain mukaiset toiminnot, joiden rahoituksesta säädetään rahoituslaissa. Kun esi- ja perusopetuksen valtionosuus myönnetään ja maksetaan kunkin kunnan oppilasikäluokan (6-15 vuotiaat) perusteella, ikäluokkien alittava ja ylittävä osa perusopetuslaissa säädetyistä palveluista rahoitetaan rahoituslain perusteella. Samoin eräät oppilaskohtaiset tai harkinnanvaraiset lisät, joita ei voi muuttaa asukasperusteisiksi, säädetään rahoituslaissa. Rahoituksesta säädetään rahoituslain 2 §:n 2 momentin kohdissa muun muassa mukaan perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun maahanmuuttajille järjestettävään perusopetukseen valmistavaan opetukseen, perusopetuslaissa tarkoitetuille muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esiopetukseen ja perusopetukseen, perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden ja perusopetuksen vaikeimmin kehitysvammaisten ja muiden vammaisoppilaiden perusopetuksesta aiheutuviin lisäkustannuksiin ja yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen.

Lain 3 §:ssä säädetään rahoituslaissa käytettyjen määritelmien sisältö. Pykälän 1—3 kohdissa määritellään opetustoimi, kulttuuritoimi ja yksityinen koulutuksen ja muun toiminnan järjestäjä.

Rahoituslain 44 §:ssä säädetään valtionavustuksista. Pykälän 1 momentin mukaan rahoituslain 1 ja 2 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen ja toiminnan järjestäjälle voidaan myöntää valtionavustusta kehittämistä, kokeilua ja toiminnan käynnistämistä varten toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä varten tai koulutuspoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi valtiona talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa.

Pykälän 2 momentin mukaan lain 1 ja 2 §:ssä mainittujen lakien mukaisen toiminnan järjestäjälle voidaan myöntää ylimääräistä avustusta valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa. Momentissa säädetään myös ylimääräisestä valtionavustuksesta yksityisen perusopetuksen järjestäjälle valtionosuusjärjestelmän muutosten vaikutuksen tasoittamiseen sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetyn kotikuntakorvauksesta. Pykälän 2 momentin yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ylimääräisenä avustuksena myönnetään myös Englantilaisen koulun säätiölle, Helsingin Kansainvälisen Koulun Vanhempain Yhdistys ry:lle ja Kouluyhdistys Pestalozzi Schulverein Skolföreningen ry:lle näiden perusopetuksen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden osuus.

1.2 Laki vapaasta sivistystyöstä

Vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnasta ja rahoituksesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja vapaasta sivistystyöstä annetussa asetuksessa (805/1998). Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 2 §:n mukaan vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset, liikunnan koulutuskeskukset ja kesäyliopistot.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien määrän. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 §:n 2—6 momentin mukaan yksikköhinnat lasketaan kansanopistoille, kansalaisopistoille, valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille, kesäyliopistoille ja opintokeskuksille toteutuneiden kustannusten pohjalta jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna oppilaitosten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset saman kalenterivuoden toteutuneiden suoritteiden määrällä. Lain 11 §:n 4 momentin mukaan kansalaisopistojen keskimääräinen yksikköhinta määrätään vuosittain valtioneuvoston asetuksella soveltuvin osin siten, kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 §:ssä säädetään. Kansalaisopistojen keskimääräinen yksikköhinta säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään.

Vuonna 2016 vapaan sivistystyön oppilaitosten osalta määrättäviin ja kansalaisopistojen osalta säädetäviin keskimääräisiin yksikköhintoihin tehtiin vuoden 2016 indeksikorotus laskennallisesti, mutta vastaavan suuruinen säästö huomioitiin 11 b §:n 1 momentin mukaisissa euromäärissä. Säästön vaikutus tehtiin pysyväksi.

2 Nykytilan arviointi

2.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Ammatillisen koulutuksen kustannukset ja opiskelijamäärät

Vuonna 2016 ammatillisen koulutuksen valtionosuusmäärärahat ovat yhteensä 1 872 miljoonaa euroa. Tästä ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksiin kohdennettu valtion-

osuusrahoitus on 1 657 miljoonaa euroa, josta kuntien rahoitusosuutta on 1 171 miljoonaa euroa ja valtion rahoitusosuutta 486 miljoonaa euroa. Ammatillinen lisäkoulutus on valtion rahoittamaa ja sen käyttökustannuksiin kohdennettu valtionosuusrahoitus, pitäen sisällään oppilaitosmuotoisen koulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoituksen, on kaikkiaan 255 930 000 euroa.

Vuonna 2014 ammatillisen peruskoulutuksen kustannukset olivat keskimäärin yhteensä 11 679 euroa opiskelijaa kohti. Suurimmat opiskelijakohtaiset käyttökustannukset olivat koulutusalosta luonnonvara- ja ympäristöalalla (15 619 €) ja pienimmät kustannukset yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla (8 153 €). Alla olevassa taulukossa ovat ammatillisen peruskoulutuksen koulutusaloittaiset käyttökustannukset vuonna 2014.

Taulukko 1.

AMMATILLISEN PERUSKOULUTUKSEN KÄYTTÖKUSTANNUKSET KOULUTUSALOITTAIN (EUROA/OPISKELIJA)

Koulutusala	Opetus %	Kiin- teistöt %	Majoitus %	Opisk. ruokailu %	Yhteiset toiminnot %	Ylläp.- hallinto %	Yhteensä	Opisk. määrä
Humanistinen ja kasvatusala	4.798 48	1.476 15	495 5	1.040 10	1.356 14	818 8	9.983	2.538
Kulttuuriala	6.667 54	2.430 20	200 2	557 5	1.792 14	719 6	12.366	9.064
Yht.k.tiet., liiketal. ja hall. ala	4.489 55	1.068 13	85 1	407 5	1.510 19	594 7	8.153	17.749
Luonnontieteiden ala	4.690 54	1.211 14	125 1	401 5	1.637 19	603 7	8.666	4.367
Tekniikan ja liikenteen ala	6.460 56	2.281 20	160 1	498 4	1.468 13	598 5	11.465	56.475
Luonnonvara- ja ympäristöala	8.537 55	2.516 16	899 6	1.001 6	1.936 12	729 5	15.619	8.516
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	5.225 57	1.369 15	105 1	477 5	1.356 15	589 6	9.121	29.005
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	6.214 56	1.864 17	249 2	519 5	1.580 14	670 6	11.095	16.237
Vamm.(erit.teht.) valm. ja kunt. op. ja ohj.	19.729 61	3.579 11	1.973 6	1.116 3	4.281 13	1.525 5	32.203	1.802
Vamm.(ei erit.teht.) valm. ja kunt. op. ja ohj.	9.466 69	1.340 10	248 2	525 4	1.418 10	717 5	13.715	911
Maahanmuuttajien valmistava koulutus	5.218 59	1.365 15	49 1	313 4	1.328 15	589 7	8.862	1.752
Amm. perusk. ohjaava ja valmistava koulutus	5.595 59	1.505 16	91 1	449 5	1.261 13	577 6	9.479	1.346
Yhteensä	6.167 56	1.885 17	220 2	529 5	1.543 14	634 6	10.977	149.761

Käyttökustannusten suurimmat menoerät ovat opetusmenot (56 prosenttia) ja kiinteistöt (17 prosenttia).

Ammatillisen peruskoulutuksen käytössä on kiinteistöjä syyskuun 2015 tiedonkeruun tietojen perusteella yhteensä 3 086 632 m², joista omistukseen perustuvia tiloja oli 2 545 110 m². Keskimääräinen kustannus neliötä kohden oli 91 euroa ja tilaa käytössä opiskelijaa kohden oli keskimäärin 21 m².

Alla olevassa taulukossa ovat ammatillisen peruskoulutuksen opetuksen kustannukset vuonna 2014.

Taulukko 2.

KUSTANNUSSOVELLUS 2014 *** AMMATILLINEN PERUSKOULUTUS *** LOPULLINEN RAPORTOINTI *** PVM: 23.09.2015 ***
*** RAPORTTI: K02P6OSA ***

OPETUKSEN KUSTANNUKSET ERITELTYNÄ MENOKOHDITTAIN (EUROA/OPISKELIJA, EUROA/TUNTI, EUROA/OPINTOVIIKKO)								
Koulutusala	Opisk. määrä	Opetus (K1.1) e/opisk.	Työssä-oppiminen (K1.3) e/opisk.	Työnant. maks.korv. (K1.4) e/opisk.	Opetus-toim. yht. e/opisk.	Opetus (K1.1) e/tunti	Opetustoim. yht. e/suor. opintoviikot	Työssä-oppiminen (K1.3+1.4) e/työ.op.v
Raportti yhteensä	149.761	5.698	435	35	6.167	77	172	69

Ammatillisen koulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on 10 465,32 € vuonna 2016. Alakohtaisesti oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnat vaihtelevat yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan noin 7 670 eurosta luonnonvara- ja ympäristöalan noin 14 440 euroon. Järjestäjäkohtaisesti arvonlisäverottomat yksikköhinnat vaihtelevat noin 7 000 eurosta noin 15 000 euroon. Eräiden poikkeuksellisen kalliista yksittäistä koulutusalaa järjestävien tai erityisopetuksen erityistä koulutustehtävää toteuttavien koulutuksen järjestäjien yksikköhinta voi olla vielä edellä mainittua korkeampi.

Tilastokeskuksen koulutustilastojen mukaan ammatillisessa peruskoulutuksessa aloitti kalenterivuoden 2014 aikana yhteensä noin 69 700 uutta opiskelijaa. Näistä ammatillisessa peruskoulutuksena suoritettavissa perustutkinnoissa aloitti noin 46 000 ja näyttötutkintoon valmistavassa ammatillisessa peruskoulutuksessa 23 700. Vuonna 2014 16–18-vuotiaiden keskimääräinen ikäluokan koko oli noin 60 700. Perusopetuksen päättäneistä on viime vuosina noin 43–45 prosenttia eli noin 26 000–27 000 henkilöä sijoittunut välittömästi perusasteen päättämisen jälkeen ammatilliseen peruskoulutukseen. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vuonna 2017 16–18-vuotiaiden keskimääräinen ikäluokka olisi noin 59 100. Nuorisoikäluokka pienenee vielä 2018 (58 700), jonka jälkeen se kääntyy lievään nousuun vuonna 2019 ja nousee tästä eteenpäin. Vuoden 2014 tason sen ennustetaan saavuttavan vuonna 2021.

Taulukko 3.

Perustutkintokoulutus 2014

Uudet opiskelijat

	opetussuunnitelma-perusteinen koulutus/tutkinto		opetussuunnitelma-perusteinen koulutus/tutkinto Summa	näyttötutkintoon valmistava koulutus/tutkinto		näyttötutkintoon valmistava koulutus/tutkinto Summa
	Oppilaitosmuotoinen koulutus	Oppisopimuskoulutus		Oppilaitosmuotoinen koulutus	Oppisopimuskoulutus	
15–19-vuotiaat	33 235	148	33 383	503	493	996
20–24-vuotiaat	8 642	60	8 702	4 425	1 860	6 285
25–29-vuotiaat	1 937	27	1 964	3 551	1 290	4 841
30–34-vuotiaat	899	11	910	2 692	907	3 599
35–39-vuotiaat	449	5	454	1 993	720	2 713
40–44-vuotiaat	250	3	253	1 389	543	1 932
45–49-vuotiaat	195	1	196	1 272	430	1 702
50–54-vuotiaat	111	2	113	845	308	1 153
55–59-vuotiaat	38	1	39	284	130	414
60-vuotiaat ja sitä vanhemmat	14		14	42	9	51
Tuntematon				2		2
Yhteensä	45 770	258	46 028	16 998	6 690	23 688

Lähde: Vipunen

Maahanmuuttajien koulutustarve ja -tausta

Hallitus on 3.5.2016 päättänyt kotouttamista koskevasta toimintasuunnitelmasta. Suunnitelmassa todetaan, että osalla oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa maahan tulleista on hyvin puutteellinen koulutustausta, joten on odotettavissa, että oppivelvollisuusiän päättyessä perusopetuksen suorittaminen jää kesken. Yhteensä perusopetuksen täydentämistarpeessa olevia, oppivelvollisuusiän ylittäneitä nuoria arvioidaan olevan vuonna 2016 noin 2 600. Maahanmuuttajien, joilla on puutteita perusasteen opinnoissa, tulisi pystyä opiskelemaan kokopäiväisesti ja tehokkaasti. Työmarkkinatuen ja opintotuen rajaukset heikentävät opiskelumahdollisuuksia. Toimintasuunnitelman tavoitteeksi hallitus päätti, että oppivelvollisuusiän ylittäneillä on tosiasialliset mahdollisuudet suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Tavoitteena on uudistaa aikuisten perusopetuksen tuntijako, opetussuunnitelman perusteet ja rahoitus. Rahoitusjärjestelmää koskevan suunnitelmaan sisältyvän tavoitteen mukaan perusopetuksen valmistavan opetuksen ja aikuisten perusopetuksen järjestämistä tehostetaan kytkemällä rahoitus nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Samalla puretaan rahoitusjärjestelmän esteet opetuksen tehokkaalle käynnistämiseksi.

Maahanmuuttajien koulutuspolkuja ja integrointia selvittäneen työryhmän mukaan (opetus- ja kulttuuriministeriö 2016:1) maahanmuuttajien reitit koulutukseen ja työelämään ovat pitkiä, sisältävät tyhjäkäyntiä, päällekkäisyyksiä ja joskus myös epätarkoituksenmukaisia opintoja. Kotoutumiskoulutuksen ja seuraavien koulutusvaiheiden väliin jää usein viiveitä. Lisäksi maahanmuuttajia ohjautuu kotoutumiskoulutusten jälkeisiin koulutuksiin ja kotoutumiskoulutusta korvaaviin koulutuksiin tarjontalähtöisesti, eikä opiskelijan oman osaamis- ja koulustaustan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Maahanmuuttajien koulutuspolut saattavat myös katketa tai juuttua erilaisiin valmistaviin koulutuksiin tutkintoon johtavan koulutuksen korkeiden kielitaitovaatimusten vuoksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti syksyllä 2015 myös pikakartoituksen turvapaikanhakijoiden koulutus- ja työkokemusprofiilista. Aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon arviointikeskus Testipiste toteutti opetus- ja kulttuuri-ministeriön toimeksiannosta kartoituksen vastaanottokeskuksissa tammi–maaliskuun 2016 aikana. Kartoitukseen osallistui 1004 turvapaikanhakijaa 32 maasta. Yksilöhaastatteluissa selvitettiin muun muassa tulijoiden koulutustaustaa ja työhistoriaa sekä luku- ja kirjoitustaitoa. Tavoitteena oli pyrkiä ennakoimaan tulevaa koulutustarvetta turvapaikanhakijamäärän kasvaessa.

Koulutustaustasta selvitettiin peruskoulu-, lukio- ja ammatilliset opinnot sekä korkea-asteen koulutus. Enemmistöllä (69 %) oli peruskouluopintoja 7–9 vuotta. Lukio-opintoja oli noin puolella. Ammatillisia opintoja puolestaan 14 prosentilla, joskin ammatillisten opintojen vähäinen määrä voi selittyä sillä, että kartoitettujen lähtömaissa monet konkreettiset, käsillä tehtävät työt opitaan tekemällä. Eniten ammattiopintoja on rakennusosalta sekä teollisuusosalta. Korkeakouluopintoja oli takanaan 27 prosentilla ja 7 prosentilla ei ollut koulutustaustaa lainkaan.

Turvapaikanhakijoilla oli monenlaista osaamista. Noin 90 prosentilla oli aiempaa työkokemusta, monella usealta alalta. Eniten työkokemusta oli rakennus- ja kuljetusaloilta. Rakennusmiehinä, -maalareina, -insinööreinä ja muissa rakennusalan ammateissa oli työskennellyt 27 prosenttia. Taksin-, linja-auton- ja kuorma-autonkuljettajina sekä muissa kuljetusalan tehtävissä työskennelleitä oli 21 prosenttia. Muita suuria ammattialoja olivat kaupallinen ala, ravintola-, hotelli- ja ruuanvalmistusala sekä kulttuuri-, viestintä-, taide- ja käsityöala. Yrittäjinä oli toiminut 19 prosenttia.

Selvityksessä kartoitettiin myös luku- ja kirjoitustaitoa äidinkielellä ja koulukielellä. Suurin osa osasi lukea ja kirjoittaa. Vain 7 prosenttia ei osannut lukea ja kirjoittaa lainkaan. Koulutusväylien suunnittelua varten kartoitettiin myös tekninen luku- ja kirjoitustaito latinalaisella kirjaimistolla. Suurin osa (73 %) tarvitsee eriasteista harjoitusta latinalaisella kirjaimistolla lukemisessa ja/tai kirjoittamisessa. Enemmistölle riittäisi kuitenkin lyhyehkö luku- ja kirjoitustaitoa tukeva koulutus.

Selvityksen perusteella suuri osa aikuisista myönteisen oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista tarvitsee ainakin jossain määrin ammatillisen osaamisen kehittämistoimia sijoittukseen työmarkkinoille. Osalla tarpeeseen voidaan vastata esimerkiksi tutkinnon osilla, osa tarvitsee koko tutkinnon ja osa tarvitsee varsin kattavia tukitoimia työmarkkinoille siirtymisen edistämiseksi. Riittävä suomen tai ruotsin kielen taito on pääsääntöisesti edellytys opinnoissa etenemiselle ja työllistymiselle.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen tarve

Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen laskenta perustuu oppilasmäärään ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltävän syyskuun 20 päivän oppilasmäärän mukaan. Perusopetuksen rahoitus tarkistetaan varainhoitovuotta edeltävän syyskuun 20 päivän ja varainhoitovuoden syyskuun 20 päivän keskimääräisen oppilasmäärän mukaan. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa opiskelijamäärät voivat yhteiskunnan tilanteesta johtuen vaihdella hyvinkin paljon vuodesta toiseen. Lisääntyneen maahanmuuton myötä perusopetusta tarvitsevien aikuisten määrä on asteittain lisääntynyt. Viimeisen kymmenen vuoden aikana maahanmuutto Suomeen on jatkunut kasvusuuntaisena. Vuonna 2015 vuotuinen maahan tulon määrä moninkertaistui. Kansainvälisen liikkuvuuden arvioidaan lisääntyvän myös tulevaisuudessa ja on varauduttava vastaamaan sen myötä tuleviin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymisen vuoksi oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen tarve on kasvamassa vuosina 2016—2017. Opiskelijamäärän arvioidaan kasvavan jonkin verran vielä vuosina 2018—2019. Koulutuspaikkoja tarvitaan lisää, mikä tarkoittaa sitä, että useammat kunnat ja mahdollisesti yksityiset yhteisöt tulevat jatkossa järjestämään oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta.

Merkittävä osa turvapaikan saaneista oppivelvollisuusiän ylittäneistä on nuoria henkilöitä, jotka eivät ole saavuttaneet perusopetuksen päättötodistusta vastaavaa osaamista, joten heille on tarvetta antaa oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettua perusopetusta tai perusopetukseen valmistavaa opetusta. Tässä tilanteessa perusopetuksen tarvitsijoiden määrän odotetaan lähes kaksinkertaistuvan ja tarpeen kasvavan vielä siitä muutaman vuoden, ennen kuin opetuksen tarve lähtee laskemaan, jos nykyinen ennuste tulevasta turvapaikanhakijoista toteutuu. Näin ollen sekä yksityisillä perusopetuksen järjestäjillä ja perusopetusta järjestävillä kunnilla on edessä tilanne, jossa opetuksen tarjontaa tulisi kasvattaa kaksinkertaiseksi tai vielä suuremmaksi, jotta jokaiselle tarvitsevalle löytyisi koulutuspaikka. Monessa kunnassa olisi myös tarve ensimmäistä kertaa järjestää perusopetusta oppivelvollisuusiän ylittäneille. Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen ja perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Jotta opetusta järjestettäisiin tarvittava määrä, olisi tärkeää kohdistaa toiminnan laajuutta vastaava määrä rahoitusta ajankohtaan, jolloin toimintaa ollaan aloittamassa tai sitä laajennetaan. Jos rahoitus ei kytkeydy opetuksen järjestämiseen sen toteuttamisaikana, opetuksen järjestäjällä ei välttämättä ole rahaa kohdistaa opetuksen järjestämiseen, jolloin koulutus jää toteutumatta ja moni nuori oppivelvollisuusiän ylittänyt jää vaille opiskeluväylää eteenpäin kohti toisen asteen koulutusta ja työelämää, mikä merkittävästi lisää maahanmuuttajanuorten syrjäytymisvaaraa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelma

Nuorten aikuisten osaamisohjelma on tavoittanut hyvin kaikkein heikoimmassa asemassa olevia kouluttamattomia nuoria aikuisia. Aloittaneista opiskelijoista reilut 40 prosenttia on ollut työttömiä ja vajaa 40 prosenttia pitkäaikaistyöttömiä tai syrjäytymisuhanalaisia, kun kohderyhmästä työllisten osuus on yli 60 prosenttia. Miesten osuus aloittaneista opiskelijoista on noussut yli 50 prosenttiin, kun heitä on kohderyhmästä noin 60 prosenttia. Vieraskielisten osuus aloittaneista on noussut 18 prosenttiin aloittaneista, kun kohderyhmästä heidän osuutensa on neljännes.

Osaamisohjelmien avulla on voitu suunnata lisäresursseja muun muassa ohjaukseen ja opintojen henkilökohtaistamiseen, opettaja- ohjaaja –työpareihin ja opiskeluihin orientoiviin jaksoihin. Lisäksi jokaiselle opiskelijalle on tehty opiskeluvaikeuksien kartoituksia (lukitestit), nimetty kummiohjaaja, lisätty ammattisuomen tukitoimia vieraskielisille opiskelijoille (S2-opettaja ammattiopettajan työparina) sekä mallinnettu moniammatillista opiskelijan tukipalvel-

lumallia. Nuorten aikuisten osaamisohjelman toteuttajat ovat myös toimineet yhteistyössä alueellisten Ohjaamo-palvelupisteiden kanssa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelman valtionavustusrahoitusta koskevan väliaikaisen säännöksen voimassa olo päättyy vuoden 2016 lopussa. Valtiontalouden kehyksessä ohjelmaan on kuitenkin varattu rahoitusta vuosille 2017 ja 2018, vuonna 2016 tai sitä aiemmin opintonsa aloittaneiden opintojen loppuun rahoittamiseksi. Jotta rahoitusta voitaisiin myöntää valtionavustuksina myös vuosina 2017 ja 2018, tulisi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa olevan säännöksen voimassaoloa jatkaa kahdella vuodella.

Esi- ja perusopetuksen mukaisten toimintojen rahoitus

Vuoteen 2010 saakka voimassa olleen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) aikana käytäntönä oli, että lisäopetuksessa olevista, aiemmin pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olleista oppilaista maksettiin lisäopetuksen ajalta myös pidennetyn oppivelvollisuuden lisäkorotusta. Nykyisen opetus- ja kulttuuritoimenrahoituksesta annetun lain (1705/2009) voimaan tultua tätä vakiintunutta käytäntöä ei muutettu, koska valtionosuusuu- distuksen lähtökohtana oli, ettei uudistuksella muuteta valtionosuuksien määräytymisperusteita. Tämä periaate on kirjattu hallituksen esitykseen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta muuttamisesta ym. (HE 174/2009), jossa todetaan, että uudistuksen tavoitteena ei ole ollut muuttaa valtionosuuksien määräytymisperusteita, vaan tavoitteena on ollut turvata pitkäjänteinen ja ennakoitavissa oleva rahoitus kaikille opetuksen, koulutuksen ja toiminnan järjestäjille. Voimassa olevassa rahoituslaissa ei ole säädetty lisäopetuksen pidennetyn oppivelvollisuuden suorittaneiden vaikeavammaisten ja muiden vammaisten korotuksesta, vaikka sitä on edelleen maksettu.

Pykälissä 11—15 § ja 18 § säädetään rahoituksesta lisäopetukseen, maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaan opetukseen, muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esi- ja perusopetukseen, ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen sekä pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoituksesta, sisäoppilaitoslisästä ja koulukotikorotuksesta. Pykälissä toistetaan sama laskentakaava, miten edellä mainittujen perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoitus on sidottu kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain 38 §:n mukaisesti valtiovarainministeriön vuosittain päättämään kotikuntakorvauksen perusosaan.

Yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään kotikuntakorvausta vastaava euromäärä toiminnan aloittamiseen siltä ajalta, jolta järjestäjälle ei makseta rahoituslain mukaista rahoitusta. Uudet perusopetuslain 7 §:n mukaisen järjestämisluvan saaneet perusopetuksen järjestäjät saivat rahoitusjärjestelmän mukaan kotikuntakorvauksen vasta puolentoista vuoden kuluttua toiminnan aloittamisesta. Tästä syystä pykälässä säädetään yksityisille perusopetuksen järjestäjille myönnettävästä rahoituksesta toiminnan aloittamiseen.

Perusopetuksen rahoitusjärjestelmä on monimutkainen sisältäen monia laskennallisia vaiheita. Esimerkiksi lain mukaan rahoitettavan perusopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltävän syyskuun 20 päivän mukaan. Perusopetuksen rahoitus tarkistetaan varainhoitovuotta edeltävän syyskuun 20 päivän ja varainhoitovuoden syyskuun 20 päivän keskimääräisen oppilasmäärän mukaan.

Lukiokoulutuksen yksikköhinnat aikuisten koulutukseen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaan opiskelevilla

Lukioiden opiskelijamäärätilastojen perusteella voidaan arvioida, että vuonna 2014 aikuisten koulutukseen tarkoitetun oppimäärän mukaan muualla kuin sisäoppilaitosmuotoisissa koulu-

tuksessa opiskeli n. 2 300 alle 18-vuotiaana aloittanutta opiskelijaa. Näyttää siltä, että eräät koulutuksen järjestäjät ovat ottaneet merkittävästi alle 18-vuotiaana opiskelun aloittaneita oppilaita aikuisten koulutukseen tarkoitetun oppimäärän mukaiseen lukiokoulutukseen, vaikka lainsäädännön mukaan alle 18-vuotiaana opinnot aloittaneita opiskelijoita voi ottaa koulutukseen mukaan vain erityisestä syystä. Lukiokoulutuksessa alle 18-vuotiaana aloittaneiden rahoitus on noin 1,72-kertainen verrattuna yli 18-vuotiaana aloittaneisiin. Koulutuksen järjestäjän rahoitus paranee merkittävästi suhteessa kurssien määrään ottamalla alle 18-vuotiaita aikuisten koulutukseen tarkoitetun oppimäärän mukaiseen lukiokoulutukseen.

Samaan aikaan tämän esityksen kanssa on valmisteilla kuntien tehtävien karsimista koskevan toimenpide-ehdotuksen mukaisesti ehdotus perusopetuslain, lukiolain, oppilas- ja opiskelijahuoltolain ym. muuttamiseksi. Esitykseen sisältyvän ehdotuksen mukaan muutettaisiin voimassa olevaa lukiolakia siten, että taito- ja taideaineiden sekä terveystiedon opiskelu on vapaaehtoista myös niille opiskelijoille, jotka ennen 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan.

Yhtenä kuntien tehtävien vähentämisen toimenpiteenä on tehostaa perusopetuksen ja lukio- koulutuksen rahoitusjärjestelmää vähentämällä järjestelmän laskennallisia vaiheita. Kuten perusopetuksen rahoitusjärjestelmä myös lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä sisältää monia laskennallisia vaiheita. Esimerkiksi lain mukaan rahoitettavan lukiokoulutuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Varainhoitovuoden lopussa lukiokoulutuksen rahoitus tarkistetaan varainhoitovuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan.

Indeksikorotusten jäädyttäminen opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla vuosina 2016—2019

Osana hallituksen päättämiä julkisen talouden välttämättöminä sopeutustoimina (hallitusohjelman liite 6) hallitus on päättänyt indeksikorotusten jäädyttämisestä opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla vuosina 2016—2019. Voimassa olevassa rahoituslaissa on säädetty, että indeksikorotusta ei tehdä laissa säädettyä kunnan omarahoitusosuuteen lisättävää euromäärää laskettaessa eikä ammatillisten erikoisoppilaitosten yksikköhintaan tehdä arvioidusta kustannustason muutoksesta johtuvaa tarkistusta vuosien 2016—2019 osalta. Lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen vuoden 2016 indeksikorotus tehtiin laskennallisesti, mutta vastaavan suuruinen säästö huomioitiin koulutusmuotokohtaisissa euromäärissä, jotka vähentävät lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräisiä yksikköhintoja indeksikorotusta vastaavalla määrällä. Vastaavalla tavalla indeksikorotuksia vastaava säästö toteutettiin vuoden 2016 osalta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain nojalla sellaisiin perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoitukseen, jotka ovat indeksikorotuksen piirissä.

Museoihin, teattereihin ja orkestereihin kohdistetut säästöt

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin on kohdistettu vuosina 2012—2016 yhteensä 18 miljoonan euron säästöt. Säästöt on toteutettu yksikköhintoja alentamalla. Lisäksi vuosina 2014 ja 2016 on toteutettu indeksikorotuksia vastaavat säästöt, yhteensä noin 1,6 miljoonaa euroa.

Seuraava taulukko kuvaa vuosina 2012—2016 tehtyjen säästöjen muodostumista.

Taulukko 4.

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat vuonna 2017			
	Museot	Teatterit	Orkesterit
Kustannustarkistettu, indeksillä korotettu arvonlisäverottoman yksikköhinnan pohja 2017	80 187	63 774	61 344
Yksikköhintaan tehtävät säästöt vuonna 2017 yhteensä	- 16 711	- 10 892	- 10 800
Arvonlisäveroton keskimääräinen yksikköhinta vuodelle 2017	63 476	52 882	50 544

Vuoden 2017 valtionosuuden perustana olevat yksikköhinnat perustuvat vuoden 2014 kustannustietoihin. Tehtyjen säästöpäätösten vaikutuksia museoiden, teattereiden ja orkestereiden toimintaedellytyksiin on tästä johtuen vaikea arvioida täysimääräisesti. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden vuoden 2014 kustannuspohjaan on vaikuttanut vuonna 2012 toteutettu kertaluontoinen 10 miljoonan euron säästö ja toisaalta vuonna 2013 tehty indeksikorotus. Vuosien 2012, 2015 ja 2016 säästöt tehtiin pysyväksi vuonna 2016. Vuodesta 2015 lähtien toteutettujen säästöjen vaikutus näkyy museoiden, teattereiden ja orkestereiden kustannuspohjissa ja siten yksikköhinnoissa aikaisintaan vuodesta 2018 lähtien ja täysimääräisesti aina neljän vuoden kuluttua siitä, kun uusi säästöpäätös tehdään.

2.2 Laki vapaasta sivistystyöstä

Hallitusohjelmaan valtiontalouden sopeutustoimena kirjattu indeksijäädytys koskee opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kaikkia valtionosuuksia. Tämän vuoksi indeksien jäädytys koskisi myös vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisia valtionosuuksia.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Pääministeri Juha Sipilän hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut julkisen kestävyysvajeen kattamiseen tarvittavien säästöjä ja rakenteellisia uudistuksia koskevien päätösten tekemiseen hallituskauden aikana. Hallitusohjelmassa on sovittu julkista taloutta välittömästi vahvistavasta sopeutusohjelmasta. Hallituksen julkista taloutta välittömästi vahvistava sopeutuskokonaisuus koostuu julkisten menojen kasvua hillitsevistä toimista ja menojen uudelleenkohdennuksista niin, että toimet yhdessä vahvistavat julkista taloutta n. 4 mrd. eurolla vuoteen 2019 mennessä. Julkisen talouden suunnitelman mukaan ammatilliseen koulutukseen kohdennetaan 190 miljoonan euron määrärahan säästö vuodesta 2017 lukien.

Hallitus on 3.5.2016 päättänyt kotouttamista koskevasta toimintasuunnitelmasta. Tehdyistä selvityksistä on käynyt ilmi, että osalla oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa maahan tulleista

on hyvin puutteellinen koulutustausta, joten on odotettavissa, että oppivelvollisuusiän päätyessä perusopetuksen suorittaminen jää kesken. Yhteensä perusopetuksen täydentämistarpeessa olevia, oppivelvollisuusiän ylittäneitä nuoria arvioidaan olevan vuonna 2016 noin 2 600. Toimintasuunnitelman tavoitteeksi hallitus päätti, että oppivelvollisuusiän ylittäneillä on tosiasialliset mahdollisuudet suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Tavoitteena on uudistaa aikuisten perusopetuksen tuntijako, opetussuunnitelman perusteet ja rahoitus. Samaan aikaan tämän esityksen kanssa on valmisteilla ehdotus laiksi perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta.

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen uudistukseen liittyen myös sitä koskeva rahoitusjärjestelmä on tarkoitus muuttaa. Rahoitusjärjestelmää koskevan suunnitelmaan sisältyvän tavoitteen mukaan perusopetuksen valmistavan opetuksen ja oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen järjestämistä tehostetaan kytkemällä rahoitus nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Samalla puretaan rahoitusjärjestelmän esteet opetuksen tehokkaalle käynnistämislle.

Lisääntyvä maahanmuutto lisää tarvetta myös maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen. Samoin lisääntyy tarve tutkintojen tunnustamiseen ja osaamisen tunnistamiseen sekä erilaisiin täydentäviin opintoihin. Maahanmuuttajien koulutuksen tavoitteena on antaa Suomeen muuttaville valmiuksia toimia tasavertaisina jäseninä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Hallitusohjelman mukaan hallitus vähentää kuntien kustannuksia 1 miljardilla eurolla karsimalla lakisääteisiä tehtäviä sekä niiden toteuttamista ohjaavia velvoitteita. Valtiovarainministeriö asetti hankkeen ja valmisteluryhmän kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen toimenpideohjelman valmistelua ja toimeenpanon koordinoitua varten. Hankkeen toimikausi oli 25.6.2015—31.3.2016. Talouspoliittisen ministerivaliokunta puolsi 16.2.2016 hankkeen aikana valmistellun toimenpideohjelman toteuttamista. Toimeenpano-ohjelman tavoitteena muun muassa on tehostaa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmää vähentämällä järjestelmän laskennallisia vaiheita.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Ammatilliseen koulutukseen kohdennetun 190 miljoonan euron säästötavoitteen saavuttaminen yhden varainhoitovuoden aikana olisi mahdollista toteuttaa opiskelijamäärän tai yksikköhinnan leikkaamisella taikka näiden yhdistelmällä. Koska säästötavoite tulee saada kokonaan aikaan yhden vuoden aikana, pääasialliseksi vaihtoehdoksi jäisi käytännössä yksikköhinnan leikkaaminen. Jos säästö toteutettaisiin vähentämällä koulutuksen järjestämislupien enimmäisopiskelijamääriä, koulutukseen sisäänotto romahtaisi ja menettely johtaisi koulutustarjonnan merkittävään vähentymiseen. Säästö toteutuisi opiskelijamäärän vähennyksinä myös niillä järjestäjillä joilla olisi mahdollisuuksia sopeuttaa toimintaansa vähentyvään määrärahasuhteeseen myös muilla keinoin. Mikäli säästö toteutettaisiin pelkästään yksikköhintaa leikkaamalla, tämä vaarantaisi erityisesti pienten koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiä. Näin sen vuoksi, että pienillä koulutuksen järjestäjillä on usein suuria rajallisemmat mahdollisuudet sopeuttaa toimintaansa muilla keinoilla kuin opiskelijamäärää vähentämällä. Jos säästö toteutettaisiin yksikköhintaa leikkaamalla, johtaisi se opiskelijamäärää sopeuttaneilla koulutuksen järjestäjillä entistäkin pienempään kokonaisrahoitukseen. Tämän vuoksi menettely, jossa pienennetään laskennallisesti järjestäjälle maksettavaa kokonaisrahoitusta, on koulutuksen järjestäjälle joustavin ja mahdollistaa kussakin tilanteessa tarkoituksenmukaisimmat järjestäjäkohtaiset ratkaisut. Näin voidaan myös vähentää mittavan säästön negatiivisia vaikutuksia.

Säästö voitaisiin kohdentaa kunnan rahoitusosuuden sijaan myös valtion rahoitusosuuteen tai yhtä suuressa suhteessa sekä kunnan että valtion rahoitusosuuksiin. Valtion rahoitusosuuden pienentäminen kasvattaisi kuntien suhteellista rahoitusosuutta entisestään, eikä menettely olisi

linjassa kuntien tehtävien, velvoitteiden ja vastuiden vähentämisen kanssa. Kuntien nykyinen todellinen rahoitusosuus on jo säädettyä valtionosuusprosenttia suurempi, sillä todellinen rahoitusosuus kasvoi noin 70 prosenttiin kustannuksista vuonna 2015, jolloin ammattikorkeakoulujen rahoitus siirtyi kokonaan valtiolle.

Maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen määrällinen lisääminen voitaisiin toteuttaa myös lisäämällä valtionosuusrahoitusta ammatilliseen koulutukseen, joka mahdollistaisi nykyistä suuremman opiskelijamäärän. Valtionosuusrahoitus on kuitenkin luonteeltaan laskennallista ja yleiskateellista, jolloin lisäyksen kohdentuminen maahanmuuttajakohderyhmälle on, erityisesti tilanteessa, jossa järjestäjät joutuvat sopeuttamaan toimintaansa, valtionavustusrahoitusta epävarmempaa. Valtionavustusrahoitus voidaan myöntää tarkasti koulutuksen järjestäjien hakemusten perusteella niille järjestäjille, joilla on mahdollisuudet lisätä kohderyhmälle soveltuvaa koulutustarjontaa ja tarjota riittäviä tukipalveluita. Valtionavustusrahoitukseen liittyy myös seuranta. Lisäksi se mahdollistaa tuki- ja ohjauspalveluista syntyvien ylimääräisten kustannusten joustavamman rahoittamisen, kuin laskennallinen valtionosuusrahoitus. Toisin kuin valtionosuusrahoitus, valtionavustusraha on kokonaisuudessaan valtion rahoittamaa, joten se on myös linjassa lisääntyvän toiminnan rahoitukseen liittyvien periaatteiden kanssa.

3.3 Keskeiset ehdotukset

3.3.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö

Ammatilliseen peruskoulutuksen määrärahoihin kohdennettaisiin 190 miljoonan euron säästö vuodesta 2017 lukien. Säästö toteutettaisiin määräämällä ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen enimmäismäärän perusteena oleva opiskelijamäärä 12,5 prosenttia järjestämislupien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle. Menettely mahdollistaisi säästön toteuttamisen kunkin koulutuksen järjestäjän kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla joko toimintaa tehostamalla, opiskelijamäärää vähentämällä tai näiden yhdistelmällä. Säästö kohdennettaisiin kokonaisuudessaan ammatillisen peruskoulutuksen kuntarahoitusosuuteen valtion ja kuntien välistä rahoitussuhdetta eli valtionosuusprosenttia muuttamalla.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitus

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen järjestämisen tehostamiseksi rahoitusperuste ehdotetaan muutettavaksi siten, että se perustuisi nykyisen vuosittaisen laskentapäivän sijasta kursseihin, mikä kohdentaa rahoituksen nykyistä tarkemmin opetuksen järjestäjille sen mukaisesti, paljonko opetusta järjestetään. Opetusta voisi näin järjestää oppilaalle tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, kun nykyisin rahoitus perustuu oppilaiden läsnäoloon tilastointipäivänä 20.9. Muutoksen voidaan myös arvioida vähentävän esteitä käynnistää opetusta nykyistä enemmän myös kevätlukukaudella. Samalla rahoitus yhtenäistyisi aineopetuksen kanssa, joka perustuu jo tällä hetkellä kursseihin.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitus laskettaisiin arvioidun kurssimäärän ja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän erotuksen perusteella. Jos oppilasmäärä on merkittävästi muuttunut, rahoitus laskettaisiin opetuksen järjestäjän hakemuksesta arvioidun kurssimäärän mukaisesti. Merkittävä oppilasmäärän muutos vaikuttaisi nopeasti opetuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen. Hallituksen kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman mukaisesti rahoituksen viiveet eivät

näin ollen olisi esteenä opetuksen pikaiselle ja tehokkaalle käynnistämislle esimerkiksi silloin, kun oppilasmäärä maahanmuuton vuoksi voimakkaasti kasvaa.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitusta koskevan siirtymäkauden aikana, vuosina 2017 ja 2018, kun ei ole käytössä aiempien vuosien tilastotietoja kurssimääristä rahoituksen laskenta perustuisi kurssimääräarvioon, joka suhteutettaisiin aiempien vuosien oppilasmäärään. Syksyllä 2016 on tarkoitus toteuttaa opetuksen järjestäjille suunnattu perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen vuoden 2017 läsnäolokuukausien ja kurssimäärien arviota koskeva kysely. Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen siirtymäkauden rahoituksen laskennan kurssimääräarviossa otettaisiin huomioon myös kyselyn tulokset. Arvioperusteinen rahoitus, jossa otettaisiin huomioon opetuksen järjestäjien arviot kurssimääristä, edistäisi opetuksen tehokasta käynnistämistä oppilasmäärän muuttuessa, kun rahoitus ei perustuisi aiempien vuosien oppilasmääriin. Tällä tavoin, kun rahoitus kytkeytyisi opetuksen järjestämiseen sen toteuttamisaikana, opetuksen järjestäjillä olisi taloudelliset resurssit käytössään järjestää opetusta. Varainhoitovuosien 2017 ja 2018 kurssimääräarvioon perustuva rahoitus tullaan tarkistamaan toteutuneen suoritettujen kurssien määrän mukaiseksi varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavana vuonna huomioimalla toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän erotus.

Koska perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitus sidottaisiin jatkossa suoritettuihin kursseihin, vuosittainen rahoituksen määrä riippuisi suoritettujen kurssien määrästä. Rahoitus olisi jokaiselle kurssille sama. Tämä koskisi myös aineopintoina suoritettuja kursseja. Jokainen opiskelijan suorittama kurssi laskettaisiin mukaan rahoitukseen. Kun rahoitus perustuisi kursseihin, poistuisi sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyn perusopetuksen ja muualla kuin sisäoppilaitoksessa järjestetyn opetuksen rahoitustason ero.

Samanaikaisesti tämän lakiesityksen kanssa valmistellun perusopetuslain 46 §:n muuttamista koskevassa esityksessä oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus on suunniteltu kokonaisuudeksi, jota on tarkoitus suorittaa kokopäiväisesti ja tehokkaasti. Opintoihin panostamiseksi ja opintojen tehokkaan etenemisen edistämiseksi, on tarve rajoittaa opiskeluaikoja. Rahoituslakiin esitetään säädettäväksi rahoitukseen oikeuttavien kurssien opiskelijakohtaisesta enimmäismäärästä, joka olisi enintään 100 kurssia niillä, jotka tarvitsevat edellä mainitun lakiesitykseen sisältyvän oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen koko alku- ja päättövaiheen opetuksen, mutta eivät lukutaito-opetusta. Kurssikaton ollessa 100 kurssia tällaisia yksilöllisiä kertaavia opintoja varten jää 16 kurssia. Edellä mainitussa esityksessä oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa alkuvaiheeseen voidaan tarpeen mukaan sisällyttää luku- ja kirjoitustaitovaihe, jos opiskelija ei osaa lukea ja kirjoittaa latinalaisilla aakkosilla tai lukeminen ja kirjoittaminen on hyvin heikkoa. Opiskelijoille, jotka suorittavat myös luku- ja kirjoitustaitovaiheen, kurssikatto olisi 130 kurssia eli 30 kurssia korkeampi. Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei sisälly vastaavia rajoituksia. Näihin enimmäismääriin on esityksessä päädytty, koska opiskelijoiden joukossa on sekä nopeasti eteneviä että hitaita oppijoita ja kaikilla tulisi olla realistinen mahdollisuus saavuttaa tavoite, eli perusopetuksen päättötodistus.

Laissa esitetään säädettäväksi lisäksi, että yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty oppivelvollisuusiän ylittäneille perusopetuksen oppilaille sallittu enimmäismäärä, voidaan varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kurssimäärä, joka saadaan kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaan luvulla 15. Mikäli yksityisen opetuksen järjestäjän, erityisenä koulutustehtävänä on järjestää opetusta sisäoppilaitosmuotoisesti, kerrotaan opiskelijoiden luvan osoittama enimmäismäärä luvulla 30. Tarkoituksena on suoritteiden muuttuessa oppilaista kursseiksi, pysyttää nykyinen asiantila, jonka mukaan rahoituksen perusteeksi voidaan laskea vuosittain enintään opetuksen järjestämisluvun mukainen oppilasmäärä ja estää rahoitukseen oikeuttavien suoritteiden hallit-

semauton muutos. Vuosittainen kurssimäärä on määritelty nykyistä rahoituslainsäädännön yksikköhinnan mitoitusta vastaavasti keskimäärin 15 kurssiksi per opiskelija. Sisäoppilaitosmuotoisen opiskelun vuosittainen kurssimäärä vastaa päätoimisen opiskelijan kurssimäärää. Vain harvalla ei sisäoppilaitosmaisella opetuksen järjestäjällä oppilasmäärä on voimassa olevissa järjestämisluvassa rajattu. Kansalaisopistojen perusopetuksen järjestämisluvista enimmäisoppilasmäärästä on pääsääntöisesti määrätty. Muutoksen ei arvioida aiheuttavan tarvetta järjestämisluvien muuttamiseen.

Myös perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen suoriteperuste ehdotetaan muutettavaksi siten, että taattaisiin kunnille ja muille opetuksen järjestäjille opetuksen järjestämiseen riittävät resurssit opetustehtävästä huolehtimiseen maahanmuuttajalasten ja -nuorten osalta. Perusopetuksen valmistavan opetuksen järjestämisen tehostamiseksi ehdotetaan, että rahoitus kytkettäisiin vuosittaisen laskentapäivän sijasta läsnäolokuukausiin, mikä kytkisi rahoituksen nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Samalla myös purettaisiin rahoitusjärjestelmän esteitä perusopetukseen valmistavan opetuksen tehokkaalle käynnistämiseksi.

Läsnäolokuukaudella ehdotuksen mukaan tarkoitetaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa 30 kalenteripäivän pituista ajanjaksoa, jona oppilas on ollut opetuksen järjestäjän oppilaana. Muutos kohdentaisi rahoituksen nykyistä tarkemmin opetuksen järjestäjille sen mukaisesti, paljonko opetusta järjestetään. Opetusta voisi näin järjestää oppilaalle tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, kun nykyisin rahoitus perustuu tilastopäivän 20.9. läsnäoloon. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus laskettaisiin arvioidun läsnäolokuukausien määrän ja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun läsnäolomäärään erotuksen perusteella. Jos oppilasmäärä on merkittävästi muuttunut, rahoitus laskettaisiin opetuksen järjestäjän hakemuksesta arvioidun läsnäolomäärän mukaisesti. Merkittävä oppilasmäärän muutos vaikuttaisi nopeasti opetuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen. Hallituksen kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman mukaisesti rahoituksen viiveet eivät näin ollen olisi esteenä opetuksen pikaiselle ja tehokkaalle käynnistämiseksi esimerkiksi silloin, kun oppilasmäärä esimerkiksi maahanmuuton vuoksi voimakkaasti kasvaa. Muutoksen voidaan myös arvioida vähentävän esteitä käynnistää opetusta nykyistä enemmän myös kevätlukukaudella. Edellä mainitussa hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta ehdotetaan, että lain voimaantulon jälkeen 1.1.2018 jälkeen oppivelvollisuusiän ylittäneille ei järjestettäisi perusopetuslain 5 pykälässä tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta. Valmistavaa opetusta järjestettäisiin edelleen oppivelvollisuus ikäisille tai oppivelvollisuusikäen tuleville.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitusta koskevan siirtymäkauden, vuosien 2016 ja 2017 aikana, kun ei ole käytössä aiempien vuosien tilastotietoja läsnäolokuukausien rahoituksen laskenta perustuisi arvioon, joka suhteutettaisiin aiempien vuosien oppilasmäärään. Syksyllä 2016 on tarkoitus toteuttaa opetuksen järjestäjille suunnattu perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettua perusopetuksen vuosien 2017 suoritemääräarvioita koskeva kysely. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen laskennan suoritemääräarviossa otettaisiin huomioon myös kyselyn tulokset. Arvioperusteinen rahoitus, jossa otettaisiin huomioon opetuksen järjestäjien arviot suoritemäärästä, edistäisi opetuksen tehokasta käynnistämistä oppilasmäärän muuttuessa, kun rahoitus ei perustuisi aiempien vuosien oppilasmääriin. Tällä tavoin, kun rahoitus kytkeytyisi opetuksen järjestämiseen sen toteutamisenaikana, opetuksen järjestäjillä olisi taloudelliset resurssit käytössään järjestää opetusta. Varainhoitovuosien 2017 ja 2018 arvioon perustuva rahoitus tullaan tarkistamaan toteutuneiden läsnäolokuukausien määrän mukaiseksi varainhoitovuotta seuraava vuotta seuraavana vuonna huomioimalla toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän erotus.

48 §:n 7 momentin perusteella ilmoitettujen oppilaiden osalta maksettava siirtymäkorvaus

Koska perusopetuksen valmistavan opetuksen rahoitusjärjestelmä ei tuonut rahoitusta oppilaista, jotka jäävät laskentapäivän (20.9.) ulkopuolelle, rahoituslakiin lisättyjen, määräaikaisten 12 §:n 2 momentin ja 48 §:n 7 momentin nojalla, rahoitusta myönnetään oppilaista, jotka eivät ole läsnä laissa säädettyinä laskentapäivinä, mutta joille järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta yhtäjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. Laskentapäivien välillä vähintään neljä, mutta alle kahdeksan kuukautta opiskelleiden rahoitus on puolet täysimääräisestä rahoituksesta. Oikeus ilmoittaa laskentapäivien väliin sijoittuneita opintoja vaikuttaa vain syyskuun 2016 oppilasmääriin, mutta vuoden 2016 oppilasmäärä puolestaan vaikuttaa myös seuraavan vuoden lopulliseen rahoitukseen. Tästä on säädetty opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1690/2015) siirtymäsäännöksessä, jonka mukaan 12 § 2 momenttia sovelletaan 48 §:n 7 momentin perusteella ilmoitettujen oppilaiden osalta myös vuonna 2017 myönnettävään rahoitukseen. Edellä mainittua siirtymäsäännöstä ei voitaisi soveltaa vuonna 2017 myönnettävään rahoitukseen, jos perusopetukseen valmistavan opetuksen suoriteperuste muuttuisi ehdotuksen mukaiseksi vuoden 2017 alusta lukien. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi pykälä opetuksen järjestäjille maksettavasta perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvauksesta vuonna 2017. Vuoden 2017 perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen osalta maksettaisiin siirtymäkorvausta siltä osin kuin 12 §:n 2 momenttia olisi sovellettu 48 §:n 7 momentin ilmoitettujen oppilaiden osalta.

Indeksien jäädyttäminen

Osana hallituksen päättämiä julkisen talouden välttämättöminä sopeutustoimina hallitus on päättänyt indeksikorotusten jäädyttämisestä opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla vuosina 2016—2019. Hallitusohjelman liitteen 6 edellyttämä vuosia 2016—2019 koskeva indeksijäädytys perusopetuslain mukaisten toimintojen osalta ehdotetaan toteutettavaksi vuonna 2017 siten, että yksikköhintaa laskettaessa indeksikorotusta vastaavan suuruinen säästö lisätään euromäärään, joka vähennetään kotikuntakorvauksen perusosasta. Lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen säädettyihin keskimääräisestä yksikkö hinnasta vähennettäviin euromääriin ehdotetaan lisättäväksi vuoden 2017 indeksikorotusta vastaava euromäärä.

Museot, teatterit ja orkesterit

Rahoituslain 35 a §:ää muutettaisiin siten, että 35 §:n mukaisesti laskettuja museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja alennettaisiin vuosittain vuodesta 2017 lukien museoilla 16 711 eurolla, teattereilla 10 892 eurolla ja orkestereilla 10 800 eurolla. Vähennyksen tarkoituksena on tehdä vuosien 2016—2019 kehyspäättöksen mukainen vuotta 2017 koskeva säästö pysyväksi. Hallitusohjelman liitteen 6 velvoittama vuosia 2016—2019 koskeva indeksijäädytys ehdotetaan toteutettavaksi siten, että vuoden 2017 indeksikorotus tehtäisiin laskennallisesti, mutta vastaavan suuruinen säästö sisältyisi pykälän mukaisiin yksikköhintojen vähennyksiin.

Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus ja nuorten aikuisten osaamisohjelma

Lisäksi lakia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti siten, että valtionavustuksella voitaisiin vuonna 2017 rahoittaa sellaisten maahanmuuttajien opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa. Valtionavustuksella voitaisiin rahoittaa ammatillisia perustutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta, erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta, tutkintotilaisuuksia sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä. Avustusten myöntämisessä

ja niillä järjestettävässä koulutuksessa olisi tarkoitus hyödyntää nuorten aikuisten osaamisohjelmassa syntyneitä toimintamalleja. Avustuksilla toteutettavissa koulutushankkeissa voitaisiin painottaa erityisesti laajaa henkilökohtaistamista, kielitaidon vahvistamisen integroimista ammatilliseen koulutukseen, ammattiopettajan, suomi toisena kielenä -opettajan ja ohjaajan välistä yhteistyötä, työelämälähtöisyyttä, työpaikalla tapahtuvaa oppimista, opetettavien sisältöjen integrointia, maahanmuuttajien koulutuksen pedagogista osaamista ja kielitietoisien opettamisen osaamista. Samalla nuorten aikuisten osaamisohjelman valtionavustusrahoitusta koskevan säännöksen voimassaoloa jatkettaisiin kahdella vuodella opintonsa vuosina 2013—2016 ohjelmassa aloittaneiden opintojen loppuun saattamiseksi.

Esi- ja perusopetuksen 11—15 § ja 18 §:n mukaisten toimintojen rahoitus

Pykälissä 11—15 § ja 18 § toistetaan sama laskentakaava, miten edellä mainittujen perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoitus on sidottu kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain 38 §:n mukaisesti valtiovarainministeriön vuosittain päättämään kotikuntakorvauksen perusosaan. Lakiteknisenä uudistuksena ehdotetaan lain rakenteen yksinkertaistamiseksi ja pykälien määrän vähentämiseksi, että edellä mainittujen pykälien sisältö tiivistettäisiin kahteen pykälään 11 ja 29 pykäliin. 11 §:ssä säädettäisiin esi- ja perusopetuksen rahoituksesta ja 29 §:n niiden yksikköhinnoista. Esi- ja perusopetuksen yksikköhinnat saataisiin, kun laskentakaavan mukaan kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään euromäärä, joka muodostuu vuosien 2013—2014 kustannustason tekemättä jättämisestä, vuoden 2016 indeksikorotusta vastaavan suuruudesta säästöstä ja vuoden 2017 indeksikorotusta vastaavan suuruudesta säästöstä, ja saatu erotus kerrotaan esi- ja perusopetuksen asianomaisen toiminnon kertoimella.

Perusopetuslain 5 §:n mukainen lisäopetus vaikeavammaisten ja muiden vammaisoppilaiden osalta merkitsee omaa perusopetuksen jälkeistä koulutuskokonaisuutta nuorille, joilla ei sairauden tai vamman vuoksi ole mahdollisuutta siirtyä tutkintotavoitteiseen koulutukseen tai muita tutkintoon johtamattomia koulutuksia ei ole tarjolla kohtuullisella etäisyydellä nuoren kodista tai niitä ei ole ollenkaan saatavilla. Ilman mahdollisuutta lisäopetusvuoteen, oppiminen katkeaa kriittisellä hetkellä, mikä heikentää itsenäistä selviytymistä. Esimerkiksi toimintakeskuksissa järjestettävä päivätoiminta ei voi olla ensi sijainen ja ainoa vaihtoehto vaikeimmin kehitysvammaisille nuorille perusopetuksen jälkeen. Päivätoiminta on muutoinkin kunnan harkinnanvaraisesti järjestämää toimintaa, jota järjestetään yhdessä iäkkäiden kehitysvammaisten kanssa, jolloin nuorten mahdollisuus koulussa tapahtuvaan vertaisoppimiseen katoaa. Lisäopetus jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Vaikeavammaisten ja muiden vammaisten nuorten lisäopetuksen tavoitteena on antaa nuorelle henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien mukaista opetusta ja ohjausta mahdollisimman itsenäiseen elämään. Huomioitavaa on myös se, että esimerkiksi kehitysvammaisten oppiminen lähtee käyntiin hyvin myöhään ja siten oppivelvollisuuden loppuessa moni on vasta alussa oppimisessaan.

Vuoteen 2010 saakka voimassa olleen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) aikana käytäntönä oli, että lisäopetuksessa olevista, aiemmin pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olleista oppilaista maksettiin lisäopetuksen ajalta myös pidennetyn oppivelvollisuuden lisäkorotusta. Nykyisen opetus- ja kulttuuritoimenrahoituksesta annetun lain (1705/2009) voimaan tultua tätä vakiintunutta käytäntöä ei muutettu, koska valtionosuusuu- distuksen lähtökohtana oli, ettei uudistuksella muuteta valtionosuuksien määräytymisperusteita. Tämä periaate on kirjattu hallituksen esitykseen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta muuttamisesta ym. (174/2009), jossa todetaan, että uudistuksen tavoitteena ei ole ollut muuttaa valtionosuuksien määräytymisperusteita, vaan tavoitteena on ollut turvata pitkäjänteinen ja ennakoitavissa oleva rahoitus kaikille opetuksen, koulutuksen ja toiminnan järjestäjille. Tämän lakiteknilsen uudistuksen yhteydessä ei ole tarkoitus muuttaa nykyistä käytäntöä

vaikeavammaisten ja muiden vammaisoppilaiden lisäopetuksen rahoituksessa, vaan sitä täsmennetään vastaamaan nykytilaa.

Vaikeavammaisilla ja muilla vammaisilla nuorilla on yhdenvertainen oikeus opetukseen ja oppimiseen. Opetuksen järjestäjille myönnetyllä lisärahoituksella pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaille on turvattu mahdollisuus lisäopetukseen. Tämä tarve on edelleen olemassa, koska vamma tai sairaus ei lopu perusopetuksen päättymiseen. Jotta voidaan turvata nykyinen rahoitustaso lisäopetuksessa olevista vammaisoppilaista, rahoituslakia tulisi muuttaa siten, että pidennetyn oppivelvollisuuden suorittaneiden vammaisoppilaiden osalta opetuksen järjestäjä saa lisäopetuksen yksikköhinnan lisäksi pidennettyä oppivelvollisuutta vastaavan lisärahoituksen niistä oppilaista, jotka ovat olleet pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä perusopetuksen oppimäärää suorittaessaan.

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen toteutus

Hallituksen kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämistä koskevan toimenpideohjelman 1.4 kohdan mukaan tulee yhdenmukaistaa lukiokoulutuksessa aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevien oppimäärä poistamalla velvollisuus järjestää lukiossa taito- ja taideaineet sekä terveystieto myös aikuisten oppimäärän mukaan opiskeleville, jotka ovat alle 18 vuotta. Esityksellä muutettaisiin voimassa olevaa lukiolakia siten, että taito- ja taideaineiden opiskelu on vapaaehtoista myös niille opiskelijoille, jotka ennen 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan. Tähän liittyen on tarkoitus yhdenmukaistaa lukion rahoituksen yksikköhintaa koskevaa rahoituslain 24 §:n 1 momenttia siten, että yksikköhinta on aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan opiskelevien osalta sama, riippumatta opintojen aloittamisajasta.

Edellä mainitun toimenpideohjelman 10.3 kohdan mukaan tulee tehostaa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmää vähentämällä järjestelmän laskennallisia vaiheita. Moniosaiset vaiheet aiheuttavat lisätyötä sekä kunnissa ja koulutuksen järjestäjillä että valtiolla. Vähentämällä rahoitusjärjestelmän laskennallisia vaiheita, yksinkertaistamalla koulutuksen järjestäjien rahoituksen laskentaa vähennetään myös tarvetta rahoituksen oikaisuihin ja muihin jälkikäteisiin korjauksiin. Muutokset vähentäisivät rahoituksensaajien ja valtionapuviranomaisten budjetointiin, tilinpäätösprosessiin ja rahoituksen oikaisuihin käyttämää työaika. Rahoitusjärjestelmää kehitetään vähentämällä rahoitusjärjestelmän laskennallisia vaiheita, yksinkertaistamalla koulutuksen järjestäjien rahoituksen laskentaa ja vähentämällä tarvetta rahoituksen oikaisuihin ja muihin jälkikäteisiin korjauksiin. Ehdotetaan, että lukiokoulutuksen ja oppivelvollisuusikäisten perusopetuksen rahoitusjärjestelmän toimivuuden tehostamiseksi luovuttaisiin rahoituksen tarkistamisesta.

3.3.2 Laki vapaasta sivistystyöstä

Vapaan sivistystyön oppilaitosten osalta määrättäviin ja kansalaisopistojen osalta säädettäviin keskimääräisiin yksikköhintoihin tehtäisiin vuoden 2017 indeksikorotus laskennallisesti, mutta vastaavan suuruinen säästö huomioitaisiin 11 b §:n 1 momentin mukaisissa euromäärissä. Säästön vaikutus ehdotetaan tehtävän pysyväksi. Vastaavalla tavalla säädettäisiin vuosittain vuosina 2018—2019.

*Euromääräisen vähennyksen lisäys koulutusmuodoittain:
ind. jäädytys v.2017*

- 1) kansanopiston opiskelijaviikon osalta 2,61 euroa;
- 2) valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 0,84 euroa;

- 3) kansalaisopiston opetustunnin osalta 0,77 euroa;
- 4) kesäyliopiston opetustunnin osalta 1,32 euroa;
- 5) opintokeskuksen opetustunnin osalta 1,11 euroa.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö

Ehdotetut lainsäädäntömuutokset ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen määräytymiseen vähentäisivät toteutuessaan ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusta yhteensä 190 miljoonalla eurolla. Säästö olisi luonteeltaan pysyvä. Säästö kohdennettaisiin kokonaisuudessaan ammatillisen peruskoulutuksen kuntarahoitusosuuteen valtion ja kuntien välistä rahoitussuhdetta muuttamalla. Tämä tarkoittaisi, että valtion rahoitusosuus ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista prosentuaalisesti kasvaisi, mutta euromääräisesti pysyisi lähellä nykyistä tasoaan. Säästön kohdistuksen johdosta ammatillisen peruskoulutuksen kuntarahoitusosuus alenisi. Kuntien rahoitusosuus vuonna 2017 olisi ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista 972 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2016 on 1 171 miljoonaa euroa. Asukaskohtainen kuntien omarahoitusosuus ammatilliseen peruskoulutukseen vähenisi kaikilla Suomen kunnilla.

Jatkossa ammatillista peruskoulutusta ja lukiokoulutusta rahoitettaisiin erisuuruksilla valtionosuusprosentteilla niin, että kunnan rahoitusosuus olisi lukiokoulutuksessa prosentuaalisesti ammatillista koulutusta suurempi. Toisaalta ammatillinen koulutus on käyttökustannuksiltaan lukiokoulutusta kalliimpaa. Vuonna 2016 kunnan asukaskohtainen omarahoitusosuus on mak-suosuuden perusteiden mukaan toisen asteen koulutuksesta 238,46 euroa, josta ammatillisen peruskoulutuksen osuus on 173,26 euroa ja lukiokoulutuksen 65,21 euroa.

Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdennettava säästö vähentäisi ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien vuotuista rahoitusta vuonna 2017 yhteensä 190 miljoonaa euroa. Oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen määräraha vähentyisi tämän vuoksi noin 12 prosenttia vuoteen 2016 verrattuna. Vaikka säästö olisi luonteeltaan pysyvä, voisi sen järjestäjäkohtaisessa kohdentumisessa tapahtua nykyjärjestelmässäkin vuoden 2017 jälkeen muutoksia esimerkiksi järjestäjäkohtaisten toiminnan muutosten vuoksi. Vuoden 2018 alusta on lisäksi tarkoitus siirtyä uuteen ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmään, joka jakaisi rahoituksen koulutuksen järjestäjien välillä uusien laskentaperusteiden mukaisesti.

Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus

Julkisen talouden suunnitelman mukaan maahanmuuttajien lisääntyvään koulutustarpeeseen vastaamiseksi ammatilliseen koulutukseen lisätään opiskelijapaikkoja, joihin osoitetaan täysi valtion rahoitus. Tarkoitukseen osoitettu määräraha, voitaisiin jakaa valtion avustuksina ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen, ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen, näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen peruskoulutuksen, ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen, erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämiseen maahanmuuttajille. Määrärahan turvin on tarkoitus kohdentaa maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen lisäresursseja, jolla voitaisiin tarjota ammatillista koulutusta ja opiskelua tukevia palveluja noin 2 000 maahanmuuttajalle.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen (jäljempänä oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen) rahoitus

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus määräytyy tällä hetkellä varainhoitovuoden ja sitä edeltävän vuoden laskentapäivän 20.9. opiskelijamäärän keskiarvon perusteella. Kunnat ja kuntayhtymät voivat järjestää opetusta tarpeen mukaan, mutta yksityiset opetuksen järjestäjät tarvitsevat toiminnalle järjestämisluvan, jossa yleensä säädellään enimmäisoppilasmäärästä. Oppilaskohtainen arvonlisäveroton rahoitus määräytyy seuraavasti:

Kaava 1. Nykyinen perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaskohtainen yksikköhinta

(kotikuntakorvauksen perusosa -194,08 euroa¹) x 2,49

Rahoitus on kokonaisuudessaan valtion rahoitusta. Määräraha on arviomääräraha eli rahoitusta maksetaan toteutuneen opiskelijamäärän mukaisesti. Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaskohtainen rahoitus laskee vuodesta 2017 alkaen johtuen hallituksen julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2017—2020 tekemästä linjauksesta. Sen mukaan oppilasmäärien ja opetusryhmien kasvaessa turvapaikanhakijamäärien kasvun johdosta perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaasta maksettavan rahoituksen määräävää kerrointa voidaan alentaa 1,67:ään, mikä vastaa perusopetuksen keskimääräistä hintaa 12 oppilaan ryhmässä. Turvapaikanhakijatilanteen johdosta perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilasmääräarvio on kasvanut merkittävästi vuodesta 2016 alkaen. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitustarve alenee kertoimen muutoksesta johtuen noin 57 miljoonaa euroa vuonna 2017, jolloin julkisen talouden suunnitelmassa arvioituksi määrärahatarpeeksi jää noin 116 miljoonaa euroa.

Vuoden 2016 arvonlisäveroton oppilaskohtainen rahoitus on 16 184,53 euroa, joten kertoimen alentaminen 2,49:stä 1,67:ään, laskee rahoitusta 10 854,68 euroon vuoden 2016 tasolla. Vuoden 2017 rahoituksen tasoon vaikuttaa kustannustenjaon tarkistus, joten lopullinen vuoden 2017 rahoituksen taso selviää myöhemmin. Kertoimen aleneminen 2,49:stä 1,67:ään laskee oppilaskohtaista rahoitusta noin 33 prosenttia nykyisestä tasosta. Oppilaskohtainen rahoitus alenee muutoksesta johtuen noin 5 330 euroa. Vähintään 4 kuukautta 21.9.2015—19.9.2016 opiskelleiden osalta, jotka eivät ole olleet paikalla laskentapäivinä 20.9.2015 ja 20.9.2016, oppilaskohtaista rahoitusta ei alenneta vuonna 2017, vaan vuoden 2017 osuus rahoituksesta maksetaan erillisenä siirtymäkorvauksena.

Samalla, kun perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituskerrointa alennetaan, hallituksen esitysluonnoksen mukaan muutettaisiin myös rahoituksen määräytymisperusteita. Jatkossa rahoitus perustuisi läsnäolokuukausiin, joita yhdellä oppilaalla voi olla enintään yhdeksän. Uusi kerroin muodostuisi jakamalla kerroin 1,67 yhdeksällä, jolloin yhden läsnäolokuukauden kerroin olisi pyöristettynä 0,186. Läsnäolokuukausiin ei huomioitaisi loma-aikoja. Jatkossa läsnäolokuukausien rahoitus olisi ensin arvioon perustuva ja kahden vuoden päästä se muutettaisiin toteumaan perustuvaksi eli silloin rahoituksessa huomioitaisiin toteutuneiden ja arvioitujen läsnäolokuukausien ero. Siirtymäaikana 2017—2018 huomioitaisiin vain arvioitu oppilasmäärä.

Kaava 2: Uusi perusopetukseen valmistavan opetuksen läsnäolokuukauden yksikköhinta

(kotikuntakorvauksen perusosa -194,08 euroa¹) x 0,186

¹ tehtyjä indeksikorotuksia vastaava säästö, vuoden 2016 tasossa

Perusopetuslain 46 §:n muuttamista koskevan hallituksen esitysluonnoksen mukaan perusopetukseen valmistava opetus muuttuisi vuodesta 2018 alkaen koskemaan vain oppivelvollisuusikäisiä. Seuraavassa taulukossa on kuvattu oppivelvollisuusikäisten rahoitukseen vaikuttavat suoritteet siirtymäaikana 2017—2018 ja sen jälkeen.

Taulukko 5. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitukseen vaikuttavat suoritteet oppivelvollisuusikäisillä

Opiskelijan läsnäoloon perustuva rahoitus		Läsnäolokuukausiin perustuva rahoitus				
		2016	2017	2018	2019	2020
+ väh. 4kk		20.9.2016 x 0,5	2017 arvio	2018 arvio	2019 arvio	2020 arvio
+		20.9.2015 x 0,5	+		+	+
			+ väh. 4kk		2017 toteuman ja arvion erotus	2018 toteuman ja arvion erotus

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus sisältäisi esityksen mukaan vuodesta 2018 alkaen myös nykyistä valmistavaa opetusta vastaavan opetuksen, jolloin he eivät voisi enää jatkossa osallistua perusopetukseen valmistavaan opetukseen. Seuraavassa taulukossa on kuvattu oppivelvollisuusiän ylittäneiden rahoitukseen vaikuttavat suoritteet. Koska suoritteita ei kertyisi enää vuonna 2017, myöhemmin rahoitukseen vaikuttaisi vain vuonna 2019 vuoden 2017 toteutuneiden ja arvioitujen läsnäolokuukausien erotus. Mikäli opetuksen järjestäjän toteutuneet suoritteet olisivat suuremmat kuin arvioidut, vuoden 2019 opetuksen järjestäjä saisi toteutuneiden ja arvioitujen läsnäolokuukausien mukaisen rahoituksen vuonna 2019. Rahoitus olisi tällöin vuoden 2019 yksikköhinnan mukainen. Mikäli opetuksen järjestäjän toteutuneet suoritteet olisivat pienemmät kuin arvioidut, vuoden 2019 rahoitus olisi miinusmerkkinen ja se vähennettäisiin muusta opetuksen järjestäjän rahoituksesta vuonna 2019.

Taulukko 6. Perusopetukseen valmistavan opetuksen suoritteet oppivelvollisuusiän ylittäneillä

Opiskelijan läsnäoloon perustuva rahoitus

Läsnäolokuukausiin perustuva rahoitus

2016	2017	2018	2019	2020
20.9.2016 x 0,5	2017 arvio			
+				
20.9.2015 x 0,5				
			2017 toteuman ja arvion erotus	

Hallituksen esitysluonnoksessa perusopetuslain 46 §:n muuttamiseksi oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettua perusopetuksen sisältöä ja rakennetta muutettaisiin vastaamaan paremmin nykyistä tarvetta. Oppivelvollisuusiän ylittäneet perusopetuksen opiskelijat ovat nykyisin pääosin maahanmuuttajia. Uuteen oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen yhdistettäisiin kolme nykyistä koulutusmuotoa, jotka ovat luku- ja kirjoitustaidon opetus, perusopetukseen valmistava opetus ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetus. Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen osalta uuteen oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen tulisi mukaan sekä perusopetuksen oppimäärää suorittavat että aineopetus. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen uuden rakenteen ja tuntijaon mukaisen opetuksen järjestäminen vuodesta 2018 edellyttäisi muutoksia myös rahoituslainsäädäntöön.

Taulukko 7. Nykyisen rahoituksen suoritteiden määräytyminen aikuisopiskelijoilla

	Rahoituksen suoritteiden määräytyminen
Perusopetukseen valmistava opetus, muut kuin oppivelvolliset	Rahoitus varainhoitovuoden aikana: varainhoitovuotta edeltävän vuoden 20.9. laskentapäivän oppilasmäärä Rahoituksen tarkistaminen varainhoitovuoden lopussa: varainhoitovuoden ja sitä edeltävän vuoden 20.9. laskentapäivien oppilaiden määrän keskiarvo
Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus	Rahoitus varainhoitovuoden aikana: varainhoitovuotta edeltävän vuoden 20.9. laskentapäivän oppilasmäärä Rahoituksen tarkistaminen varainhoitovuoden lopussa: varainhoitovuoden ja sitä edeltävän vuoden 20.9. laskentapäivien oppilaiden määrän keskiarvo
Perusopetuksen yksittäisten oppiaineiden opetus (aineopetus)	Rahoitus varainhoituvuonna: varainhoitovuotta edeltävän vuoden 20.9. laskentapäivän oppilasmäärä
Luku- ja kirjoitustaidon opetus	Työ- ja elinkeinoministeriö päättää vuosittain ostettavien suoritteiden määrän huomioiden käytettävissä olevat määrärahat.

Taulukko 8. Nykyisten yksikköhintojen määräytyminen

	Yksikköhinnan määräytyminen
Perusopetukseen valmistava opetus, muut kuin oppivelvolliset	(kotikuntakorvauksen perusosa -194,08 euroa ²) x 2,49
Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus	sisäoppilaitokset: (kotikuntakorvauksen perusosa -194,08 euroa ³) x 1,41 muut kuin sisäoppilaitokset: (kotikuntakorvauksen perusosa -194,08 euroa ⁴) x 1,41 x 0,51
Perusopetuksen yksittäisten oppiaineiden opetus (aineopetus)	opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain yksikköhinnan talousarvion rajoissa
Luku- ja kirjoitustaidon opetus	työ- ja elinkeinoministeriö kilpailuttaa koulutukset, jolloin opiskelijatyöpäivän rahoitus pe-

² tehtyjä indeksikorotuksia vastaava säästö, vuoden 2016 tasossa

³ tehtyjä indeksikorotuksia vastaava säästö, vuoden 2016 tasossa

⁴ tehtyjä indeksikorotuksia vastaava säästö, vuoden 2016 tasossa

	rustuu tarjouskilpailun voittaneeseen tarjoukseen.
--	--

Jatkossa oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetus olisi kokonaisuudessaan arviomääräraha, jolloin määrärahan tarve riippuu suoraan opiskelijoiden suorittamien kurssien määrästä. Kunnat ja kuntayhtymät voivat järjestää muiden kuin oppivelvollisten perusopetusta tarpeen mukaan, mutta yksityiset opetuksen järjestäjät tarvitsevat toiminnalle järjestämisluvan. Perusopetukseen valmistava opetus ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetus ovat arviomäärärahapaperusteisia, kun taas aineopetus ja luku- ja kirjoitustaidon opetus ovat määrärahasidonnaisia. Vaikka aineopetus onkin määrärahasidonnaista, aineopetusta on järjestetty talousarviossa varattua määrärahaa vähemmän. Työvoimakoulutuksena järjestettävä luku- ja kirjoitustaidon opetus siirtyisi vuonna 2018 osaksi oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetusta niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän mukaista osaamista. Samalla rahoituksen määrä muuttuisi arviomäärärahaksi, koska se tulee olemaan osa oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetusta. Luku- ja kirjoitustaidon opetuksen määrärahatarpeen arvioidaan kasvavan maahanmuuttajatilanteesta johtuen ja siitä johtuen, että todellinen luku- ja kirjoitustaidon opetuksen tarve voi olla suurempi kuin mihin kiinteä määräraha on riittänyt. Määrärahan tarve on suoraan sidonnainen siihen, kuinka moni opetusta tarvitsee. Luku- ja kirjoitustaidon opetus rahoitetaan tällä hetkellä momentilta 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut). Vuonna 2015 opiskelijoita oli työ- ja elinkeinoministeriön mukaan 835. Rahoitus siirtyisi vuonna 2018 osaksi momenttia 29.10.30 (Valtionosuus ja avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin). Myös aineopetus tulisi jatkossa olemaan osa oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetusta, jolloin sen määräraha muuttuisi talousarviosidonnaisesta määrärahasta arviomäärärahaksi momentilla 29.10.30.

Perusopetukseen valmistava opetus ja luku- ja kirjoitustaidon opetus ovat valtion kokonaan rahoittamia, kun taas muiden kuin oppivelvollisten perusopetus on sekä valtion että kuntien rahoittamaa. Koska jatkossa nämä yhdistyvät muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksiksi, myös yhteinen rahoituslähde tulisi valita. Aikuisten perusopetuksen kehittämistyöryhmä esitti selvityksessään vuonna 2014 (2014:23), että rahoitus olisi jatkossa kokonaan valtiorahoitteista. Suurin osa rahoituksesta on valmiiksi valtion rahoitusta. Rahoituksen esitetään jatkossa olevan kokonaan valtion rahoitusta. Tämä edellyttää kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain muutosta siten, että muiden kuin oppivelvollisten rahoitusta lukuun ottamatta 5-vuotiaita pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaita ei enää huomioida osaksi kustannuspohjaa eikä kyseistä rahoitusta huomioida enää valtionosuusprosentissa. Momenttisiirtoja ei tarvitse tehdä tämän takia, koska muiden kuin oppivelvollisten perusopetus on jo tähän asti rahoitettu kokonaisuudessaan momentilta 29.10.30.

Nykyiset rahoitusjärjestelmät eivät toimi kovin hyvin tilanteessa, jossa turvapaikanhakijamäärät ovat kasvaneet merkittävästi ja perusopetuksen tarve aikuisopiskelijoilla on laajentunut yhä enemmän koskemaan myös perusopetuksen alkuopetusta. Lisäksi vuosittainen opiskelijoiden laskentapäivä 20.9. hankaloittaa opetuksen järjestämistä joustavasti etenkin tilanteessa, jossa opiskelijat vaihtavat paikkakuntaa kesken opetuksen. Tämän takia aikuisten perusopetuksen kokonaisuus esitetään uudistettavaksi siten, että jatkossa olisi vain yksi rahoitus, joka kattaa nykyisen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen sekä tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetuksen. Sama rahoitus koskisi sekä niitä, joiden tavoitteena on suorittaa perusopetuksen oppimäärä että niitä, jotka suorittaisivat yksittäisiä oppiaineita. Yksittäisten oppiaineiden suorittajilta voisi periä kohtuullisia maksuja, kuten nykyisinkin.

Taulukko 9. Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen rahoituksen määräytyminen

	Rahoituksen määräytyminen
Lukutaitovaihe	Varainhoitovuoden kurssimääräarvio sekä varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän erotus
Alkuvaihe	
Päättövaihe	

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen rahoitus perustuisi vuosittaisen laskentapäivän sijasta kursseihin, mikä kohdentaisi rahoituksen opetuksen järjestäjille nykyistä tarkemmin toteutuneiden suoritteiden mukaisesti. Jatkossa opetusta voisi järjestää opiskelijalle taroituksenmukaisimmalla aikataululla. Perusopetuksen aineopetuksen rahoitus perustuu jo tällä hetkellä kursseihin. Samalla voitaisiin luopua erillisistä rahoituskertoimista muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksessa, jossa sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyn opetuksen rahoituskerroin on tällä hetkellä 1,41 ja muiden oppilaitosten kerroin on 49 prosenttia alempi eli pyöristettynä noin 0,72. Nykyiset kertoimet näyttävät pohjautuvan vuoden 1994 lainsäädäntömuutoksiin, joissa aikuislukioiden järjestämän perusopetuksen laskennallinen opetustuntimäärä eroaa merkittävästi kansanopistolain mukaisen perusopetuksen tuntimäärästä. Myöhemmissä hallituksen esityksissä ei ole kerrottu, mihin kertoimet perustuvat. Vuonna 1998 kumotun aikuislukiolain ja -asetuksen mukainen vuosittainen vähimmäiskurssimäärä on käytännössä ollut 15 kurssia, kun opintojen laajuus on määritetty 3-vuotiseksi ja kurssien määräksi vähintään 44 kurssia. Yhden kurssin kesto on ollut keskimäärin 28 tuntia, kuten nykyisinkin. Vuonna 1998 kumotussa kansanopistolaissa vuotuisena opiskelijaviikkomääränä on pidetty 34 viikkoa, joissa opetusta on ollut 25 tuntia viikossa eli 28 tunnin kurseiksi muutettuna noin 30 kurssia vuodessa.

Jatkossa oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen olisi yksi kurssikohtainen rahoitus, joka kattaisi nykyisen perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen sekä tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetuksen. Rahoitus olisi jokaiselle kurssille sama. Sama rahoitus koskisi myös aineopintoina suoritettuja kursseja. Uusi kurssikohtainen rahoitus muodostetaan jakamalla laskennallinen kokonaisrahoitus laskennallisilla

kurseilla, joka saadaan muuntamalla nykyisten rahoitusmuotojen opiskelijamäärät ja kurssit laskennallisiksi kursseiksi.

Taulukko 10. Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen rahoituskertoimen muodostaminen

	Oppilas- määrä (vuosi 2015)	Rahoitus / op- pilas (vuosi 2016)	Rahoitus yhteensä	Muunto laskennalli- siksi kursseiksi
Perusopetukseen valmistava opetus	596 ⁵	10 584,68 ⁶	6 308 000	21 285 ⁷
Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus (vähintään 17-vuotiaat), kansanopistot	490 ⁸	9 164,73	4 491 000	14 700
Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus (vähintään 17-vuotiaat), muut kuin kansanopistot	1 495 ⁹	4 674,01	6 988 000	22 425
Perusopetuksen yksittäisten oppiaineiden opetus (aineopetus)	961,3 ¹⁰	3 594,49	3 455 000	14 419
Luku- ja kirjoitustaidon opetus	835 ¹¹	7 533,00 ¹²	6 290 000 ¹³	22 545
YHTEENSÄ			27 532 000	95 374

Laskennalliseksi kurssikohtaiseksi rahoitukseksi saadaan 288,67 euroa, kun laskennallinen kokonaisrahoitus jaetaan laskennallisilla kursseilla. Uusi kurssikohtainen rahoituskerroin on pyöristettynä 0,044, jolloin kurssikohtaiseksi rahoitukseksi tulee 285,99 euroa.

Kaava 3. Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetus, kurssin yksikköhinta

(kotikuntakorvauksen perusosa -194,08 euroa¹⁴) x 0,044

⁵ Opetus- ja kulttuuriministeriön kysely 29.2.2016 tilanteen mukaan

⁶ Julkisen talouden suunnitelman edellyttämän vuonna 2017 voimaan tulevan alemman rahoitustason mukaan, rahoituksessa ei huomioitu vielä vuoden 2017 kustannustenjaon tarkistusta

⁷ Perusopetusasetuksen mukaan opetusta on annettava vähintään 1000 tuntia, joka vastaa noin 36 kurssia, joiden kesto on 28 tuntia

⁸ Yhden opiskelijan oletetaan suorittavan 30 kurssia lukuvuodessa

⁹ Yhden opiskelijan oletetaan suorittavan 15 kurssia lukuvuodessa

¹⁰ 15 kurssia vastaa yhtä laskennallista opiskelijaa

¹¹ Työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittama opiskelijoiden lukumäärä

¹² Työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittama vuoden 2015 opiskelijatyöpäivän hinta 41,85 euroa kerrottuna 180 päivällä. Työ- ja elinkeinoministeriö on ilmoittanut koulutuksen keskimääräiseksi kestoksi 160-200 päivää

¹³ Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan vuoden 2015 toteutunutta kokonaisuromäärää ei ole tiedossa johtuen siitä, että hankinnat eivät ole kohdistuneet kustannus seurannassa tapahtuneen koodimuutoksen takia oikein

Koulutuksen järjestäjäkohtainen rahoitus riippuisi jatkossa siitä, kuinka paljon oppilaat suorittavat kursseja. Yksittäisiltä opetuksen järjestäjiltä kerättyjen tietojen perusteella opetuksen järjestäjien oppilaskohtainen rahoitus sekä nousisi että laskisi riippuen siitä, onko opetuksen järjestäjä järjestänyt edellä kuvattuja laskentaoletuksia enemmän vai vähemmän kursseja opiskelijakohtaisella rahoituksella. Tällä on vaikutusta kokonaisrahoituksen määrään. On mahdollista, että osa opetuksen järjestäjistä alkaa järjestää koulutusta siten, että opiskelijan vuosittain suorittamat kurssimäärät kasvavat aiempaan verrattuna. Tällöin rahoitustarve kasvaa aluksi, mutta tasaantuu myöhemmin, kun vastaavasti opiskelijoiden opinto-ajat lyhenevät. Julkisen talouden suunnitelmassa on jo valmiiksi varauduttu siihen, että opiskelijamäärä kasvaa merkittävästi lisääntyneen maahanmuuton takia. Perusopetusta tarvitsevien määrän kasvu lisää kustannuksia järjestelmämuutoksesta riippumatta, kun opetukseen osallistuvia tulee olemaan aikaisempaan verrattuna huomattavasti enemmän. Koska toteutuneita kurssimääriä ei ole tiedossa, ei voida arvioida tarkalla tasolla, kuinka paljon opiskelijakohtainen rahoitus kokonaisuudessaan muuttuisi johtuen siitä, että laskentapäivien sijaan rahoitussuoritteena käytetään jatkossa kursseja. Rahoitusjärjestelmämuutos tehostaisi opiskelua, kun nykyisen kolmen koulutuksen sijasta opiskelija voi suoraan suorittaa yhden koulutuksen, jossa hän saa tarvitsemansa taidot riippumatta siitä, onko hän luku- ja kirjoitustaitoinen ja osaako hän suomen kieltä. Tällä tavoin vältetään erillistä koulutuksista johtuva mahdollinen päällekkäinen opetus. Tästä johtuvia mahdollisia opiskelijakohtaisia säästöjä ei voi kuitenkaan suoraan arvioida, koska kurssimääriä ei ole tilastoitu muiden kuin aineopetuksen osalta ja jatkossa henkilökohtaistaminen vaikuttaisi suoraan rahoituksen määrään. Myöskään tulevien opiskelijoiden osaamistaso ei ole tiedossa.

Tässä hallituksen esitysluonnoksessa esitetään, että perusopetuksen rahoitus muuttuisi kursseihin perustuvaksi vuoden 2017 alusta. Jatkossa kurssien rahoitus olisi ensin arvioon perustuva ja kahden vuoden päästä se muutettaisiin toteumaan perustuvaksi eli silloin rahoituksessa huomioitaisiin toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän ero. Rahoituksen kerroin olisi sama sekä vuonna 2017 että vuodesta 2018 eteenpäin, sillä vuoden 2017 laskennallinen kurssikohtainen hinta olisi 289,73 euroa ja ero vuoden 2018 laskennalliseen hintaan olisi niin pieni, että olisi tarkoituksenmukaista käyttää samaa kerrointa. Koska hallituksen esitysluonnoksen perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2018, vuonna 2017 arvioituihin kursseihin huomioitaisiin nykyisen aikuisten perusopetuksen kurssit eli muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen kurssit sekä nykyisen aineopetuksen kurssit, ja vuonna 2019 lisäksi näiden todellisen toteuman huomiointi eli vuoden 2017 toteutuneiden ja arvioidun kurssimäärän erotus. Vuodesta 2018 alkaen arvioidut kurssit sisältäisivät uuden oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen arvioidut kurssit, jotka sisältävät lukutaitovaiheen, alkuvaiheen ja päättövaiheen kurssit. Vastaavasti toteutuneiden ja arvioitujen kurssien erotus tulisi huomioiduksi oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa ensimmäisen kerran vuonna 2020 vuoden 2018 kurssien osalta. Toteutuneet kurssitiedot kerättäisiin opetuksen järjestäjiltä siten, että vuosina 2017—2018 ne kerättäisiin 20.9. tiedonkeruun yhteydessä ja vuodesta 2019 alkaen kurssimäärät ilmoitettaisiin suunnitteilla olevaan¹⁵ oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen

¹⁴ Tehtyjä indeksikorotuksia vastaava säästö, vuoden 2016 tasossa

¹⁵ hallituksen esitysluonnos eräistä opetustoimen rekistereistä ja valtakunnallisista tietojärjestelmistä

sähköiseen käsittelyjärjestelmään pääasiassa siirtämällä tarvittavat tiedot opetuksen järjestäjän tietojärjestelmästä edellä mainittuun sähköiseen käsittelyjärjestelmään.

Kuva 1. Aikuisten perusopetuksen rahoitukseen vaikuttavat suoritteet

Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus (2017)
Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetus (2018-)

Perusopetuksen rakenteesta ja siinä etenemisestä säädetäisiin entistä täsmällisemmin. Nykyisin perusopetusasetuksen mukaan perusopetuksen oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Vähimmäiskurssimäärä on mitoitettu alun perin koskemaan 7.-9. -luokan oppimäärää. Opetushallitus on vuonna 2010 tehnyt lisäksi perusopetuksen alkuvaiheen opetussuunnitelman, joka käytännössä on laajentanut muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen koskemaan myös alempia luokka-asteita. Tällä hetkellä rahoitukseen oikeuttavien kurssien enimmäismäärää ja opiskeluajan enimmäiskestoa ei ole säädelty. Jatkossa sellaisen opiskelijan rahoitukseen oikeuttavaksi enimmäiskurssimääräksi, jolla ei ole ollenkaan alkua- ja päättövaiheen osaamista, voitaisiin hyväksyä enintään 100 kurssia. Jos opiskelijalta puuttuu myös lukutaito, rahoitukseen oikeuttavaksi enimmäiskurssimääräksi voitaisiin hyväksyä enintään 130 kurssia. Mikäli opiskelijalla on aiempaa osaamista, se lyhentää automaattisesti rahoitukseen oikeuttavia kurssimääriä, sillä jatkossa opetuksen järjestäjän on tunnustettava aiemmin hankittu osaaminen. Rahoitettava kurssimäärä muodostuu siis lähes kaikilla opiskelijoilla rahoituksen enimmäiskurssimäärää alhaisemmaksi, sillä suurimmalla osalla aikuisopiskelijoista on ainakin jonkin verran aiempaa osaamista.

Kuntien tehtävien vähentäminen

Samaan aikaan tämän esityksen kanssa on valmisteilla hallituksen esitysluonnos, jossa kuntien tehtävien karsimista koskevan toimenpide-ehdotuksen mukaisesti esitetään lukiolain muuttamiseksi 1.8.2017 alkaen, jolla yhdenmukaistettaisiin lukiokoulutuksessa aikuisten oppimäärään mukaan opiskelevien oppimäärä alle ja yli 18-vuotiaana aloittaneilta opiskelijoilta. Taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on käytetty Tilastokeskuksen vuoden 2014 oppilaitos- ja järjestäjätason oppilaat ja opiskelijat –tilastoa, Kuntatyöntantajien laskelmaa opetuksen vuosi-

viikkotuntien kustannuksista vuodelta 2016, mikä pohjautuu Tilastokeskuksen vuoden 2014 kuntasektorin palkkatilastoihin, Opetushallituksen 20.9.2014 tiedonkeruun opiskelijamäärätietoja sekä Opetushallituksen vuoden 2014 yksikköhintatietoja.

Tilastoinnin mukaan vuonna 2014 lukiokoulutuksen aikuisten oppimäärän mukaisessa koulutuksessa opiskeli noin 7700 opiskelijaa. Aikuisille tarkoitettussa koulutuksessa lukion oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella aikuisten tuntijaon osoittamien 44 kurssin lisäksi vähintään yksi kurssi liikuntaa ja yksi kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta, jolloin heidän vähimmäiskurssimääränsä on vähintään 48 kurssia. Alle 18-vuotiaana lukio-opintonsa aloittaneita, aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevia opiskelijoita arvioidaan olleen vuonna 2014 noin 2300. Laskelmissa on Tilastokeskuksen opiskelijamäärästä poistettu vuoteen 2016 mennessä lakkautettujen oppilaitosten opiskelijat. Erään kaupungin opiskelijamääränä on käytetty Opetushallituksen 20.9.2014 tietoa 18-vuotiaana aloittaneiden lukumäärästä, koska kaupunki on sisällyttänyt Tilastokeskukselle ilmoitettuun lukumäärään myös aineopiskelijat, joita ei tässä laskelmassa oteta huomioon.

Kuntatyönantajien laskelman perusteella lukio-opintojen vuosiviikkokohtaiset palkkakustannukset sivukuluineen ovat liikunnan, terveystiedon, musiikin ja kuvataiteen osalta seuraavat:

Taulukko 11.

Kurssi	euroa / vuosiviikkotunti
Liikunta	2 237,63
Terveystieto	2 450,61
Kuvataide	2 573,32
Musiikki	2 573,32
YHTEENSÄ	9 834,88

Laskelmissa on oletettu, että aikuisten oppimäärän mukaisesti opiskeltavien kurssien keskimääräinen ryhmä koko on 7 opiskelijaa. Neljän kurssin opiskelijakohtaiseksi palkkakustannukseksi sivukuluineen tulee tällöin 1404,98 euroa. Ryhmäkoon oletetaan olevan melko pieni, koska alle 18-vuotiaita voi valita lainsäädännön mukaan opiskelemaan aikuisten oppimäärän mukaisesti vain hakijaan liittyvästä erityisestä syystä johtuen. Yli 18-vuotiaan opintonsa aloittaneiden aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevilla kyseiset kurssit eivät ole pakollisia, eikä koulutuksen järjestäjän tarvitse tuntijaon mukaan niitä järjestää. Kustannussäästö arvioidaan olevan 2 300 opiskelijan osalta noin 1,07 miljoonaa euroa, kun oletetaan yhden opiskelijan suorittavan kyseiset kurssit kolmen vuoden aikana. Laskelmassa on huomioitu vain kurssin suorat palkkakustannukset sivukuluineen. Säästöjä voi syntyä myös tarvikkeiden, palveluiden ja tilakustannuksista.

Nykyisen rahoituksen suuruuteen vaikuttaa se, ovatko opiskelijat alle vai yli 18-vuotiaita aloittaessaan lukiokoulutuksen. Yli 18-vuotiaana aloittaneiden yksikköhinta on 58 prosenttia alle 18-vuotiaana aloittaneiden yksikkö hinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa opiskelevia. Nykyinen rahoitus ei huomioi sitä, että tosiasiaassa koulutuksen järjestäjien kustannuksiin vaikuttaa iän sijasta enemmän se, opiskellaanko nuorten vai aikuisten oppimäärää. Lukiokoulutuksessa 66 prosenttia valtionosuuteen oikeuttavista kustannuksista syntyy opetuksen palkkauskuluista. Jatkossa yksikköhinta ei perustuisi opintojen aloittamisikään, vaan siihen, opiskellaanko nuorten vai aikuisten oppimäärän mukaisesti. Seuraavassa on kuvattu opetuksen määrän eroja nuorten ja aikuisten oppimäärässä.

Taulukko 12. Opetuksen määrä nuorten ja aikuisten oppimäärässä

	Nuorten ops	Aikuisten ops
Kursseja vähintään	75 kurssia	44 (48 alle 18-vuotiaana aloittaneille, 1.8.2017 alkaen 44 kurssia myös alle 18-vuotiaalle)
Opetusta keskimäärin/ kurssi	38 tuntia	28 tuntia
Lähiopetus /oppitunti	väh. 45 min	väh. 40 min

Sisäoppilaitoksessa opiskelevat opiskelijat saavat nuorten lukiokoulutuksen yksikköhinnan mukaista rahoitusta riippumatta siitä, minkä ikäisenä ovat opintonsa aloittaneet ja opiskelevatko nuorten vai aikuisten oppimäärän mukaisesti. Sisäoppilaitosmuotoisesti järjestettävään lukiokoulutukseen kohdistuva kustannussäästö 4 kurssin osalta on arviolta 0,07 miljoonaa euroa. Koska säästön vaikutus sisäoppilaitosmuotoisen lukiokoulutuksen yksikköhintaan olisi vain noin yksi prosentti, nykyistä yksikköhintaa ei kannata muuttaa, sillä uudet erilliset yksikköhinnat monimutkaistavat rahoitusjärjestelmää ja aiheuttavat lisätyövaiheita, jolloin taloudellinen hyöty jää pieneksi tai jopa lisää kustannuksia.

Muussa kuin sisäoppilaitoksessa opiskelevien aikuisten oppimäärää suorittavien yksikköhinta olisi jatkossa sama alle ja yli 18-vuotiaana opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden osalta. Laskelmassa on arvioitu, että vuoden 2014 valtionosuusrahoituksen perusteena olleiden alle 18-vuotiaana lukiokoulutuksen aloittaneiden, aikuisten oppimäärää suorittavien lukumäärä oli noin 2 300 opiskelijaa. Tarkka lukumäärä selviää elokuussa, kun saadaan Tilastokeskuksen eritelty raportti käyttöön. Tällä hetkellä lukumäärä on arvioitu ristiintaulukoimalla Tilastokeskuksen ja Opetushallituksen keräämiä opiskelijamäärätietoja. Opiskelijamäärinä on tällä hetkellä käytetty 20.9. laskentapäivän opiskelijoita, koska Tilastokeskus kerää opiskelijamäärätietoja syksyisin, kun taas Opetushallitus kerää rahoitukseen oikeuttavien opiskelijoiden tietoja sekä 20.1. että 20.9. Opetushallitus ei ole kuitenkaan tiedonkeruussaan kerännyt erikseen nuorten ja aikuisten opetussuunnitelman mukaan opiskelevia, joten Opetushallituksen tietoja ei voi käyttää sellaisenaan hallituksen esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa. Yksikköhintoina on käytetty vuoden 2016 koulutuksen järjestäjäkohtaisia yksikköhintoja. Luvuissa ei ole mukana sisäoppilaitosopiskelijoita, joilla on eri yksikköhinta kuin muilla aikuisten oppimäärää kouluttavilla järjestäjillä.

Taulukko 13. Aikuisten oppimäärän nykyinen kokonaisrahoitustaso ¹⁶

	Kokonaisrahoitustaso ¹⁷	Oppilasmäärä
Yli 18-vuotiaana aloittaneet	21,0 miljoonaa euroa	6 260
Alle 18-vuotiaana aloittaneet	13,6 miljoonaa euroa	2 290
YHTEENSÄ	34,6 miljoonaa euroa	8 550

Mikäli säästö tehtäisiin alentamalla aikuisten oppimäärää suorittavien yksikköhintaa 100 prosentista 58 prosenttiin alle 18-vuotiaana aloittaneiden osalta, aikuisten yksikköhinta alenisi ai-
van liikaa, sillä vähimmäiskurssimäärä muuttuu 48 kurssista 44 kurssiin eli kurssimäärä alenee

¹⁶ Laskelma tulee tarkentumaan elokuun aikana

¹⁷ 20.9.2014 opiskelijamäärä kerrottuna vuoden 2016 yksikköhinnoilla. Laskelma tulee tarkentumaan elokuun aikana

noin 8 prosenttia. Tämän takia esitetään aikuisten oppimäärän kokonaisrahoituksen pienentämistä vain siltä osin kuin säästöjä arvioidaan syntyvän 4 kurssin palkkauskustannusten osalta. Tästä syystä aikuisten oppimäärän rahoituksen taso esitetään muodostettavaksi siten, että nykyistä aikuisten oppimäärän kokonaisrahoitusta lasketaan 1 miljoonalla eurolla ja näin muodostetaan uusi aikuisten oppimäärän mukainen yksikköhinta. Jos nykyistä rahoitusta pudotetaan miljoonalla eurolla, uusi rahoitus on 33,6 miljoonaa euroa. Kun tämä jaetaan 8 550 opiskelijalla, saadaan yhden opiskelijan uudeksi yksikköhinna 3 930 euroa. Tällä hetkellä yli 18-vuotiaiden yksikköhinta¹⁸ on 3 349 euroa eli uusi aikuisten oppimäärän rahoitustaso olisi noin 17 % korkeampi kuin nykyinen yli 18-vuotiaiden rahoitustaso, mutta vastaavasti huomattavasti matalampi kuin alle 18-vuotiaana aikuisten oppimäärän opiskelun aloittaneen opiskelijan rahoitustaso. Koska nykyinen yli 18-vuotiaiden rahoitus on 58 prosenttia keskimääräisestä yksikkö hinnasta, uusi aikuisten oppimäärän yksikköhinta olisi 68 prosenttia keskimääräisestä yksikkö hinnasta.

Yksittäisen koulutuksen järjestäjän uusi rahoitus aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevista eroaa nykyisestä sen mukaan, kuinka paljon koulutuksen järjestäjällä on alle ja yli 18-vuotiaana aloittaneita opiskelijoita. Rahoituksen muutos tulisi voimaan 1.1.2017 alkaen, kun taas lukiolain muutos tulee voimaan 1.8.2017 uusien opiskelijoiden osalta. Koska todelliset kustannukset alenevat vaiheittain uusien opiskelijoiden myötä, kokonaisrahoitusta pienennetään vaiheittain seuraavasti:

Taulukko 14.

	Säästön lisäys	Kumulatiivinen säästö
2017	139 000	139 000
2018	333 000	472 000
2019	333 000	805 000
2020	195 000	1 000 000

Niillä koulutuksen järjestäjillä, joiden lukiokoulutuksen (nuoret ja aikuiset) kokonaisrahoitustaso laskee yli 5% nykyisestä rahoitustasosta muutoksen johdosta, koulutuksen järjestäjien haettavaksi varataan harkinnanvaraista rahoitusta siten, että vuonna 2018 enimmäiskompensatio on 67 prosenttia rahoituksen alenemisesta ja vuonna 2019 33 prosenttia rahoituksen alenemisesta.

Yhtenä kuntien tehtävien vähentämisen toimenpiteenä on tehostaa perusopetuksen ja lukio-koulutuksen rahoitusjärjestelmää vähentämällä järjestelmän laskennallisia vaiheita. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä sisältää monia laskennallisia vaiheita. Esimerkiksi lain mukaan rahoitettavan perusopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltävän syyskuun 20 päivän mukaan ja lukiokoulutuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Varainhoitovuoden lopussa perusopetuksen rahoitus tarkistetaan varainhoitovuotta edeltävän syyskuun 20 päivän ja varainhoitovuoden syyskuun 20 päivän keskimääräisen oppilasmäärän mukaan, ja lukiokoulutuksen rahoitus tarkistetaan varainhoitovuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan.

¹⁸ yksikköhinta on muodostettu laskemalla yhteen vuoden 2016 koulutuksenjärjestäjäkohtaiset yksikkö hinnat ja jakamalla summa opiskelijamäärällä 20.9.2014. Laskelma tulee tarkentumaan elokuun aikana.

Rahoituksen tarkastamisesta aiheutuu lisätöitä opetuksen ja koulutuksen järjestäjille sekä valtionapuviranomaisille muun muassa budjetointiin, tilinpäätösprosessiin sekä mahdollisiin oikaisuihin ja muihin jälkikäteisiin korjauksiin liittyen. Koulutuksen järjestäjien osalta laskelmissa on oletettu, että rahoituksen tarkastamisesta luopumalla työaikaa säästyy keskimäärin 16 työtuntia koulutuksen järjestäjää kohden. Laskelmissa ei ole huomioitu koulutuksen järjestäjän kokoa, eli suurissa kaupungeissa, joissa koulutuksen järjestäjällä on useita oppilaitoksia ja eri koulutusmuotoja, työaikaa kuluu enemmän. Vastaavasti pienillä koulutuksen järjestäjillä työaikaa kuluu vähemmän. Laskelmissa on käytetty 16 tunnin kustannussäästön laskentaan Kuntasektorin palkkatilaston talouspäällikön (4 tuntia), kirjanpitäjän (8 tuntia) sekä opintosihteerin (4 tuntia) palkkakustannuksia. Näillä tiedoilla kustannussäästö on koulutuksen järjestäjää kohti arviolta 425,80 euroa. Kun koulutuksen järjestäjäkohtainen kustannussäästö kerrotaan lukiokoulutuksen ja peruskoulutuksen järjestäjien lukumäärällä, saadaan kokonaissäästöksi arviolta 282 000 euroa. Valtionapuviranomaisten osalta laskelmissa on oletettu, että työajasta ja tietojärjestelmäkustannuksista säästyy noin 160 000 euroa. Näin ollen laskennallisten vaiheiden vähentämisen kokonaissäästö on arviolta noin 440 000 euroa. Oppilasmäärät ovat pääasiassa vakaat, jolloin opetuksen järjestäjille ei aiheudu kokonaisuudessaan isoja rahoitustason muutoksia. Yksityiset perusopetuksen järjestäjät voivat tarvittaessa hakea valtionavustusta yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin, joka on tarkoitettu muun muassa rahoitusjärjestelmässä tapahtuviin muutoksiin. Lukiokoulutuksen järjestäjät voivat hakea tarvittaessa harkinnanvaraista korotusta esimerkiksi syksyllä 2017 vuodelle 2018.

Lisäopetuksen korotukset

Lisäopetuksessa olevia, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olleita oppilaita on Opetushallituksen tietojen mukaan ollut vuosina 2011-2014 seuraavan taulukon mukaisesti:

Taulukko 15.

Lisäopetuksessa olevien pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olleiden oppilasmäärät				
	2014	2013	2012	2011
Lisäopetuksessa olevat vaikeavammaiset oppilaat	37	30	35	40
Lisäopetuksessa olevat muut vammaisoppilaat	65	55	69	72

Vuonna 2014 pidennetyn oppivelvollisuuden perusteella myönnetty lisärahoitus lisäopetuksen oppilaille oli noin 1,78 miljoonaa euroa. Lisäopetuksessa olevat eivät kuitenkaan ole pidennetyssä oppivelvollisuudessa, koska lisäopetukseen voi hakeutua vasta saatuaan perusopetuksen päättötodistuksen, jolloin oppivelvollisuus on jo päättynyt. Lisärahoitusta on maksettu jo ainakin edellisen lain voimassaolosta alkaen, vaikka lainsäädännössä ei ole säädetty tästä. Säättämällä lisäopetuksen aiemmin pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olleiden oppilaiden yk-

sikköhinnoista turvataan koulutuksen järjestäjille nykytasoa vastaava lisärahoitus näiden oppilaiden osalta.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset esi- ja perusopetukseen liittyvät yksikköhinnot ja rahoitukset

Tällä hetkellä perusopetukseen liittyvästä rahoituksesta on säädetty useissa eri pykälissä, vaikka niissä toistuu samankaltainen laskentakaava. Jatkossa yksikköhinnoista ja rahoituksesta olisi oma pykälänsä, joista näkee rahoituksen muodostuminen kokonaisuutena.

Samassa yhteydessä on tarkennettu yksityisen opetuksen järjestäjän toiminnan aloittamisen rahoituksen määräytymistä. Tämä rahoitus koskee niitä järjestäjiä, jotka alkavat saada kotikuntakorvausta esi- ja perusopetuksen järjestämiseen vasta puolentoista vuoden päästä toiminnan aloittamisesta tai laajenemisesta uudelle luokka-asteelle. Jotta opetuksen järjestäjä ei joutuisi järjestämään opetusta puolitoista vuotta ilman rahoitusta, heille maksetaan rahoituslain mukaista rahoitusta toiminnan aloittamiseen. Tällä hetkellä laissa ei ole ollut kirjoitettuna yksityiskohtaisesti, miten rahoitus muodostuu ja miten arvioon perustuva rahoitus muutetaan toteuman mukaiseksi myöhemmin. Jatkossa oppilasmäärien rahoitus olisi ensin arvioon perustuva ja kahden vuoden päästä se muutettaisiin toteumaan perustuvaksi eli silloin rahoituksessa huomioitaisiin toteutuneen (20.9. laskentapäivän opiskelijat) ja arvioidun oppilasmäärän ero. Aloittavan toiminnan rahoitusta saisi ensimmäiset puolitoista vuotta uuden toiminnan tai uuden luokka-asteen aloittamisesta tai jos lupa laajenee esi- tai perusopetukseen. Tämä vastaa pääasiassa nykyistä käytäntöä, jota ei ole ollut kirjattuna lainsäädäntöön.

Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoituksessa on ollut yhdistettynä sekä 5-vuotiaat pidennetyssä oppivelvollisuudessa olevat että vähintään 17-vuotiaat aikuisten perusopetusta suorittavat. Vuonna 2015 5-vuotiaita pidennetyssä oppivelvollisuudessa olevia oli noin 460 ja heidän rahoituksensa oli noin 3,9 miljoonaa euroa. Jatkossa, kun aikuisten perusopetukseen tulee edellä kuvattuja muutoksia, 5-vuotiaiden pidennetyssä oppivelvollisuudessa olevien yksikköhinnot ja rahoitus tarvitsee erottaa omaksi kokonaisuudekseen. Rahoitus säilyy nykyisellä tasolla. Koska kunnan peruspalvelujen valtionosuuslaissa maksetaan rahoitusta 6-vuotiaasta alkaen, kyseinen rahoitus on sijoitettuna rahoituslakiin. Pidennetyssä oppivelvollisuudessa olevat saavat jatkossakin myös pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoitusta, kuten nykyisin.

Valtionavustuksena on vuosittain maksettu kotikuntakorvausta vastaava avustus 5-vuotiaista oppilaista, jotka opiskelevat 2-vuotisessa esiopetuksessa niille opetuksen järjestäjille, joilla sisältyy perusopetuslain 7 §:n mukaiseen järjestämislupaan 2-vuotinen esiopetus. Koska kyseessä on jatkuva rahoitus, jolla korvataan sitä, että kunnan peruspalvelujen valtionosuuslaissa maksetaan rahoitusta vasta 6-vuotiaasta alkaen, avustus esitetään muutettavaksi valtionosuudeksi, jolloin se voidaan myöntää automaattisesti. Tämä vähentää valtionosuusviranomaisen ja opetuksen järjestäjien työmäärää jonkin verran. Valtionavustuksen muuttaminen valtionosuudeksi ei muuta nykyistä rahoitustasoa yksittäisiä oppilaita lukuun ottamatta, mutta edellyttää määrärahan siirtoa momentin 29.10.30 sisällä siten, että valtionavustuksesta yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin vähennetään euromäärä, joka siirretään omaksi kohdakseen ”Järjestämislupan mukaisessa 2-vuotisessa esiopetuksessa opiskelevat 5-vuotiaat”. Jatkossa määräraha olisi arviomääräraha. Määrärahatarve muuttuisi silloin, jos järjestämislupia laajennettaisiin.

Indeksijäädytykset

Vuoden 2017 indeksikorotuksia vastaava säästö opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksissa on noin xx milj. euroa. Lisäksi kuntien omarahoitusosuuden säästö lukiokoulutuksessa on noin 3,8 milj. euroa, jolloin lukiokoulutuksen kokonaissäästö on noin 6,6 milj. euroa. Säästöarviot perustuvat vuoden 2017 talousarvioesityksen suoritemääriin. Säästöjen laskennassa käytetty indeksikorotusarvio on 0,9 prosenttia vuodelle 2017. Ammatillisen koulutuksen, kansanopistojen ja kesäyliopistojen osalta indeksijäädytys ei aiheuta säästöjä, koska niiden toteutuneet kustannukset indeksikorotettuinkin alittaisivat säädetyn yksikköhinnan vähimmäistason, jolloin indeksijäädytyksellä ei ole vaikutusta yksikköhintaan.

Alla taulukko indeksitarkistuksia vastaavista säästöistä valtionosuuteen:

Taulukko 16.

Rahoitusmuoto	Arvioitu säästö valtionosuudesta
Perusopetus (rahoituslain mukaiset toiminnot)	3,7 milj. euroa
Lukiokoulutus	2,8 milj. euroa
Taiteen perusopetus	0,7 milj. euroa
Ammatillinen peruskoulutus	- milj. euroa
Ammatillinen lisäkoulutus	- milj. euroa
Oppisopimuskoulutus (peruskoulutus)	- milj. euroa
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	0,1 milj. euroa
Kansalaisopistot	0,3 milj. euroa
Opintokeskukset	0,1 milj. euroa
Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	xx milj. euroa
Museot, teatterit, orkesterit	1,1 milj. euroa

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden kunnallisille ja yksityisille ylläpitäjille maksettavat valtionosuuden alenisivat vuoden 2017 säästön pysyväksi tekemisen johdosta yhteensä 2,863 miljoonaa euroa. Säästö toteutetaan siten, että museoiden yksikköhintaan tehdään 819 euron, teattereiden yksikköhintaan 1 778 euron ja orkestereiden yksikköhintaan 1774 euron lisävähennys. Vuoden 2017 indeksien tarkistusten vastaava vähennys vähentää museoiden, teattereiden ja orkestereiden ylläpitäjien valtionosuutta yhteensä 1,147 miljoonaa euroa, johon sisältyy yksityisten toimijoiden arvonlisäverovaikutus. Säästön laskenta perustuu valtion vuoden

2017 talousarvioesityksen suoritemääriin. Säästön laskennassa käytetty indeksikorotusarvio vuonna 2017 on 0,9 prosenttia.

4.2 Vaikutukset kuntien, koulutuksen järjestäjien ja viranomaisten toimintaan

Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva säästö

Ammatillisen koulutuksen järjestämislupa on kaikkiaan 174 koulutuksen järjestäjällä. Niistä lupa ammatillisen peruskoulutuksen järjestämiseen on kaikkiaan 126 järjestäjällä. Pelkkä ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupa on 13 ammatillisen koulutuksen järjestäjällä.

Useimpien ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien valtionosuusrahoitus koostuu useamman eri järjestämismuodon ja tutkintotyypin rahoituksesta. Ammatillisen koulutuksen rahoitus jakautuu kokonaisuutena siten, että oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus on 83,5 prosenttia, oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus 5 prosenttia, oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus 8 prosenttia ja oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus 3,5 prosenttia kokonaisrahoituksesta. Koska säästö kohdennettaisiin oppilaitosmuotoiseen ammatilliseen peruskoulutukseen, muutokset koulutuksen järjestäjien kokonaisrahoituksessa vaihtelevat järjestäjän rahoitusprofiilin mukaisesti. Suhteellisesti eniten ammatillisen koulutuksen järjestäjäkohtainen kokonaisrahoitus vähentyisi niillä koulutuksen järjestäjillä, joiden koko rahoitus koostuu ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksesta. Koska säästö kohdennetaan kuntien ammatillisen koulutuksen järjestämisestä koskevaan rahoitusosuuteen, säästö ei vielä vuonna 2017 kohdentuisi niihin ammatillisen koulutuksen järjestäjiin, joiden koko ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitteinen toiminta koostuu ammatillisesta lisäkoulutuksesta. Ammatillisen koulutuksen reformin osana valmisteltavien rahoitusjärjestelmää koskevien uudistusten myötä rahoitusjärjestelmään nyt kohdennettavat säästöt tulisivat kohdistumaan vuodesta 2018 lukien kaikkiin ammatillisen koulutuksen järjestäjiin, myös pelkkää ammatillista lisäkoulutusta järjestäviin toimijoihin.

Koulutuksen järjestäjät voivat sopeuttaa toimintaansa vähentyvään määrärahatasoon käytännössä opiskelijamäärää vähentämällä, opiskelijakohtaista kustannusta pienentämällä taikka näiden yhdistelmänä. Ehdotettu säästön toteuttamistapa mahdollistaisi säästön toteuttamisen kunkin koulutuksen järjestäjän kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Käytännössä koulutuksen järjestäjät tulevat sopeuttamaan toimintaansa todennäköisimmin siten, että ne sekä vähentävät koulutustarjontaa että karsivat koulutuksen kustannuksia. Tämän myötä koulutustarjonnan arvioidaan pienenevän vähemmän kuin toteuttamalla säästö pelkästään opiskelijamäärää vähentämällä.

Jos säästö toteutettaisiin kokonaisuudessaan opiskelijamäärää vähentämällä, 190 miljoonan euron vähennys vastaisi 18 000 ammatillisen peruskoulutuksen vuosiopiskelijasta syntyvää kustannusta.

Ammatillinen perustutkinnon suorittaminen kestää tutkinnon suorittamistavasta riippuen tavallisimmin 1,5–3 vuotta. Ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävän perustutkinnon suorittaminen kestää keskimäärin noin kolme vuotta, kun taas näyttötutkintona suoritettavan perustutkinnon suorittaminen kestää tavallisesti 1,5-2 vuotta. Perustutkinto-opiskelija sitoo koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärää siten useamman kalenterivuoden ajan. Koska koulutuksen järjestäjä joutuu toteuttamaan aloittamansa koulutuksen loppuun, voi järjestäjä pienentää opiskelijamääräänsä vain siinä suhteessa, kun koulutuspaikkoja vapautuu tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen keskeyttämisten myötä. Tämä taas vaikuttaa siihen kuinka paljon järjestäjä voi ottaa uusia opiskelijoita opiskelijamääränsä puitteissa.

Koska ammatillisessa peruskoulutuksessa pääosa uusista opiskelijoista aloittaa opintonsa syksyllä, on opiskelijamäärään kohdennettujen vähennysten vaikutus kustannuksiin ensimmäisenä vuonna vain alle puolet koko vuoden opiskelijakohtaisista kustannuksista. Mikäli koulutuksen järjestäjä haluaisi toteuttaa vuodelle 2017 kohdentuvan säästön yhden vuoden aikana vain opiskelijamäärää vähentämällä, se joutuisi vähentämään syksyllä aloittavien opiskelijoiden määrää kaksinkertaisen määrän vuosiopiskelijamäärän vähennystarpeeseen verrattuna. Koska seuraavana vuonna osa aiemmin aloittaneista opiskelijoista saa tutkintosuorituksensa päätökseen, rahoituksen vähennys kaksinkertaistuisi opiskelijamäärän vähennystä seuraavana vuonna, jollei järjestäjä vastaavasti lisäisi seuraavana syksynä alkavan koulutuksen tarjontaa vähennystä edeltäneelle tasolle. Koska määrärahan vähennys on pysyvä, ei edellä kuvattua opiskelijamäärän lisäystä olisi käytännössä mahdollista toteuttaa, koska silloin seuraavan varainhoitovuoden kustannukset kasvaisivat yli järjestäjälle kyseiselle vuodelle mitoitettun rahoituksen. Koulutuksen järjestäjät eivät siis käytännössä voi toteuttaa 190 miljoonan euron vähennystä kokonaisuudessaan vuoden 2017 aikana opiskelijamäärää pienentämällä.

Jos taas koulutuksen järjestäjät toteuttaisivat koko säästön kalenterivuotta pidemmällä aikavälillä ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärää asteittain vähentämällä, ammatillisen peruskoulutuksen vuotuinen aloittajamäärä vähentyisi noin 6 000:lla. Laskelma perustuu oletta- maan, että koulutuksen kesto olisi tutkinnon nimellisaajuutta vastaavasti kolme vuotta. Tällä menettelyllä säästettävää euromäärää vastaava 18 000 vuosiopiskelijan vähennys saavutettaisiin laskennallisesti vasta vuonna 2020. Tämä tarkoittaa, että opiskelijamäärän vähentämisen lisäksi koulutuksen järjestäjien tulisi vuosina 2017 ja 2018 toteuttaa merkittävä osa niille kohdennetusta säästöstä muilla tehostamistoimilla. Oletettava on, että toiminnan tehostaminen vähentää tarvetta supistaa koulutustarjontaa edellä kuvatussa määrin. Jos 190 miljoonan euron säästöstä toteutettaisiin puolet opiskelijamäärää vähentämällä, laskennallinen vaikutus vuosiopiskelijamäärään olisi noin 9 000 opiskelijaa ja vuosittaiseen aloituspaikkatarjontaan noin 3 000 aloituspaikkaa.

Jos koulutuksen järjestäjät toteuttaisivat 190 miljoonan euron säästön kokonaisuudessaan vähentämättä opiskelijamäärää, vain yksikkökohtaista kustannusta alentamalla, järjestäjäkohtainen laskennallinen opiskelijakohtainen hinta alenisi noin 1 270 euroa.

Ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksista suurin osa muodostuu henkilöstökustannuksista (n. 62 %) ja tila- ja laite ym. kustannuksista (n. 36 %). Mikäli järjestäjän toteuttamat sopeuttamistoimet toteutettaisiin tämän kustannussuhteen pohjalta, henkilöstömenoihin säästöistä kohdentuisi noin 118 miljoonaa euroa ja 68 miljoonaa euroa muihin menoihin. Tällöin säästö tarkoittaisi laskennallisesti noin 2 400 henkilötyövuoden vähentymistä, jos oletetaan yhden henkilötyövuoden kustannuksiksi noin 50 000 euroa. Mikäli säästö taas kohdennettaisiin pelkästään henkilöstömenoihin, säästösumma tarkoittaisi laskennallisesti 3 800 henkilötyövuoden vähentymistä. Todellisuudessa säästöt kuitenkin kohdetuvat koulutuksen järjestäjien henkilöstöön eri tavoin, koska henkilöstökustannuksiin vaikuttavien järjestäjän toimintojen organisointi ja henkilöstörakenne vaihtelevat järjestäjäkohtaisesti.

Lisäksi huomioitavaa on se, että yksikköhintarahoitukseen kohdistuvan säästön myötä koulutuksen järjestäjät pyrkivät todennäköisesti lisäämään rahoitusta muiden erillisrahoitusten ja maksullisten palvelutoimintojen kautta.

Henkilöstön määrän sopeuttaminen saattaa kuitenkin johtaa työttömyysetuusmenojen kasvamiseen. Finanssivalvonnan työttömyyskassojen vuonna 2014 maksamia etuuksia koskevan julkaisun mukaan Opettajien työttömyyskassaa koskevien tietojen perusteella kokonaan työttömät ovat saaneet vuonna 2014 ansiopäivärahaa keskimäärin 69,67 euroa päivältä keskimäärin 93 päivän ajan. Vastaavan mittaisella työttömyysjaksolla ja ansiopäivärahan suuruudella

laskettuna 2400 henkilön työttömyys lisäisi työttömyysetuusmenoja noin 15,5 miljoonaa euroa ja 3800 henkilön työttömyys noin 24,6 miljoonaa euroa vuodessa.

Koulutuksen järjestäjät voivat hakea säästöjä myös kiinteistöihin ja tiloihin liittyviä kustannuksia vähentämällä, pienentämällä hallinnollisia kustannuksia sekä tehostamalla opetusvälineiden ja laitteiston käyttöä. Erilaisiin tiloihin, välineisiin ja henkilöstöön liittyvät yhteistyöjärjestelyt voivat tuoda koulutuksen järjestäjälle tuntuja säästöjä. Yhteistyötä voidaan tehdä myös eri koulutuksen järjestäjien ja erilaisten koulutusmuotojen välillä.

Valtio luovutti 1990-luvulla ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisen ja yksityistämisen yhteydessä koulutuksen järjestäjille niiden koulutuksessa tarpeelliset kiinteistöt ja irtaimistot sekä maatalousalan oppilaitosten opetusmaatilat korvauksetta. Näiden ammatillisen koulutuksen tarpeettomaksi jääneistä kiinteistöistä luopumista myös pyritään helpottamaan.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitus

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen järjestämisen tehostamiseksi rahoitusperuste ehdotetaan muutettavaksi siten, että se perustuisi nykyisen vuosittaisen laskentapäivän sijasta kursseihin, mikä kohdentaa rahoituksen nykyistä tarkemmin opetuksen järjestäjille sen mukaisesti, paljonko opetusta järjestetään. Muutoksen voidaan arvioida vähentävän opetuksen järjestäjän esteitä käynnistää opetusta nykyistä enemmän myös kevätlukukaudella. Jos perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen oppilasmäärä merkittävästi muuttuu, rahoitus ehdotuksen mukaan laskettaisiin opetuksen järjestäjän hakemuksesta arvioidun kurssimäärän mukaisesti. Merkittävä oppilasmäärän muutos vaikuttaisi täten nopeasti opetuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen. Tällä tavoin, kun rahoitus kytkeytyisi opetuksen järjestämiseen sen toteuttamisaikana, opetuksen järjestäjillä olisi taloudelliset resurssit käytössään järjestää opetusta. Lisäksi muiden kuin sisäoppilaitosmuotoisesti perusopetusta järjestävien rahoitus voi muutoksen myötä muuttua osa-aikaisesta kokopäiväiseksi, jos järjestäjä järjestää suuremman määrän kursseja kuin osa-aikainen perusopetus on edellyttänyt. Samalla muiden kuin sisäoppilaitosmuotoisesti perusopetusta järjestävien osalta mahdollistuu, että he saavat rahoitusta suuremmasta kurssimäärästä kuin aikaisemmin. Kurssiperusteinen rahoitus vähentäisi myös eriarvoisuutta opetuksen järjestäjien välillä, kun opetuksen järjestäjä, organisaatiomuodosta riippumatta voisi järjestää ja saada rahoitusta kokopäiväistä opetusta. Rahoituslaissa esitetään säädettäväksi rahoitukseen oikeuttavien kurssien opiskelijakohtaisesta enimmäismäärästä. Kurssien enimmäismääriä koskeva rajoitus koski 1.1.2018 ja sen jälkeen opiskelijaksi otettuja.

Lakiehdotuksen mukaan myös perusopetuksen valmistavan opetuksen rahoitusperuste muuttuisi siten, että se kytkettäisiin vuosittaisen laskentapäivän sijasta läsnäolokuukausiin, mikä kohdentaa rahoituksen nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrää. Samalla myös purettaisiin rahoitusjärjestelmän esteitä perusopetukseen valmistavan opetuksen tehokkaalle käynnistämiseksi. Muutos kohdentaisi rahoituksen nykyistä tarkemmin opetuksen järjestäjille sen mukaisesti, paljonko opetusta järjestetään. Vastaavalla tavalla kuin perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitus perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus myönnettäisiin opetuksen järjestäjän hakemuksesta arvioidun läsnäolokuukausien määrän mukaisesti, jos oppilasmäärä merkittävästi muuttuu. Merkittävä oppilasmäärän muutos vaikuttaisi nopeasti opetuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen. Tällä tavoin, kun rahoitus kytkeytyisi opetuksen järjestämiseen sen toteuttamisaikana, opetuksen järjestäjillä olisi taloudelliset resurssit käytössään järjestää opetusta.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen ja valmistavan opetuksen rahoituksen laskemista koskevan siirtymäkauden aikana, vuosina 2017 ja 2018, kun ei ole käytössä aiempien vuosien tilastotietoja kurssimääristä, rahoituksen laskenta perustuisi kurssimääräarvioon perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen osalta ja läsnäolokuukausien määrää koskevaan arvioon valmistavan opetuksen osalta.

Muut ehdotukset

Indeksikorotusta vastaavan säästön vuoksi koulutuksen ja opetuksen järjestäjäkunnat ja muut koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä oppilaitosten ylläpitäjät joutuvat sopeuttamaan toimintaansa, koska rahoituksessa ei huomioida kustannustason muutosta vuosien 2016—2019 osalta. Tämä edellyttää koulutuksen ja opetuksen järjestäjäkuntien ja muiden koulutuksen ja opetuksen järjestäjien sekä oppilaitosten ylläpitäjien toiminnan sopeuttamista käytettävissä olevien resurssien määrään, toiminnan tehostamista ja kustannusten alentamista.

Valtionavustus maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen järjestämiseen myönnettäisiin koulutuksen järjestäjän hakemuksesta. Koulutuksen järjestäjien tulisi myös raportoida opetus- ja kulttuuriministeriölle valtioavustuksen käytöstä. Muutos lisäisi jonkin verran hallinnollista työtä, sillä valtionavustuksen saaminen edellyttää hakemuksen tekemistä ja sen käsittelyä opetus- ja kulttuuriministeriössä sekä määrärahan käytön seurantaan liittyviä toimia. Koulutuksen järjestäjillä ja opetus- ja kulttuuriministeriöllä on kuitenkin tähän liittyviä valmiita toimintamalleja ja käytäntöjä, sillä avustuksen myöntämisperusteet vastaisivat pitkälti nuorten aikuisten osaamisohjelman avustusten myöntämisperusteita.

Oppivelvollisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmiä tehostamiseksi ehdotuksen mukaan luovuttaisiin rahoituksen tarkistamisesta. Rahoituksen tarkistamisesta on aiheutunut lisätöitä koulutuksen ja opetuksen järjestäjille järjestäjillä. Muutos vähentäisi rahoituksensaajien budjettiin, tilinpäätösprosessiin ja rahoituksen oikaisuihin käyttämää työaika. Samalla vähenisi myös tarve rahoituksen oikaisuihin ja muihin jälkikäteisiin korjauksiin. Rahoituksen tarkistamisesta luopuminen vähentäisi myös valtionapuviranomaisten työaika.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ammatillisen koulutukseen kohdistuva säästö

Hallituksen nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan kehittävän kärkihankkeen mukaisesti kaikille peruskoulun päättävälle taataan jatkossakin koulutuspaikka. Edellä kuvatun tavoitteen toteutuminen ei vaarantuisi siinäkään tapauksessa, vaikka kaikki ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät toteuttaisivat säästön pelkästään opiskelijamäärää vähentämällä.

Perusopetuksen päättäneiden ikäluokan koko on noin 59 000 ja heistä noin 44—45 prosenttia aloittaa välittömästi perusopetuksen suorittamiseen jälkeen joko tutkintotavoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa tai ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa. Vuonna 2014 ammatillisessa peruskoulutuksessa aloitti yhteensä noin 69 700 opiskelijaa. Vuoden 2016 yhteishaussa koko maassa on ollut tarjolla noin 82 900 aloituspaikkaa ja näistä noin 45 400 ammatillisessa koulutuksessa. Vuoden 2015 kevään yhteishaussa ammatillisessa koulutuksessa paikkoja oli tarjolla 47 000 opiskelijalle ja vuoden 2016 yhteishaussa 45 400 opiskelijalle. Jos järjestäjät toteuttaisivat säästön puhtaasti opiskelijamäärää vähentämällä, aloituspaikkojen määrä putoaisi ammatillisessa peruskoulutuksessa laskennallisesti 6 000 aloittajalla. Mikäli aloittajavähennys kohdentuisi yksinomaan yhteishaun piirissä olevaan koulutukseen, aloittajamäärä putoaisi nykyisestä noin 45 000:sta noin 39 000:een. Koulutustarjon-

ta riittäisi tällöinkin kattamaan perusopetuksen päättävän ikäluokan ammatillisen koulutuksen tarpeen ja lisäksi koulutusta voitaisiin edelleen kohdentaa myös muille kohderyhmille, kuten lukion suorittaneille ja aikuisille.

Ammatillista peruskoulutusta järjestetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain nojalla ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavina perustutkintoina sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla suoritettavina näyttötutkintoina. Nuorimpien ammatillisen perustutkinnon suorittajien eli 15—19 -vuotiaiden ikäryhmässä 97 prosenttia uusista opiskelijoista otetaan suorittamaan ammatillista perustutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena. Mikäli koulutuksen järjestäjät sopeuttaisivat toimintaansa vähentämällä opiskelijamääräänsä, vähennys painottuisi todennäköisimmin näyttötutkintotavoitteeseen ammatilliseen peruskoulutukseen. Olettama johtuu siitä, että ammatillisena peruskoulutuksena suoritettaviin perustutkintoihin haetaan yhteishaussa, ja niihin johtava koulutus alkaa pääsääntöisesti elokuussa, toisin kuin näyttötutkintoon valmistava koulutus, johon hakeutuminen on jatkuvaa. Näin ollen opiskelijamäärän vähentäminen heti alkuvuodesta kohdistuu ensisijaisesti näyttötutkintoon valmistavan koulutukseen. Koska näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa olevista opiskelijoista 97 prosenttia on aikuisia ja 11 prosenttia muuta kuin äidinkielenään suomea tai ruotsia puhuvia maahanmuuttajia, heikentää mahdollinen opiskelijamäärän kohdistuva vähennys jossakin määrin myös heidän mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja suorittaa tutkinto. Lisäksi resurssien vähentyessä koulutuksen järjestäjät voivat ryhtyä suuntaamaan näyttötutkintoina suoritettavaa peruskoulutusta sellaisille aloille ja kohderyhmille, joihin ei liity erityisiä taloudellisia riskejä tai lisäkustannuksia. Tämä voi entisestään heikentää kaikista heikoimmassa asemassa olevien aikuiskohderyhmien koulutukseen pääsyä.

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakennetta ollaan parhaillaan uudistamassa. Uudessa rakenteessa mahdollistetaan huomattavasti nykyistä enemmän yksilöllisiä joustoja ja etenkin työelämässä toimivalle aikuisväestölle tutkinnon osat nousevat aiempaa selkeämmin vaihtoehtoksi koko tutkinnon suorittamisen rinnalle. Työelämässä toimivalle osaamisen uusintamiseksi riittää usein osa tutkinnosta tai sitäkin pienemmät ei-tutkintotavoitteiset osaamiskokonaisuudet. Tämän myötä tavoitteena on, että jatkossa käytettävissä olevilla resursseilla voidaan palvella asiakkaita kustannustehokkaammin kuin nykyisessä järjestelmässä. Tämä kehitysuunta vähentää opiskelijamäärän sopeuttamisen tarvetta ja sen negatiivisia vaikutuksia koulutuksen aloittavien määrään.

Säästön toteuttaminen johtanee toiminnan sopeuttamiseen myös henkilöstömenoja vähentämällä. Henkilöstömenojen vähentymisellä voi olla vaikutuksia sekä henkilöstön määrään että henkilöstörakenteeseen. Henkilöstömenojen vähentäminen voi tarkoittaa määräaikaisten työsopimusten ja virkasuhteiden uusimatta jättämistä, eläkejärjestelyjä, irtisanomisia, lomautuksia sekä sijaisjärjestelyistä tinkimistä. Lisäksi henkilöstövähennykset voivat vaikuttaa annettavan opetuksen laatuun, kun henkilöstöresurssit suhteessa opiskelijamäärään niukkenevat, ja annettavan opetuksen ja työpaikoilla tapahtuvan ohjauksen määrä voi vähentyä. Koulutuksen järjestäjien taloudellinen tilanne ja mahdollisuudet kompensoida valtionosuusrahoituksen vähenemistä vaihtelevat.

Säästö voi myös heikentää ammatillisen koulutuksen saavutettavuutta. Koulutuksen järjestäjät päättävät itse oppilaitosverkosta, ja tehostaminen voi lisätä useiden koulutuksen järjestäjien osalta tarvetta toimipisteverkon uudelleen arviointiin. Tehostamisen seurauksena toimintaa voidaan pyrkiä järjestämään kustannustehokkaasiin yksiköihin ja toiminta saattaa keskittyä nykyistä enemmän suuriin taajamiin. Toimipisteverkossa mahdollisesti tapahtuvat muutokset voivat lyhyemmällä aikajänteellä pidentää opiskelijoiden päivittäisiä matkoja sekä vaikuttaa myös matka- ja majoituskustannuksia kasvattavasti. Pidemmällä aikajänteellä esimerkiksi

työpaikalla tapahtuvan opiskelun tai digitaalisissa oppimisympäristöissä toteutettavan opiskelun avulla koulutuksen saavutettavuutta voidaan parantaa.

Lisäksi ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistettavalla säästöllä voi olla heijastusvaikutuksia lukiokoulutuksen, vapaan sivistystyön sekä taiteen perusopetuksen järjestämiseen. Erityisesti useiden vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytykset ovat kytköksissä ammatilliseen koulutuksen järjestämiseen.

Pääministeri Juha Sipilän strategisen hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi. Tavoitteena on uudistaa ammatillinen koulutus osaamisperustaiseksi ja asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi ja tehostaa sitä. Lisäksi lisätään työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja yksilöllisiä opintopolkuja sekä puretaan sääntelyä ja päällekkäisyyksiä. Uudistus toteutetaan, jotta ammatillinen koulutus vastaisi joustavammin, laadukkaammin ja tehokkaammin tuottamaan osaamispalveluita erilaisille kohderyhmille. Osana hallituksen ammatillista koulutusta koskevaa kärkihanketta uudistetaan kokonaisuudessaan toimintaa ohjaava lainsäädäntö. Hallituksen tavoitteena on purkaa ammatillista koulutusta koskevaa sääntelyä siten, että koulutuksen järjestäjällä on nykyistä paremmat mahdollisuudet toteuttaa toimintansa kustannustehokkaasti ja kokonaisuutena. Myös ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää kehitetään. Tavoitteena on uudistaa rahoitusjärjestelmä yhtenäiseksi kokonaisuudeksi ja lisätä toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden painoarvoa koulutuksen järjestäjien rahoituksessa ja purkaa asiakaslähtöistä, tuloksellista ja tehokasta toimintaa rajoittavaa sääntelyä. Lisäksi tavoitteena on lisätä oppisopimuskoulutuksen ja työpaikoilla tapahtuvan oppimisen houkuttelevuutta työnantajan, koulutuksen järjestäjän ja opiskelijan näkökulmista. Koulutuksen laadun ja työelämävastaavuuden lisäämisen ohella tavoitteena on tehostaa koulutuksen järjestäjien toimintaa ja sitä kautta turvata koulutuksen laatu ja vaikuttavuus resurssien pienentyessä.

Ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyden, palvelukyvyn ja saavutettavuuden näkökulmasta toimintaprosessien uudistaminen on keskeistä. Tämän vuoksi osana ammatillisen koulutuksen reformia on tarkoituksena toteuttaa paitsi tutkintouudistus myös selkeyttää henkilökohtaistamiseen liittyviä prosesseja siten, että ne mahdollistavat yksilölliset koulutuspolut sekä tehostavat aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja näin lyhentävät koulutusaikoja. Lisäksi tarkoituksena on lisätä työpaikalla tapahtuvaa opiskelua kehittämällä oppisopimuskoulutusta sekä ottamalla käyttöön koulutussopimus vuoden 2018 alusta lukien. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myös kevään 2016 aikana käynnistänyt kehittämisohjelman, jonka puitteissa tuetaan osaamisperusteisten toimintaprosessien ja pedagogisten toimintamallien kehittämistä ja käyttöönottoa. Digitalisaation hyödyntäminen kytketään tiiviisti näiden prosessien kehittämiseen. Kehittämisohjelmassa on tarkoitus kehittää ja ottaa käyttöön esimerkiksi henkilökohtaistamista, osaamisen näyttämistä ja arviointia tukevia digitaalisia palveluita, oppimisalustoja, digitaalisia oppimateriaaleja ja simulaattoreita, oppisopimuskoulutuksen ja työpaikalla tapahtuvan opiskelun digitaalisia palveluita sekä koulutuksen järjestäjien toimintaa tehostavia palveluita.

Oppisopimuskoulutus on järjestämiskustannuksiltaan ja yksikkö hinnaltaan oppilaitosmuotoista koulutusta edullisempaa. Säästö kannustaa koulutuksen järjestäjiä tehostamaan oppisopimuskoulutuksen käyttöä oppilaitosmuotoisen koulutuksen järjestämisen sijaan. Oppisopimuskoulutuksen määrällinen lisäys on kuitenkin riippuvainen uusien oppisopimustyöpaikkojen tarjonnasta ja yritysten ja julkisyhteisöjen kyvystä ottaa vastaan uusia oppisopimusopiskelijoita. Myös oppisopimusopiskelijat tarvitsevat opetusta, ohjausta ja tukea. Oppisopimuskoulutusprosessin laadukas toteutus vaatii henkilöstöresursseja työelämäyhteistyön hoitamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myös käynnistänyt myös ammatillisen koulutuksen järjestäjärakenteen kehittämistä koskevan ohjelman. Ohjelman tarkoituksena on varmistaa, että ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on määrärahatason vähentymisestä huolimatta ammatilliset että taloudelliset edellytykset koulutuksen lainsäädännön mukaiseen toteuttamiseen. Selvityksen perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää keskustelut niiden järjestäjien kanssa, joiden arvioidaan joutuvan vaikeuksiin koulutuksen järjestämisessä nykyistä niukemmilla resursseilla. Näissä tilanteissa ministeriö etsii yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa menettelyjä, joiden avulla voidaan varmistaa laadukkaan koulutuksen järjestäminen myös jatkossa.

Valtionavustus maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen

Maahanmuuttajien ammatillisen koulutukseen vuonna 2017 maksettavilla valtionavustuksilla olisi tarkoitus tarjota ammatillista koulutusta ja opiskelua tukevia palveluja noin 2 000 maahanmuuttajalle. Määrärahalla lisättäisiin erityisesti ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta sekä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta ja siihen kytkeytyviä opiskeluvaihtoehtoja parantavia opintoja. Opiskeluvaihtoehtoja parantavien opintojen tarkoituksena on mahdollistaa näyttötutkinnon suorittaminen myös niille henkilöille, joilla on puutteelliset opiskelutaidot tai puutteita esimerkiksi tietoteknisissä taidoissa tai kielitaidossa.

Maahanmuuttajien koulutukseen pääsyn edistämiseksi tarkoituksena on samanaikaisesti myös tarkistaa ammatilliseen koulutukseen valmistavan koulutuksen perusteissa määriteltyjä kielitaitosuosituksia ja lisätä opintojen aikaista kielenopetusta, jotta opiskelun aloittaminen valmistavassa koulutuksessa ja jatkaminen valmistavan koulutuksen jälkeen tutkintotavoitteisessa koulutuksessa olisi mahdollista nykyistä lyhyemmän kotoutumiskoulutuksen jälkeen.

Maahanmuuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan edistää se, että he pääsevät mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osaksi jotakin suomalaista yhteisöä. Tämä edistää myös kielen oppimista. Valtionavustusrahoituksella toteuttavassa koulutuksessa on mahdollista paremmin integroida opetuskielen opetusta osaksi ammatillista tutkintotavoitteista koulutusta. Tämä on mahdollista toteuttaa niin, että ammatillinen koulutus ja opiskeltavaan alaan liittyvä opetuskielen taidon opetus kulkevat tiiviimmin rinnan. Jos koulutusta toteutetaan työpaikoilla, edistää se työyhteisöön kiinnittymistä ja motivaatiota käyttää ja kehittää ammatillista kielitaitoa.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja aineisto

Hallituksen esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 5.11.2015 ohjausryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ja sovittaa yhteen turvapaikanhakijatilanteesta ja kasvavasta maahanmuutosta aiheutuvat ministeriön ja hallinnonalan lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteet. Ohjausryhmän määräaika päättyy 31.12.2016, mutta ohjausryhmän tuli jättää ehdotuksensa pitkän aikavälin toimenpiteiksi opetus- ja kulttuuriministeriölle 31.1.2016 mennessä.

Työryhmä ehdotti perusopetuksen osalta, että tehostetaan perusopetuksen valmistavan opetuksen ja aikuisten perusopetuksen järjestämistä kytkemällä rahoitus nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Puretaan rahoitusjärjestelmän esteet opetuksen tehokkaalle käynnistämiseksi. Työryhmän esityksen mukaan rahoituslain muutoksen tulisi tulla voimaan vuoden 2017 alusta.

Työryhmä ehdotti ammatillisen koulutuksen osalta muun muassa, että maahanmuuttajille suunnattua ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta sekä tutkintotavoitteista koulutusta, erityisesti näyttötutkintoja ja siihen kytkeytyvää opiskeluvalmiuksia parantavaa koulutusta lisättäisiin nykyisestä, opintojen aikaista suomen tai ruotsin kielen opetusta ja ohjauksellista tukea vahvistettaisiin ja että kielenopetusta integroitaisiin osaksi muuta opiskelua.

Ammatillisen koulutuksen säästöjen toimeenpano on osa toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformia. Reformin valmistelua varten on asetettu laajapohjainen seurantaryhmä ammatillisen koulutuksen keskeisistä sidosryhmistä. Seurantaryhmä on käsitellyt opetus- ja kulttuuriministeriön tekemää esitystä säästöjen toteutusmekanismiksi.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitys on toimitettu lausunnonle Lausuntoa pyydettiin __ taholta ja määräaikaan mennessä saapui yhteensä __ lausuntoa. Muita lausuntoja tai kannanottoja opetus- ja kulttuuriministeriölle saapui __ kappaletta.

Lausunnot pyydettiin/lausuntonsa antoivat:

Lausuntoyhteenveto:

Esitys on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa __.__.2016.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteilla esitys laiksi perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta. Laissa ehdotetaan muutettavaksi oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitetun perusopetuksen rakennetta. Perusopetuslain 46 §:ää täsmennettäisiin siten, että vastaisuudessa siinä säädettäisiin perusopetuksesta oppivelvollisuusiän ylittäneille. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen kokonaisuus on tarkoitus uudistaa siten, että jatkossa on vain yksi rahoitus, joka kattaa nykyisen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen sekä tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetuksen. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus rakentuisi ehdotuksen mukaan kolmesta vaiheesta, joille säädettäisiin valtioneuvoston asetuksessa tuntijaot. Luku- ja kirjoitustaidon opetus kytetään osaksi perusopetusta. Esityksen mukaan oppivelvollisuusiän ylittäneille ei järjestettäisi perusopetuslain 5 pykälässä tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta. Esityksessä säädettäisiin oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen ajallisesta kestosta. Esityksen mukaan lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Esitys laiksi perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta on tarkoitus käsitellä samaan aikaan tämän esityksen kanssa.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteilla ehdotus perusopetuslain, lukiolain, oppilas- ja opiskelijahuoltolain ja mahdollisesti ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta. Tähän hallituksen esitykseen sisältyy esitys, jolla toteutettaisiin kuntien tehtävien vähentämistä koskevan toimenpideohjelman toimenpide; yhdenmukaistetaan lukiokoulutuksessa aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevien oppimäärä poistamalla velvollisuus järjestää lukiossa taito- ja taideaineet sekä terveystieto myös aikuisten oppimäärän mukaan opiskeleville, jotka ovat alle 18 vuotta. Lukiolain 7 §:n mukaisesti taito- ja taideaineet sekä terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen. Esityksellä muutettaisiin voimassa olevaa lukiolakia siten, että taito- ja taideaineiden opiskelu on vapaaehtoista myös niille opiskelijoille, jotka ennen 18 vuotta täytettyään aloitta-

vat lukiokoulutuksen aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan. Tähän esitykseen liittyen on tarkoitus muuttaa ja yhdenmukaistaa lukion rahoituksen yksikköhintaa koskevaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 24 §:n 1 momenttia siten, että yksikköhinta on aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevien osalta sama, riippumatta opintojen aloittamisiäst.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Rahoituslain nojalla rahoittavien perusopetuslain mukaisten toimintojen indeksikorotusta vastaavat säästöt ovat riippuvaisia kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain kotikuntakorvauksen perusosan suuruudesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

2 §. Soveltaminen eräissä tapauksissa. Lain 2 §:ssä säädetään lain soveltamisesta eräissä tapauksissa. Pykälän 2 momentissa luetellaan ne perusopetuslain mukaiset toiminnot, joiden rahoituksesta säädetään rahoituslaissa. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan laissa säädetään rahoituksesta perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun maahanmuuttajille järjestettävään perusopetukseen valmistavaan opetukseen. Perusopetuslain 5 §:n 1 momentin sanamuodon mukaan kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta, lisäopetusta ja kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7—9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Pykälän 2 momentin 2 kohta esitetään yhdenmukaistettavan perusopetuslain 5 §:n sanamuodon mukaiseen muotoon siten, että siinä säädettäisiin rahoituksesta perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen valmistavaan opetukseen. Ehdotetussa sanamuodon mukaisessa muodossa 2 momentin 2 kohtaa voitaisiin soveltaa myös, jos eduskunta hyväksyy valmisteilla olevan lakiehdotuksen perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta.

Lain 2 § 2 momentin 3 kohdassa muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen rahoituksessa on ollut yhdistettynä sekä 5-vuotiaat pidennetyssä oppivelvollisuudessa olevat että vähintään 17-vuotiaat aikuisten perusopetusta suorittavat. Jos hallituksen esitysluonnos perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta hyväksytään, 5-vuotiaiden pidennetyssä oppivelvollisuudessa olevien rahoitus tarvitsee erottaa omaksi kokonaisuudekseen. Pykälän 2 momentin 3 kohta ehdotetaan jaettavaksi a ja b –kohtiin, joista a- kohdassa säädettäisiin rahoituksesta perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esiopetukseen, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna ja b-kohdassa perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen. Pykälän 2 momentin 4 kohdan muotoilua ehdotetaan täsmennettäväksi. Ehdotetun kohdan sisältö vastaa voimassa olevan kohdan sisältöä.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan laissa säädetään rahoituksesta sisäoppilaitoslisään ja koulukotikorotukseen. Kohtaan ehdotetaan lisättäväksi koulukotikorotuksen määritelmä, joka sisältyy voimassa olevan lain 15 pykälään. Koska 15 § esitetään kumottavaksi, ehdotetaan määritelmän siirtämistä 2 momentin 5 kohtaan. 7 kohdan mukaan laissa säädetään rahoituksesta yksityisen perusopetuksen toiminnan aloittamiseen. Kohdan sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi. Momenttiin esitetään lisättäväksi 11 kohta, jossa säädettäisiin rahoituksesta perusopetuslain 7 §:n järjestämislupa-an sisältyvästä kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen lukuvuoden rahoituksesta niiden oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna. Koska kyseessä on jatkuva rahoitus, jolla korvataan sitä, että kunnan peruspalvelujen valtionosuuslaissa rahoitusta maksetaan vasta 6-vuotiaasta alkaen, ehdotetaan esiopetuksen ensimmäisen vuoden osuuden rahoitus säädettäväksi rahoituslain mukaan uudessa 11 kohdassa. Pykälän 2 momentin 10 kohtaan tehtäisiin tekninen muutos, joka johtuu uuden 11 kohdan lisäämisestä.

3 §. Määritelmät. Pykälän 4 -kohtaan ehdotetaan lisättäväksi kotikuntakorvauksen määritelmä. Esi- ja perusopetuksen toimintojen rahoitus on laissa määritellyllä tavalla sidottu valtiovarainministeriön vuosittain päättämään kotikuntakorvauksen perusosaan. Rahoituslain pykälätekstien yksinkertaistamiseksi, ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jossa määriteltäisiin, mitä rahoituslaissa tarkoitetaan kotikuntakorvauksen perusosalla. Pykälän 3 kohtaan tehdään tekninen muutos, joka johtuu uuden 4 kohdan lisäämisestä pykälään.

5 §. Rahoituksen laskentaperuste. Pykälän 5 §:n 3 kohdan mukaan lisäopetuksessa, ulkomailla järjestettävässä opetuksessa, perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettussa pidennettyyn oppivelvollisuuteen perustuvassa opetuksessa, koulukotiopetuksessa, sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyssä perusopetuksessa, ja joustavassa perusopetuksessa rahoitus määräytyisi oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Samoin myös muille kun oppivelvolliselle järjestettävässä esiopetuksessa, joka täsmennettäisiin muotoon perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoitettua pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien 5-vuotiaiden oppilaiden esiopetus, rahoitus määräytyy oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Lisäksi 3 kohtaa täydennettäisiin lisäämällä siihen yksityisen opetuksen järjestäjän toiminnan aloittaminen ja perusopetuslain 7 §:n järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden esiopetus, joiden rahoitus määräytyisi myös oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettua perusopetuksessa rahoitus määräytyisi kurssimäärän ja kurssia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Myös perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitusperustetta ehdotetaan muutettavaksi. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus perustuisi oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan sijasta läsnäolokuukausien määrän ja läsnäolokuukaudelle määrätyn yksikköhinnan perusteella.

8 §. Kunnan omarahoitussuus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kunnan omarahoitussuus ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista olisi nykyisen 58,11 prosentin sijaan xx prosenttia. Muutos on tarpeen, jotta ammatilliseen peruskoulutukseen kohdentuva 190 miljoonan euron säästö saadaan kohdennettua kunnan rahoitusosuuteen. Näin olleen valtion rahoitusosuus valmistavan koulutuksen osalta nousee 41,89 prosentista xx prosenttiin.

11 §. Esi- ja perusopetuksen rahoitus. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaan. Uusiin 11 ja 29 pykälisiin ehdotetaan lakiteknisenä uudistuksena tiivistettävän voimassa olevan lain 11—18 pykälät. Uudessa 11 §:n 1 momentissa säädettäisiin rahoituksesta kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuslain 7 §:n mukaisen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle rahoitusta lain 2 §:n 2 momentin 1—4, 5, 7, 9 ja 11 mukaisten toimintojen järjestämiseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin perusopetuslain 7 §:n mukaisen järjestämisluvan saaneelle perusopetuksen järjestäjälle myönnettävästä toiminnan aloittamisen rahoituksesta, josta voimassa olevassa laissa säädetään kumottavaksi ehdotetussa 17 §:ssä. Perusopetuslain 7 §:n mukaisen järjestämisluvan saaneelle perusopetuksen järjestäjälle myönnetään toiminnan aloittamiseen rahoitusta aloittamiskuukauden alusta sen varainhoitovuoden loppuun, jolta järjestäjälle ei makseta esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausta kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan, mainittua korvausta vastaava määrä. Toteutuneen ja arvioidun oppilasmäärän erotus otettaisiin huomioon kyseistä varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavan vuoden rahoituksessa. Momentissa ehdotetaan säännöstä täsmennettävän siten, että rahoitusta maksettaisiin, kun yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 7 §:n mukainen järjestämislupa tai sitä laajennetaan koskemaan esi- tai perusopetusta taikka silloin, kun opetus laajenee uudelle luokka-asteelle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin perusopetuslain 7 §:n mukaiseen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden rahoituksesta.

Voimassa olevan lain 16 §:ssä säädetään joustavan perusosan lisästä. Sitä koskeva sääntely ehdotetaan siirrettäväksi 11 §:n 4 momentiksi.

Kumottavaksi ehdotetussa 18 § laissa säädetään rahoituksesta ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen. Pykälä sisältää delegointisäännöksen siitä, että oppilas-kohtaista rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa valtioneuvoston ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Delegointisäännös ehdotetaan siirrettäväksi 11 §:n 5 momenttiin.

11 a §. *Perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvaus vuonna 2017.* Uusi, määräaikaisesti voimassa oleva 11 a § ehdotetaan lisättäväksi lakiin. Perusopetukseen valmistavan opetuksen suoriteperuste ehdotetaan muutettavaksi vuoden 2017 alusta lukien. Pykälässä säädettäisiin siirtymäkorvauksen maksamisesta niiden perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden osalta, jotka voimassa olevan 48 §:n 7 momentin perusteella ilmoitetaan 20.9.2016 laskentapäivän oppilasmääriin. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siirtymäkorvauksen laskemisesta. Pykälän 2 momentin mukaan oppilasmäärinä otetaan huomioon opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain muuttamisesta annetun lain (1690/2015) 48 §:n 7 momentin mukaiset oppilasmäärät. Momentin mukaan oppilaskohtainen yksikköhinta olisi 4046,13 euroa niiden oppilaiden osalta, jotka ovat olleet vähintään neljä, mutta vähemmän kuin kahdeksan kuukautta opetuksessa ja 8092,27 euroa vähintään kahdeksan kuukautta opetuksessa olleiden osalta.

23 b §. *Keskimääräisestä yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset.* Pykälän 1 momentissa säädetään lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräisestä yksikkö hinnasta tehtävästä vähennyksestä. Vuosia 2016-2019 koskeva indeksijäädytys toteutettaisiin siten, että vuoden 2017 indeksikorotus tehtäisiin laskennallisesti, mutta vastaavan suuruisen säästö sisältyisi pykälän mukaisiin yksikköhintojen vähennyksiin, Ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräiseen yksikköhintaan tehtävät vähennykset heijastuvat myös oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen rahoitukseen.

24 §. *Lukion yksikkö hinnat.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että yksikköhintoja laskettaessa niitä opiskelijoita, jotka opiskelevat aikuisten koulutukseen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaan painotettaisiin kertoimella 0,68 lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita, koska nykyinen rahoitus ei huomioi sitä, että tosiasiaassa koulutuksen järjestäjien kustannuksiin vaikuttaa iän sijasta enemmän se, opiskellaanko nuorten vai aikuisten oppimäärää. Jatkossa yksikköhinta ei perustuisi opintojen aloittamisikään, vaan siihen, opiskellaanko nuorten vai aikuisten oppimäärän mukaisesti. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi lisäksi siten, että uusi aikuisten oppimäärän yksikköhinta olisi 68 prosenttia keskimääräisestä yksikkö hinnasta. Sisäoppilaitoksessa opiskelevat opiskelijat saavat nuorten lukiokoulutuksen yksikkö hinnan mukaista rahoitusta riippumatta siitä, minkä ikäisenä ovat opintonsa aloittaneet ja opiskelevatko nuorten vai aikuisten koulutukseen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaan. Valmistava opetuksen yksikkö hinnan laskentaa koskeva säännös on puuttunut momentista, jota koskeva kohta ehdotetaan lisättäväksi momenttiin.

Pykälän 7 momentissa ehdotetaan muutettavaksi ensimmäinen virke 1 momentissa mainitulla perusteluilla siitä, että aikuisten koulutukseen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaan opiskelevien yksikköhintoja painotettaisiin alennetulla kertoimella voimassa olevan ikävuosiin perustuneen rajauksen sijasta.

Pykälän 1 momentissa esitetyillä perusteilla ehdotetaan muutettavaksi 9 momentti. Lisäksi viittaus lukiolain 20 §:n 3 momenttiin korjataan viittaukseksi 20 §:n 4 momenttiin.

29 §. *Esi- ja perusopetuksen yksikkö hinnat.* Perusopetuksen yksikköhintojen vahvistamista koskeva 29 ehdotetaan muutettavaksi kokonaan siten, että 29 §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettävän 2 §:n 2 momentin 1—5 ja kohdassa tarkoitettujen toimintojen yksikköhintojen laskemisesta. 29 §:n 1 momentissa säädettäisiin laskentakaavasta, jonka mukaan perusopetuk-

sen yksikköhinnat lasketaan. Laskentakaavan mukaan kotikuntakorvauksen perusosasta vähennettäisiin xxx euroa, joka muodostuu vuosien 2013—2014 kustannustason tekemättä jättämisestä, vuoden 2016 indeksikorotusta vastaavan suuruudesta säästöstä ja vuoden 2017 indeksikorotusta vastaavan suuruudesta säästöstä. Edellä 2 §:n 2 momentin 1—5 ja 9 kohdassa tarkoitettujen toimintojen yksikköhinnat oppilasta, läsnäolokuukautta tai kurssia kohden saatisiin, kun kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään xxx euroa, ja saatu erotus kerrotaan taulukon asianmukaisen kohdan mukaisella kertoimella. Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaskohtainen rahoitus laskee vuodesta 2017 alkaen johtuen hallituksen julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2017—2020 tekemästä linjauksesta. Sen mukaan oppilasmäärien ja opetusryhmien kasvaessa turvapaikanhakijamäärien kasvun johdosta perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaasta maksettavan rahoituksen määräävää kerrointa voidaan alentaa 1,67:ään, mikä vastaa perusopetuksen keskimääräistä hintaa 12 oppilaan ryhmässä. Uusi kerroin muodostuisi jakamalla kerroin 1,67 yhdeksällä, jolloin yhden läsnäolokuukauden kerroin olisi pyöristettynä 0,186.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäopetuksen aiemmin pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olleiden oppilaiden yksikköhinnoista. Voimassa olevassa rahoituslaissa ei ole säädetty lisäopetuksen pidennetyn oppivelvollisuuden suorittaneiden vaikeavammaisten ja muiden vammaisten lisäkorotuksesta, vaikka sitä on maksettu.

Pykälän 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaisi vuosittain tässä pykälässä tarkoitetut yksikköhinnat oppilasta tai suoritetta kohden.

Pykälän 4 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaisi vuosittain 2 § 2 momentin 3 a kohdassa tarkoitetun ja 7 kohdassa tarkoitetun toiminnan yksikköhinnat 11 §:n mukaisesti.

Voimassa olevan 29 §:n 2 momentin säännös siitä, että opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain joustavan perusopetuksen hinnan valtion talousarvion rajoissa ehdotetaan siirrettäväksi pykälän 5 momentiksi.

32 §. *Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen ja opetuksen järjestäjän yksikköhinnoissa.* Voimassa oleva pykälän 3 momentissa säädetään yksityisten perusopetuksen järjestäjien yksikköhintaan lisättävästä arvonlisäveron osuudesta, kun rahoitus myönnetään rahoituslain säännösten mukaan. Momentin sanamuotoa ehdotetaan täsmennettävän vastaamaan sitä, miten korotus muodostuu, ja korjataan pykäläviittausta.

35 a §. *Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset.* Pykälää muutettaisiin siten, että museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtäviin vähennyksiin lisättäisiin vuosien 2016—2019 kehyspääatöksen mukainen vuotta 2017 koskeva pysyvä säästö. Vuotta 2016—2019 koskeva indeksijäädytys toteutettaisiin siten, että vuoden 2017 indeksikorotus tehtäisiin laskennallisesti, mutta vastaavan suuruinen säästö sisältyisi pykälän mukaisiin yksikköhintojen vähennyksiin.

45 a §. *Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen.* Voimassa olevassa 45 a §:ssä on ollut säännökset valtionavustuksesta nuorten aikuisten osaamisohjelmaan. Säännöksen voimassaolo päättyy vuoden 2016 lopussa.

Kumoutuvan pykälän tilalle ehdotetaan lisättäväksi väliaikaisesti uusi pykälä, joka koskisi nuorten aikuisten osaamisohjelman määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella vuosina 2017—2018 rahoitettavia vuosina 2013—2016 nuorten aikuisten osaamisohjelman rahoituksella ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmista-

van oppilaitosmuotoisen koulutuksen aloittaneiden opiskelijoiden opintojen loppuun rahoittamista. Pykälässä säädettäisiin myös maahanmuuttajille tarkoitetun ammatillisen koulutuksen rahoittamisesta valtionavustuksin tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nuorten aikuisten osaamisohjelmaan kohdennetuilla määrärahoilla rahoittavan koulutuksen kohderyhmästä ja rahoitettavasta koulutuksesta vuosina 2017 ja 2018. Kohderyhmä vastaisi voimassa olevan säännöksen mukaista nuorten aikuisten osaamisohjelman kohderyhmää, mutta valtioavustusrahoituksen myöntämistä koskevan säännöksen soveltamista olisi rajoitettu vuosina 2013—2016 opintonsa aloittaneisiin. Valtionavustuksella rahoitettava toiminta vastaisi voimassa olevaa lakia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtionavustusrahoituksesta, jota voitaisiin myöntää maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen. Valtionavustuksella voitaisiin rahoittaa sellaisten kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen maahanmuuttajien opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole suoritettuna perusopetuksen oppimäärän suorittamisen tutkintoa.

Säännöksen soveltamisala olisi kytketty kotoutumisen edistämisestä annetun lain soveltamisalaan. Lain soveltamisala koskisi kaikkia henkilöitä, joilla on voimassa oleva oleskelulupa tai joiden oleskeluoikeus on rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. Säännös koskisi myös EU:n ja Pohjoismaiden kansalaisia. Oleskeluluvan luonteella ei olisi merkitystä, vaan myös tilapäisesti maahan muuttavat henkilöt kuuluisivat säännöksen piiriin.

Säännöstä ei sovellettaisi henkilöön, jolla on Suomen kansalaisuus. Soveltamisalaan eivät myöskään kuuluisi kansainvälistä suojelua hakevat eivätkä maassa viisumilla tai viisumipaasti oleskelevat henkilöt. Myös ensimmäistä oleskelulupaa hakevat henkilöt, olisivat soveltamisalan ulkopuolella ennen oleskeluluvan myöntämistä.

Valtionavustuksella voitaisiin rahoittaa ammatillisia perustutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta, erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja tutkintotilaisuuksia sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä.

Ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa näyttötutkintoina. Näyttötutkintona suoritettavissa tutkinnoissa ei sovelleta ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteiden kielitaitovaatimuksia, vaan näyttötutkintoon valmistava koulutus mahdollistaa käytännössä koulutukseen pääsyä alemmalla kielitaidolla kuin ammatilliseen peruskoulutukseen. Henkilökohtaistamisen hakeutumisvaiheessa arvioitaisiin hakijan opetuskielen taitoa suhteessa suoritettavan tutkinnon vaatimuksiin ja työelämän tarpeisiin. Näyttötutkintona suoritettavissa perustutkinnoissa, ammattitutkinnoissa ja erityisammattitutkinnoissa kielitaitovaatimukset vaihtelevat työelämän ammattitaitovaatimusten mukaan. Tavallisimmin kielitaitovaatimukset integroidaan ja osoitetaan osana muuta ammattitaitoa.

Ammatillista koulutusta voitaisiin opintojen alkuvaiheessa toteuttaa joko henkilön omalla äidinkielellä tai englanniksi ja tässä yhteydessä opiskeltaisiin samalla alan ammattikieltä suomeksi tai ruotsiksi. Rinnalla voisi olla tehostettua suomen tai ruotsin kielen koulutusta. Kun varsinaisen opetuskielen eli suomen tai ruotsin kielen taito kehittyy, voitaisiin opintoja jatkaa opetuskielellä. Nykysäädökset mahdollistavat tällaisen menettelyn, sillä osa opetuksesta voidaan antaa muullakin kuin koulutuksen järjestämisluvassa mainitulla koulutuksen järjestäjän opetus kielellä.

Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa opinnot henkilökohtaistetaan. Aikuisten maahanmuuttajien osalta on tärkeää pystyä tarjoamaan heidän työelämässä tarvitsemaansa koulutusta sekä turvaamaan/vahvistamaan jo hankittua ammattitaitoa. Tavoitteena on, että ulkomailta suoritettut tutkinnot, opinnot ja työkokemus olisivat pohjana koulutuksen suunnittelulle ja täydentämiselle Suomessa. Henkilökohtaistamiseen liittyvässä osaamiskartoituksessa arvioidaan paitsi aikaisempaa koulutusta, osaamista ja työkokemusta ja kielitaitoa, myös esimerkiksi luku- ja kirjoitustaitoa sekä tieto- ja viestintätekniikkaan liittyviä taitoja. Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa omaksuttujen toimintamallien mukaisesti valtionavustuksella rahoitetuissa koulutuksissa olisi koulutukseen mahdollista liittää myös niin sanottua tukevaa toimintaa, jossa toiminta painottuu opiskeluvalmiuksien tukemiseen, oppimismenetelmiin, kieliopetukseen yhdistettynä ammatilliseen opetukseen ja psykososiaaliseen tukeen.

Nuorten aikuisten osaamisohjelmasta poiketen valtionavustuksella voitaisiin rahoittaa myös ammatillisena peruskoulutuksena järjestettyjä perustutkintoja sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta. Ammatillisena peruskoulutuksena järjestetyt perustutkinnot ovat usein perusteen päättävien ensisijaisia tutkintoja. Niiden suorittaminen voi kuitenkin olla maahanmuuttajalle näyttötutkinnon suorittamista vaativampaa ammatillisena peruskoulutuksena järjestettyihin perustutkintoihin kuuluvien yhteisten tutkinnon osien ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvien kielitaitovaatimusten vuoksi. Kaikkien eri ammatillisen koulutuksen muotojen rahoittaminen valtionavustuksin on kuitenkin perusteltua, kun otetaan huomioon, että maahanmuuttajanuorten oppimistulokset ovat jääneet keskimäärin kantaväestöä heikommiksi. Erityisen ongelmallinen tilanne on ollut perusopetuksen päättövaiheessa maahan tulleilla nuorilla. Myös toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle jäämisen riski on vieraskielisillä ollut noin kaksinkertainen suhteessa kantaväestöön.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että pykälässä tarkoitettuja valtionavustuksia voitaisiin myöntää koulutuksen järjestäjille. Koulutuksen järjestäjillä tarkoitetaan niitä kuntia, kuntayhtymiä, rekisteröityjä yhteisöjä tai säätiöitä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettu koulutuksen järjestämislupa.

Valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä oppilaitosmuotoiseen ammatilliseen peruskoulutukseen ja ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen olisi, että koulutuksen järjestäjä osoittaa valtionavustushakemukseen sisältyvässä suunnitelmassa, että valtionosuusrahoitteista ammatillista peruskoulutusta tullaan järjestämään siinä laajuudessa, että hakijalle ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvassa määrätty opiskelijamäärä täyttyy. Koska oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen määrää ei säädellä, voisi sitä järjestää kysynnän mukaisesti valtionosuusrahoitteisena.

Vastaavasti oppilaitosmuotoisten ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen tarkoitettua valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä olisi, että hakija osoittaa hakemukseensa sisältyvässä suunnitelmassa järjestävänsä koulutusta vähintään ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi hyväksyttävän opiskelijatyövuosimäärän tai oppisopimuskoulutuksen osalta rahoituksen perusteeksi vahvistetun enimmäisopiskelijamäärän verran. Valtionavustuksella ei korvattaisi valtionosuusrahoitteista koulutuksen järjestämistä eikä koulutuksen järjestäjä voisi siirtää kohderyhmään kuuluvia valtionosuusrahoitteisessa koulutuksessa jo aloittaneita opiskelijoita valtionavustusrahoituksen piiriin.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykytilaa vastaavalla tavalla, ettei valtionavustusta saisi käyttää niistä opiskelijoista aiheutuviin kustannuksiin, joita rahoitetaan ammatillisen peruskoulutuksen tai ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannuksiin maksettavana

valtionosuutena tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuna työvoimakoulutuksena.

48 §. *Opiskelijamäärien laskeminen.* Pykälän otsikosta ehdotetaan poistettavan sana oppilas, koska perusopetuksen oppilasmäärien laskemisesta ja rahoituksen perusteena käytettävistä suoritteista säädettäisiin 48 a §:ssä.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen enimmäismäärän perusteena oleva opiskelijamäärä säädettäisiin 12,5 prosenttia järjestämisluvien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle. Menettely vähentäisi ammatillisen peruskoulutuksen koulutuksen järjestäjien varainhoitovuoden rahoitusta. Menettely mahdollistaisi säästön toteuttamisen kunkin koulutuksen järjestäjän kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla joko toimintaa tehostamalla, opiskelijamäärää vähentämällä tai näiden yhdistelmällä. Menettely mahdollistaisi sen, että ammatillisen koulutuksen järjestämisluvien enimmäisopiskelijamääriä ei pääsäännön mukaan tarvitsisi muuttaa vuodelle 2017 eikä myöskään ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintaa leikata. Lisäksi momentista ehdotetaan poistettavaksi perusopetuksen rahoituksen laskemisesta toiminnan käynnistyessä koskeva säännös, koska oppilasmäärien ilmoittamisesta, rahoituksen laskemisesta toiminnan käynnistyessä ja rahoituksen laskennan perusteena käytettävistä suoritteista säädettäisiin jatkossa 48 a §:ssä.

Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska perusopetuksen rahoituksen laskemisesta säädettäisiin 48 a §:n 1 momentissa.

Pykälän 4, 5 ja 6 momentit vastaavat pääosin voimassa olevia momenteja, vain sana oppilas on poistettu niistä, koska perusopetuksen rahoituksen laskennan perusteena käytettävistä suoritteista säädettäisiin uudessa 48 a §:ssä.

48 a §. *Rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet perusopetuksessa.* Uuden 48 a §:n 1 momentissa säädettäisiin, että perusopetuksen rahoitus lasketaan varainhoitovuodelle edeltävän syyskuun 20 päivän oppilasmäärän mukaan lukuun ottamatta perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettua perusopetuksen ja perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitusta. Toiminnan aloittamisen rahoituksesta esityksen mukaan säädettäisiin 11 §:n 2 momentissa.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksesta säädettäisiin 2 momentissa. Rahoitus ehdotetaan muutettavaksi läsnäolokuukausien määrään perustuvaksi nykyisen vuosittaisen laskentapäivän sijasta. Läsnäolokuukaudella tarkoitettaisiin perusopetukseen valmistavassa opetuksessa 30 kalenteripäivän pituista ajanjaksoa, jona oppilas on ollut opetuksen järjestäjän oppilaana. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen laskemisessa otetaan huomioon varainhoitovuodelle arvioitu läsnäolokuukausien määrä ja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun läsnäolokuukausien määrän erotus. Jos oppilasmäärä on merkittävästi muuttunut, rahoitus laskettaisiin opetuksen järjestäjän hakemuksesta arvioidun läsnäolomäärän mukaisesti. Merkittävänä muutoksena pidettäisiin pääsääntöisesti yli 20 %:n suuruista oppilasmäärän muutosta. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen perusteeksi voitaisiin hyväksyä yhden oppilaan osalta enintään yhdeksän läsnäolokuukautta. Tämä vastaisi nykyistä yhden vuoden opiskelua koskevaa rahoitusta. Lisäksi säädettäisiin, että yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty opiskelijoiden sallittu enimmäismäärä, voidaan varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kuukausimäärä, joka saadaan kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaan luvulla 9. Tarkoituksena on suoritteiden muuttuessa oppilaista läsnäolokuukausiksi, pysyttää nykyinen asiantila, jonka mukaan rahoituksen perusteeksi voidaan laskea vuosittain enintään opetuksen järjestämisluvassa mukainen oppilasmäärä.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksesta säädettäisiin 3 momentissa. Rahoitus ehdotetaan muutettavaksi kurssiperusteiseksi nykyisen vuosittaisen laskentapäivän sijasta. Samalla rahoitus yhtenäistyisi aineopetuksen kanssa, joka perustuu jo tällä hetkellä kursseihin. Koska rahoitus sidottaisiin jatkossa suoritettuihin kursseihin, vuosittainen rahoituksen määrä riippuisi suoritettujen kurssien määrästä. Rahoitus olisi jokaiselle kurssille sama. Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen laskemisessa otetaan huomioon varainhoitovuodelle arvioitu kurssimäärä ja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän erotus. Jos oppilasmäärä on merkittävästi muuttunut, rahoitus laskettaisiin opetuksen järjestäjän hakemuksesta arvioidun kurssimäärän mukaisesti. Merkittävä oppilasmäärän muutos vaikuttaisi nopeasti eikä vasta viiveellä opetuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen. Näin ollen rahoituksen viiveet eivät olisi esteenä opetuksen pikaiselle ja tehokkaalle käynnistämiseksi esimerkiksi silloin, kun oppilasmäärä maahanmuuton vuoksi voimakkaasti kasvaa. Merkittävänä muutoksena pidettäisiin pääsääntöisesti yli 20 %:n suuruista oppilasmäärän muutosta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin rahoitukseen oikeuttavien kurssien opiskelijakohtaisesta enimmäismäärästä. Yhtäaikaaisesti tämän esityksen kanssa valmisteilla olevassa hallituksen esitysluonnoksessa perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta ehdotetaan muutettavaksi oppivelvollisuuden ylittäneille tarkoitetun perusopetuksen rakennetta. Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetus rakentuisi ehdotuksen mukaan kolmesta vaiheesta, joille säädettäisiin valtioneuvoston asetuksessa tuntijaot. Luku- ja kirjoitustaidon opetus kytketään osaksi perusopetusta. Pykälän 4 momentin mukaan rahoituksen perusteeksi voitaisiin hyväksyä enintään 100 kurssia sellaisen opiskelijan osalta, jotka tarvitsee koko alku- ja päättövaiheen opetuksen ja enintään 130 kurssia sellaisen opiskelijan osalta, joka tarvitsee lisäksi lukutaitovaiheen opetuksen. Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei sisälly vastaavia rajoituksia. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty opiskelijoiden sallittu enimmäismäärä, voidaan varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kurssimäärä, joka saadaan kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaan luvulla 15. Mikäli yksityisen opetuksen järjestäjän, erityisenä koulutustehtävänä on järjestää opetusta sisäoppilaitosmuotoisesti, kerrotaan opiskelijoiden luvan osoittama enimmäismäärä luvulla 30. Tarkoituksena on suoritteiden muuttuessa oppilaista kursseiksi, pysyttää nykyinen asiantila, jonka mukaan rahoituksen perusteeksi voidaan laskea vuosittain enintään opetuksen järjestämisluvassa mukainen oppilasmäärä. Vuosittainen kurssimäärä, on määritelty nykyistä rahoituslainsäädäntöä vastaavasti keskimäärin 15 kurssiksi per opiskelija. Sisäoppilaitosmuotoisen opiskelun vuosittainen kurssimäärä vastaa päätoimisen opiskelijan kurssimäärä.

Pykälän 5—7 momentit vastaavat sisällöltään voimassaolevan 48 §:n 4, 5 ja 6 momentteja, vain sana opiskelija on poistettu momenteista. Lisäksi 7 momenttiin on lisätty kurssi- ja läsnäolokuukausien määrien laskeminen, joista myös ehdotuksen mukaan voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

48 b §. *Perusopetuksen valmistavan opetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018.* Uudessa määräaikaaisessa 48 b §:ssä säädettäisiin perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitusperusteen muuttamisen siirtymäkautta vuosia 2017 ja 2018 koskevasta järjestelystä. Varainhoitovuosien 2017 ja 2018 perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen laskenta perustuisi arvioon läsnäolokuukausien määrästä, joka suhteutettaisiin aiempien vuosien oppilasmäärään..

Varainhoitovuosien 2017 ja 2018 läsnäolokuukausien arvioon perustuva rahoitus tullaan tarkistamaan toteutuneiden läsnäolokuukausien määrän mukaiseksi varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavana vuonna huomioimalla toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän erotus.

48 c §. *Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018.* Uudessa määräaikaisessa 48 c §:ssä säädettäisiin perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitusperusteen muuttamisen siirtymävuosia 2017 ja 2018 koskevasta järjestelystä. Varainhoitovuosien 2017 ja 2018 perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen laskenta perustuisi kurssimääräarvioon, joka suhteutettaisiin aiempien vuosien oppilasmäärään. Varainhoitovuosien 2017 ja 2018 kurssimääräarvioon perustuva rahoitus tullaan tarkistamaan toteutuneen suoritettujen kurssien määrän mukaiseksi varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavana vuonna huomioimalla toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän erotus.

50 §. *Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen.* Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaan. Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan 50 §:n 1 momenttia, vain pykäläviitauksiin ehdotetaan muutoksia, koska 12—18 § ehdotetaan kumottaviksi.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ammatillisen peruskoulutuksen myönnettyä rahoitusta tarkistettaessa se tarkistettaisiin ammatillisen peruskoulutuksen osalta enintään määrään, joka on 87,5 prosenttia ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määräystä kokonaisopiskelijamäärästä. Menettely vähentäisi ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien oikeutta rahoitukseen yhteensä 190 miljoonaa euroa. Laissa tarkoitetun perusopetuslain mukaisten toimintojen ja lukiokoulutuksen rahoituksen tarkistamisesta luovuttaisiin. Perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoituksen ja lukiokoulutuksen rahoituksen tarkistamisesta luopumisella toteutettaisiin hallituksen toimenpideohjelman kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsimiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 11 a §:ssä tarkoitetun perusopetuksen valmistavan opetuksen siirtymäkorvauksen vuonna 2017. Momentti olisi voimassa 31.12.2017 saakka.

1.2 Laki vapaasta sivistystyöstä

11 b §. *Oppilaitosten yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset.* Vapaan sivistystyön oppilaitosten osalta määrättäviin ja kansalaisopistojen osalta säädettäviin keskimääräisiin yksikköhintoihin tehtäisiin vuoden 2017 indeksikorotus laskennallisesti, mutta vastaavan suuruinen säästö huomioitaisiin 11 b §:n 1 momentin mukaisissa euromäärissä. Säästön vaikutus ehdotetaan tehtävän pysyväksi.

*Euromääräisen vähennyksen lisäys koulutusmuodoittain:
ind. jäädytys v.2017*

- 1) kansanopiston opiskelijaviikon osalta 2,61 euroa;
- 2) valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 0,84 euroa;
- 3) kansalaisopiston opetustunnin osalta 0,77 euroa;
- 4) kesäyliopiston opetustunnin osalta 1,32 euroa;
- 5) opintokeskuksen opetustunnin osalta 4,22 euroa.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Voimassaolevan lain 48 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rahoituksen määräämisessä käytettävien opiskelijamäärien laskemisesta. Vastaavanlainen asetusenantovaltuus säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin rahoituksen määräämisessä käytettävien oppilas-, opiskelija-, kurssi- ja läsnäolokuukausien määrien laskemisesta sisältyy uuteen ehdotettuun 48 a §:n 7 momenttiin.

3 Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Lain 11 a § ja 50 §:n 3 momentti olisivat voimassa 31 päivään joulukuuta 2017 ja 45 a, 48 b ja 48 c § 31 päivään joulukuuta 2018.

Poiketen siitä, mitä laissa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (1690/2015) säädetään, 12 §:n 2 momenttia ei sovellettaisi 48 §:n 7 momentin perusteella ilmoitettujen oppilaiden osalta vuonna 2017 myönnettävään rahoitukseen, vaan opetuksen järjestäjille myönnettäisiin 11 a §:n mukainen siirtymäkorvaus.

Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelle 2017 myönnettävään valtionosuuteen ja rahoitukseen.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ehdotettua sääntelyä ammatilliseen peruskoulutuksen säästöjen toteuttamiseksi on syytä arvioida perustuslain 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon, perustuslain 16 §:ssä turvattujen sivistyksellisten oikeuksien ja perustuslain 6 §:sää säädetyn yhdenvertaisuuden näkökulmista.

Kunnilla ei ole lakisääteistä velvoitetta järjestää ammatillista peruskoulutusta. Kuntien on kuitenkin osallistuttava ammatillisen peruskoulutuksen rahoitukseen silloinkin, kun ne eivät itse sitä järjestä.

Kunnille annettavista tehtävistä säädetään perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan lailla. Perustuslakivaliokunta on aiemmissa asiaa koskevissa lausunnoissaan korostanut, että kunnan tehtävistä säädettyä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVL 12/2011 vp, PeVL 29/2009 vp, PeVL 44/2016, PeVL 60/2014 vp). Toisaalta valiokunta on katsonut, että lainsäätäjällä on varsin laaja harkintamarginaali säädettyä leikkauksia valtionosuusjärjestelmään silloinkin, kun ne vaikuttavat merkittävästi yksittäisten kuntien valtionosuuksiin (ks. PeVL 44/2014 vp, s. 2/II). Rahoitusperiaate on otettava huomioon myös arvioitaessa kuntien rahoitusosuuksia toisen asteen koulutuksessa.

Esityksellä ei puututa koulutuksen järjestämisen laajuuteen, eikä esityksellä lisätä kuntien rahoitusvastuuta, vaan ehdotetut ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen kohdentuvaa säästöä säännökset vähentäisivät kuntien omarahoitusosuutta ammatillisesta peruskoulutuksesta. Esitys ei vaaranna perustuslain 121 §:ssä turvattua kunnallisen itsehallinnon taloudellista ulottuvuutta.

Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden siten estämättä.

Perustuslakivaliokunta on aiemmassa lausuntokäytännössään todennut, että valtiontalouden säästötavoitteet taloudellisen laskusuhdanteen aikana voivat sinänsä muodostaa hyväksyttävän perusteen puuttua jossain määrin myös perustuslaissa turvattujen oikeuksien tasoon. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että sääntely ei saa kokonaisuutena arvioiden vaarantaa perustuslaissa asetettua tukemisvelvoitetta (vrt. esim. PeVL 32/2014 vp, s. 2 ja PeVL 25/2012 vp, s. 3/I, PeVL 44/2014 vp). Valiokunta on myös huomauttanut, että niin sanotut perustuslail-

liset toimeksiannot ovat merkityksellisiä erityisesti lainsäätäjän toiminnassa ja ne on otettava huomioon myös budjettivaltaa käytettäessä. Tähän tulisi kiinnittää huomiota valtiontalouden säästöjä kohdennettaessa (PeVL 32/2014 vp, s. 2/II, ks. myös PeVM 25/1994 vp, s. 3/II ja s. 6).

Ammatillisen koulutuksen rahoittamisessa on kyse sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen turvaamisesta. Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on vähentää ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien rahoitusta yhteensä 190 miljoonaa euroa. Rahoitus vähennetään rajaamalla ammatillisesta peruskoulutuksesta maksettavaa järjestäjäkohtaista rahoituksen määrää. Sen sijaan opiskelijamäärää ei lainsäädännöllä tai viranomaispäätöksin ole tarkoitus säästön toteuttamiseksi vähentää, vaan koulutuksen järjestäjä saa päättää säästön kohdentamisesta omassa toiminnassaan.

Säästö voidaan toteuttaa toimintaa tehostamalla, opiskelijamäärää vähentämällä tai yhdistämällä näitä keinoja. Esityksen vaikutusarvioita koskevassa osiossa on kuvattu tarkemmin säästön järjestäjäkohtaisia vaihtoehtoisia toteuttamistapoja ja niiden vaikutuksia. Vaikka koko säästö toteutettaisiin opiskelijamäärää vähentämällä, ei perusasteen hakeutumisvuonna päättäneiden mahdollisuudet saada ammatillisen koulutuksen opiskelijapaikka vaarannu. Resurssit riittävät jatkossakin myös muiden kohderyhmien ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Määrärahatason alentumiseen liittyvä mahdollinen koulutustarjonnan heikennys ei tee tyhjäksi sivistyksellisten oikeuksien ydinsisältöä. Lisäksi osana ammatillisen koulutuksen reformia toteutettavilla uudistuksilla on tarkoituksena pyrkiä pidemmällä aikajänteellä luomaan koulutuksen järjestäjille nykyistä enemmän mahdollisuuksia ja liikkumavaraa rakentaa koulutusratkaisuja asiakkaiden tarpeista ja hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä koulutuspoluissa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäkohtaisen rahoituksen vähentyminen voi johtaa joidenkin koulutuksen järjestäjien taloudellisten toimintaedellytysten heikkenemisen tavalla, joka voi vaikeuttaa toiminnan järjestämistä kaikissa nykyisissä toimipisteissä ja paikkakunnilla. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt järjestäjärakenteen kehittämistä koskevan ohjelman, jonka tarkoituksena on varmistua ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon toiminta- ja palvelukykyistä sekä koulutuksen saatavuudesta taloudellisten edellytysten heikentymisestä huolimatta.

Esityksessä ehdotetaan myös valtioneuvoston päätöksen mukaisesti indeksikorotusten jäädyttämistä opetus- ja kulttuuritoimen hallinnon alalla vuonna 2017. Myös nämä ehdotetut muutokset merkitsevät opetus- ja kulttuuritoimen käytettävissä olevien resurssien niukkenemista. Perustuslakivaliokunta on viimeaikaisessa käytännössään (PeVL 16/2014 vp) hyväksynyt lainsäätäjälle varsin laajan harkintamarginaalin säädettäessä leikkauksia valtionosuusjärjestelmään silloinkin, kun ne vaikuttavat merkittävästi yksittäisten kuntien valtionosuuksiin. Muutokset edellyttävät opetus- ja kulttuuritoimen toiminnan suhteuttamista käytettävissä olevien resurssien määrään ja kustannusten alentamista. Näiden esityksessä ehdotettujen muutosten vaikutuksia opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalaan ei kokonaisuudessaan kuitenkaan voida pitää niin merkittävänä, että ehdotetun sääntelyn voitaisiin katsoa tältäkin osin vaarantavan perustuslain turvaamien sivistyksellisten oikeuksien toteutumista.

Ihmiset ovat perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa pykälän 2 momentin mukaan ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisen koulutuksen resursseja lisättäisiin niin, että vuonna 2017 maahanmuuttajille suunnattua ammatillista koulutusta voitaisiin rahoittaa normaalin valtionosuusrahoituksen lisäksi myös valtionavustuksin.

Lakia sovellettaisiin maahanmuuttajille suunnatun ammatilliseen koulutuksen rahoitukseen, maahanmuuttajan oleskelun luonteesta ja perusteesta riippumatta. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin maahanmuuttajat, jotka ovat saaneet Suomen kansalaisuuden. Vastava raja on kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa, jonka säätämisen yhteydessä on katsottu, että saadessaan Suomen kansalaisuuden henkilön voidaan katsoa kotoutuneen jo siinä määrin suomalaiseen yhteiskuntaan, että kotoutumislain mukaisia toimenpiteitä ei hänen kohdallaan enää tarvittaisi.

Perustuslain 16 §:n 2 momentissa säädetään erityisesti yhtäläisistä mahdollisuuksista saada muuta kuin perusopetusta kykyjensä ja erityisten tarpeittensa mukaisesti. Yhtäläinen mahdollisuus sisältää mahdollisuuksien tasa-arvon, mutta säännöksessä on erityisesti mainittu kyvyt ja erityiset tarpeet. Näin ollen opetusjärjestelyissä voidaan ottaa ja käytännössä otetaan huomioon sellaisia seikkoja, jotka edellyttävät erityistä tukea tai muuten asetettavia perusteita muun kuin perusopetuksen poikkeukselliselle järjestämiselle. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on osaltaan edistää yhdenvertaisuutta ja helpottaa ja nopeuttaa koulutukseen pääsyä sekä mahdollistaa erityisesti kielen oppimiseen liittyvien tukitoimien avulla tutkinnon, tutkinnon osan tai valmentavan koulutuksen suorittaminen mahdollisesta heikosta kielitaidon lähtötasosta ja koulutukseen hakeutumisen valmiuksista riippumatta. Koulutuksen suuntaaminen ja siihen liittyvien tukitoimien tehostaminen ovat erityisesti erilaisten haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajaryhmien kannalta. Tämä on olennaista, sillä ammatillinen koulutus antaa edellytykset toimeentulon hankkimiselle.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen ja oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen järjestämistä tehostetaan kytkemällä rahoitus nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Samalla puretaan rahoitusjärjestelmän esteet opetuksen tehokkaalle käynnistämiseksi. Oppilasmäärän muuttuessa sekä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa että perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa, rahoitus laskettaisiin opetuksen järjestäjän hakemuksesta arvioitun kurssimäärän tai läsnäolokuukausien mukaisesti. Merkittävä oppilasmäärän muutos vaikuttaisi täten nopeasti opetuksen järjestäjän saamaan rahoitukseen. Hallituksen kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman mukaisesti rahoituksen viiveet eivät näin ollen olisi esteenä opetuksen pikaiselle ja tehokkaalle käynnistämiseksi esimerkiksi silloin, kun oppilasmäärä maahanmuuton vuoksi voimakkaasti kasvaa. Perustuslain 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään lailla. Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Esityksen mukainen perusopetukseen valmistavan ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen uudistuksen voidaan toteutuessaan arvioida parantavan oppivelvollisuusiän ylittäneiden mahdollisuuksia saada perusopetusta ja saavuttaa jatko-opinto kelpoisuus. Näin olleen esityksen arvioidaan olevan perustuslain 16 §:n mukainen ja edistävän sen tavoitteita.

Rahoituslakiin esitetään säädettäväksi perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitukseen oikeuttavien kurssien opiskelijakohtaisesta enimmäismäärästä, joka olisi enintään 100 kurssia niillä, jotka tarvitsevat koko alku- ja päättövaiheen opetuksen, mutta eivät lukutaito-opetusta. Enimmäismäärä voisi olla 130 kurssia niille, jota aloittavat opintonsa luku- ja kirjoitustaitovaiheesta. Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei sisälly vastaavia rajoituksia.

Perustuslain kirjaukset asettavat julkiselle vallalle velvoitteita huolehtia kouluttautumisen edellytyksistä siten, että vähävaraisillakin on tosiasiallinen mahdollisuus kouluttautua perustuslain 16 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla.

Opiskelijalle, joka osaa lukea ja kirjoittaa, perusopetuksen alku- ja päättövaiheen yhteenlaskettu vähimmäiskurssimäärä on 84 kurssia. Opiskelijoiden joukossa on kuitenkin sekä nopeasti eteneviä että hitaita oppijoita, joille kaikille pyritään turvaamaan mahdollisuus saavuttaa tavoite, eli perusopetuksen päättötodistus. Rahoitettavien kurssien enimmäismäärän ollessa 100 kurssia, yksilöllisiä kertaavia ja tulevia opintoja varten jää 16 kurssia. Esityksen mukaisessa oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa alkuvaiheeseen voidaan tarpeen mukaan sisällyttää luku- ja kirjoitustaitovaihe, jos opiskelija ei osaa lukea ja kirjoittaa latinalaisilla aakkosilla tai lukeminen ja kirjoittaminen on hyvin heikkoa. Opiskelijoille, jotka suorittavat myös luku- ja kirjoitustaitovaiheen, rahoitettavien kurssien enimmäismäärä olisi 130 kurssia. Rahoitettavien kurssien rajoitus ei kuitenkaan estä koulutuksen järjestäjää järjestämään kursseja säädettyä enempää. Niitä ei kuitenkaan voi lukea valtionosuuteen oikeuttaviksi.

Julkisen vallan velvollisuus järjestää ja rahoittaa perusopetusta ei kuitenkaan ole rajoittamaton edes nuorten osalta. Laissa ei ole säädetty subjektiiviseksi katsottavaa oikeutta perus- tai muuhun opetukseen tai koulutukseen oppivelvollisuuden päätyttyä. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus on suunniteltu kokonaisuudeksi, jota on tarkoitus suorittaa kokopäiväisesti ja tehokkaasti. Sitä on myös kurssisuorituksiin perustuvan rahoituksen puitteissa mahdollista suorittaa osa-aikaisesti esimerkiksi kotitöiden tai ansiotyön sivussa. Esityksen voidaan tältä osin arvioida lisäävän n koulutuksellista tasa-arvoa. Opiskeltavien kurssien määrää on kansantaloudellisista syistä tarpeen rajoittaa. Opiskelupaikkoja ei ole rajattomasti järjestettävissä eikä aloituspaikkoja voida taata kaikille hakijoille. Perusopetus on tutkintotavoitteista opiskelua, jolle asetetut tavoitteet on perusteltua edellyttää saavutettavan tietyssä ajassa. Rahoitettavien kurssien enimmäismäärä on kuitenkin säädetty siten, että kaikilla perusopetuksen tarpeessa olevilla voidaan lähtötasostaan riippumatta arvioida olevan hyvät ja yhdenvertaiset edellytykset suorittaa perusopintonsa ja saavuttaa sille asetetut tavoitteet. Rahoitettavan kurssimäärän enimmäismäärästä säättäminen osaltaan tehostaa opetuksen tehokkaaseen läpäisyyn. Opintojen tehokas eteneminen perusasteella on myös opiskelijan etu.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotukseen ei sisälly sellaisia perusoikeuksien rajoituksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen annetusta laista (1705/2009) 12—18 § ja 48 §:n 3 momentti

sellaisina kuin niistä ovat 12 § laeissa 1607/2015 ja 1690/2015, 13 § osaksi laissa 1607/2015, 14, 15 ja 18 § laissa 1607/2015 ja 17 § laissa 1410/2014,

muutetaan 2 §:n 2 momentin 2—5, 7 ja 10 kohta, 3 §:n 3 kohta, 5 §:n 3 kohta, 8 §:n 1 momentti, 11 §, 23 b §:n 1 momentti, 24 §:n 1, 7 ja 9 momentti, 29 §, 32 §:n 3 momentti, 35 a §, 48 §:n 1 ja 4—6 momentti ja 50 §

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 2 momentin 4 kohta, 5 §:n 3 kohta, 8 §:n 1 momentti ja 24 §:n 1 momentti laissa 1410/2014, 11 § ja 23 b §:n 1 momentti ja 35 a § laissa 1607/2015, 29 § laissa 1511/2011, 48 §:n 1 ja 6 momentti laissa 486/2013, 50 § laeissa 1410/2014 ja 1511/2011 sekä

lisätään 2 §:n 2 momenttiin sellaisena kuin se on osaksi laissa 1410/2014 uusi 11 kohta, 3 §:n sellaisena kuin se on laissa 1410/2014 uusi 4 kohta, lakiin uusi 11 a §, 45 a § ja 48 a § sekä väliaikaisesti uusi 48 b ja 48 c § seuraavasti:

2 §

Soveltaminen eräissä tapauksissa:

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tässä laissa säädetään rahoituksesta:

2) perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen valmistavaan opetukseen;

3 a) perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esiopetukseen, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna;

3 b) perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen;

4) perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa ja 26 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vaikeimmin kehitysvammaisten ja muiden pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esi- ja perusopetuksesta aiheutuviin lisäkustannuksiin;

5) sisäoppilaitoksessa järjestettävän perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitoslisään ja yksityiselle perusopetuksen järjestäjälle, jonka perusopetuksen järjestämisluvan mukaisena erityisenä koulutustehtävänä on koulukotiopetuksen järjestäminen, koulukotiopetusta saavista oppilaista myönnettävään koulukotikorotukseen;

7) perusopetuslain 7 §:n mukaisen järjestämisluvan saaneen yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen;

10) taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa tarkoitetun opetustuntikoh-
taisesti rahoitettavan taiteen perusopetukseen;

11) perusopetuslain 7 §:n mukaiseen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuk-
sen ensimmäiseen vuoteen niiden oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen
alkamisvuonna.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) yksityisellä koulutuksen tai muun toiminnan järjestäjällä rekisteröityä yhteisöä, säätiötä ja
valtion liikelaitosta;

4) kotikuntakorvauksen perusosalla valtiovarainministeriön kunnan peruspalvelujen valtion-
osuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti päättämää kotikuntakorvauksen perusosan euromää-
rää.

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus
määräytyy:

3) perusopetuslaissa tarkoitetussa lisäopetuksessa, perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoitetun pi-
dennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien 5-vuotiaiden oppilaiden esiopetuksessa, ulko-
mailla järjestettävässä opetuksessa, perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetussa piden-
nettyyn oppivelvollisuuteen perustuvassa opetuksessa, koulukotiopetuksessa, sisäoppilaitos-
muotoisesti järjestetyssä perusopetuksessa, perusopetuslain 7 §:n mukaiseen järjestämislupaan
sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden esiopetuksessa, joustavassa pe-
rusopetuksessa ja yksityisen opetuksen järjestäjän toiminnan aloittamisessa oppilasmäärän ja
oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella, perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetussa
perusopetuksessa kurssimäärän ja kurssia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella ja pe-
rusopetukseen valmistavassa opetuksessa läsnäolokuukausien määrän ja läsnäolokuukaudelle
määrätyn yksikköhinnan perusteella.

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia, am-
matillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista xx prosenttia ja maahanmuuttajille ja vie-
raskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista
50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla las-
kettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan
asukasmäärällä.

11 §

Esi- ja perusopetuksen rahoitus

Kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen 7 §:n mukaisen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään 2 §:n 2 momentin 1—5, 7, 9 ja 11 kohtien mukaiseen toimintaan rahoitusta 5 §:n 3 kohdan mukaisesti.

Perusopetuslain 7 §:n mukaisen järjestämisluvan saaneelle perusopetuksen järjestäjälle myönnetään toiminnan aloittamiseen rahoitusta aloittamiskuukauden alusta sen varainhoitovuoden loppuun, jolta järjestäjälle ei makseta esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausta kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan mainittua korvausta vastaava määrä. Toiminnan aloittamisessa rahoitus lasketaan arvioidun oppilasmäärän mukaan. Toteutuneen ja arvioidun oppilasmäärän erotus otetaan huomioon kyseistä varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavan vuoden rahoituksessa. Toiminnan aloittamiseen rahoitusta myönnetään silloin, kun yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 7 §:n mukainen järjestämislupa tai sitä laajennetaan koskemaan esi- tai perusopetusta taikka silloin, kun opetus laajenee uudelle luokka-asteelle.

Perusopetuslain 7 §:n mukaiseen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden rahoituksena myönnetään niiden oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna, kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain 38 §:ssä tarkoitettua 6-vuotiaiden kotikuntakorvausta vastaava määrä.

Sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään perusopetuksen valtionosuudesta, kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle opetuksen järjestäjälle voidaan myöntää joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan mainittua toimintaa varten oppilasta kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

Ulkomailla järjestettävän opetuksen osalta oppilaskohtaista rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa valtioneuvoston ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

11 a §

Perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvaus vuonna 2017

Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä säädetään, kunnalle, kuntayhtymälle ja perusopetuslain 7 §:n mukaisen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvausta vuonna 2017. Siirtymäkorvauksen määrä saadaan kertomalla 2 momentin mukaiset oppilasmäärät momentissa tarkoitetuilla oppilaskohtaisilla yksikköhinnoilla. Yksityisillä opetuksen järjestäjillä yksikköhintaa korotetaan lisäksi 32 §:n 3 momentin mukaisesti.

Siirtymäkorvausta laskettaessa oppilasmäärinä otetaan huomioon opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1690/2015) 48 §:n 7 momentin mukaiset oppilasmäärät. Oppilaskohtainen yksikköhinta on 4046,13 euroa niiden oppilaiden osalta, jotka ovat olleet vähintään neljä, mutta vähemmän kuin kahdeksan kuukautta opetuksessa ja 8092,27 euroa vähintään kahdeksan kuukautta opetuksessa olleiden osalta.

23 b §

Keskimääräisestä yksikköhinnasta tehtävät vähennykset

Laskettaessa edellä 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään vuosittain seuraavat euromäärät:

- 1) lukiokoulutuksen osalta 1113,65 euroa;
- 2) ammatillisen peruskoulutuksen osalta 926,00 euroa ja
- 3) taiteen perusopetuksen osalta 3,13 euroa.

24 §

Lukion yksikköhinnot

Lukion yksikköhinnot opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiokoulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niitä opiskelijoita, jotka opiskelevat aikuisten koulutukseen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaisesti painotetaan kertoimella 0,68 lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niitä opiskelijoita, jotka opiskelevat lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa painotetaan kertoimella 1,21.

Jos opiskelija opiskelee aikuisten koulutukseen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaisesti, yksikköhinta on 68 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikkö hinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa tässä momentissa tarkoitettua yksikköhintaa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään perusteista, joilla lukiolain 20 §:n 4 momentissa tarkoitetun oppiaineen suorittaminen muunnetaan opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon tämän pykälän 1 ja 5 momentissa tarkoitettujen aikuisten koulutukseen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaisesti opiskelevien opiskelijoiden määrässä.

29 §

Esi- ja perusopetuksen yksikköhinnot

Edellä 2 §:n 2 momentin 1-5 ja 9 kohdassa tarkoitettujen toimintojen yksikköhinnot saadaan, kun kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään xxx euroa, ja saatu erotus kerrotaan seuraavilla kertoimilla:

	oppilasta kohden	läsnäolokautta kohden	kurssia kohden
Lisäopetus	1,26		
Pidennetty oppivelvollisuus, 5-vuotiaille järjestettävä esiopetus	1,41		
Pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoitus, muut vammaisoppilaat	2,97		
Pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoitus, vaikeasti kehitysvammaiset	4,76		
Sisäoppilaitoslisä	0,46		
Koulukotikorotus	1,86		
Ulkomailla järjestettävä perusopetuslain mukainen opetus	1,23		

Perusopetukseen valmistava opetus		0,186	
Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettu perusopetus			0,045

Lisäopetuksen yksikköhinnan lisäksi opetuksen järjestäjä saa pidennettyä oppivelvollisuutta vastaavan lisärahoituksen niistä oppilaista, jotka ovat olleet pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä perusopetuksen oppimäärää suorittaessaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain tässä pykälässä tarkoitettut yksikköhinnat oppilasta tai suoritetta kohden.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain 2 §:n 2 momentin 3 kohdan a alakohdassa ja 7 kohdassa tarkoitettujen toiminnan yksikköhinnat 11 §:n mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa 2 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen joustavan perusopetuksen yksikköhinnan valtion talousarvion rajoissa.

32 §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoissa

Yksityisen perusopetuksen järjestäjän 29 §:ssä tarkoitettuja yksikköhintoja korotetaan. Korotus muodostuu kaikkien yksityisten perusopetuksen järjestäjien kolme vuotta ennen varainhoitovuotta maksamien arvonlisäverojen ja kaikille yksityisille perusopetuksen järjestäjille aiheutuneiden arvonlisäverottomien kustannusten osamäärästä.

35 a §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja laskettaessa 35 §:n 1—3 momentin mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 16 711 euroa;
 - 2) teattereiden osalta 10 892 euroa;
 - 3) orkestereiden osalta 10 800 euroa.
-

45 a §

Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen

Sen lisäksi, mitä 5 §:n 1 ja 2 kohdassa säädetään, voidaan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta, ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä näyttötutkin-tojen järjestämistä rahoittaa valtionavustuksin. Valtionavustusta voidaan myöntää valtion talousarviossa nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja valtionavustuksina rahoitettavan maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelman määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella voidaan vuosina 2017—2018 rahoittaa niiden vuosina 2013—2016 ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen aloittaneiden opiskelijoiden opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole

perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa, ja jotka koulutuksen alkamisvuonna ovat olleet 20—29-vuotiaita.

Maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen kohdennetusta määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella voidaan rahoittaa vuonna 2017 niiden kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen maahanmuuttajien opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa. Valtionavustuksella voidaan rahoittaa oppilaitosmuotoisesti järjestettyjä ammatillisia perustutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, oppilaitosmuotoista ja oppisopimuksena järjestettävää ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta, tutkintotilaisuuksia sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä.

Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle. Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisen peruskoulutuksen ja tutkintotilaisuuksien sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämiseen, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän valtionosuusrahoitteista ammatillista peruskoulutusta siinä laajuudessa, että hakijalle ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvassa määrätty opiskelijamäärä täyttyy. Oppilaitosmuotoisten ammatti- tai erikoisammattitutkintojen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta valtionosuusrahoituksella vähintään opiskelijatyövuosimäärän, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentin mukaisesti oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatilliseen lisäkoulutukseen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän oppisopimuskoulutuksena ammatillista lisäkoulutusta vähintään sen opiskelijamäärän verran, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentin mukaisesti oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi.

Tässä pykälässä tarkoitettua valtionavustusta ei saa käyttää niihin opiskelijoista aiheutuviin kustannuksiin, joita rahoitetaan 6, 7 tai 10 §:n perusteella taikka julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuna työvoimakoulutuksena.

48 §

Opiskelijamäärien laskeminen

Lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Ammatillisen peruskoulutuksen varainhoitovuoden rahoitus lasketaan kuitenkin enintään määrään, joka on 87,5 prosenttia järjestämisluvan kokonaisopiskelijamäärästä. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltävän vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä.

Opiskelija voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi opiskelijaksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Ne opiskelijat, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädetyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena olevia opiskelijoita laskettaessa huomioon ottamatta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rahoituksen määräämisessä käytettävien opiskelijamäärien laskemisesta.

48 a §

Rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet perusopetuksessa

Tämän lain mukaan rahoitettavan perusopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltävän syyskuun 20 päivän oppilasmäärän mukaan lukuun ottamatta perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitusta.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen laskemisessa otetaan huomioon varainhoitovuodelle arvioitu läsnäolokuukausien määrä ja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun läsnäolokuukausien määrän erotus. Läsnäolokuukaudella tarkoitetaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa 30 kalenteripäivän pituista ajanjaksoa, jona oppilas on ollut opetuksen järjestäjän oppilaana. Varainhoitovuoden arvioituna läsnäolokuukausien määränä käytetään varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneita läsnäolokuukausia, joista opetus- ja kulttuuriministeriö päättää opetuksen järjestäjän hakemuksesta, jos oppilasmäärä on merkittävästi muuttunut. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen perusteeksi voidaan hyväksyä yhden oppilaan osalta enintään yhdeksän läsnäolokuukautta. Yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty opiskelijoiden sallittu enimmäismäärä, voidaan varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kuukausimäärä, joka saadaan kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaan luvulla yhdeksän.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen laskemisessa otetaan huomioon varainhoitovuodelle arvioitu kurssimäärä ja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän erotus. Varainhoitovuoden arvioituna kurssimääränä käytetään varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneita kursseja, tai kurssimäärää, joista opetus- ja kulttuuriministeriö päättää opetuksen järjestäjän hakemuksesta, jos opiskelijamäärä on merkittävästi muuttunut.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen perusteeksi voidaan hyväksyä enintään 100 kurssia sellaisen opiskelijan osalta, joka tarvitsee koko alku- ja päättövaiheen opetuksen ja enintään 130 kurssia sellaisen opiskelijan osalta, joka tarvitsee lisäksi lukutaitovaiheen opetuksen. Yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty opiskelijoiden sallittu enimmäismäärä, voidaan varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kurssimäärä, joka saadaan kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaan luvulla 15. Mikäli yksityisen opetuksen järjestäjän, erityisenä koulutustehtävänä on järjestää opetusta sisäoppilaitosmuotoisesti, kerrotaan opiskelijoiden luvan osoittama enimmäismäärä luvulla 30.

Opiskelija ja oppilas voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi oppilaaksi tai opiskelijaksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Ne oppilaat ja opiskelijat, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädetyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena olevia oppilaita ja opiskelijoita laskettaessa huomioon ottamatta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin rahoituksen määräämisessä käytettävien oppilas-, opiskelija-, kurssi- ja läsnäolokuukausien määrien laskemisesta.

48 b §

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018

Poiketen siitä, mitä edellä 48 a §:n 2 momentissa perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen laskemisesta säädetään, varainhoitovuosien 2017 ja 2018 rahoituksen laskemisessa ei oteta huomioon varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneiden ja arvioitujen läsnäolokuukausien määrän erotusta.

48 c §

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018

Poiketen siitä, mitä edellä 48 a §:n 3 momentissa perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen laskemisesta säädetään, varainhoitovuosien 2017 ja 2018 rahoituksen laskemisessa ei oteta huomioon varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneiden ja arvioitujen kurssimäärän erotusta.

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6, 10 ja 19—22 §:ssä tarkoitetun valtionosuuden sekä 7 ja 11 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemuksetta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa 6 ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitetun valtionosuuden ja 7 §:ssä tarkoitetun rahoituksen ammatillisen koulutuksen osalta varainhoitovuoden keskimääraisten opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus tarkistetaan kuitenkin enintään määrään, joka on 87,5 prosenttia ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrätystä kokonaisopiskelijamäärästä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 11 a §:ssä tarkoitetun perusopetuksen valmistavan opetuksen siirtymäkorvauksen vuonna 2017.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20. Lain 11 a § ja 50 §:n 3 momentti on voimassa 31 päivään joulukuuta 2017. Lain 45 a, 48 b ja 48 c § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

Poiketen siitä, mitä laissa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (1690/2015) säädetään, 12 §:n 2 momenttia ei sovelleta 48 §:n 7 momentin perusteella ilmoitettujen oppilaiden osalta vuonna 2017 myönnettävään rahoitukseen, vaan opetuksen järjestäjille myönnetään 11 a §:n mukainen siirtymäkorvaus.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelle 2017 myönnettävään valtionosuuteen ja rahoitukseen.

2.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 11 b §, sellaisena kuin se on laissa 1608/2015 seuraavasti:

11 b §

Oppilaitosten yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset

Edellä 11 §:n mukaisesti määrättävästä yksikkö hinnasta, jossa on huomioitu 12 §:ssä tarkoitettu kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos, vähennetään:

- 1) kansanopiston opiskelijaviikon osalta 12,08 euroa;
- 2) valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 3,65 euroa;
- 3) kansalaisopiston opetustunnin osalta 3,43 euroa;
- 4) kesäyliopiston opetustunnin osalta euroa 6,32 euroa;
- 5) opintokeskuksen opetustunnin osalta 4,22 euroa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

Helsingissä päivänä kuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen

1.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 12—18 § ja 48 §:n 3 momentti

sellaisina kuin niistä ovat 12 § laeissa 1607/2015 ja 1690/2015, 13 § osaksi laissa 1607/2015, 14, 15 ja 18 § laissa 1607/2015 ja 17 § laissa 1410/2014,

muutetaan 2 §:n 2 momentin 2—5, 7 ja 10 kohta, 3 §:n 3 kohta, 5 §:n 3 kohta, 8 §:n 1 momentti, 11 §, 23 b §:n 1 momentti, 24 §:n 1, 7 ja 9 momentti, 29 §, 32 §:n 3 momentti, 35 a §, 48 §:n 1 ja 4—6 momentti ja 50 §

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 2 momentin 4 kohta, 5 §:n 3 kohta, 8 §:n 1 momentti ja 24 §:n 1 momentti laissa 1410/2014, 11 § ja 23 b §:n 1 momentti ja 35 a § laissa 1607/2015, 29 § laissa 1511/2011, 48 §:n 1 ja 6 momentti laissa 486/2013, 50 § laeissa 1410/2014 ja 1511/2011 sekä

lisätään 2 §:n 2 momenttiin sellaisena kuin se on osaksi laissa 1410/2014 uusi 11 kohta, 3 §:n sellaisena kuin se on laissa 1410/2014 uusi 4 kohta, lakiin uusi 45 a § ja 48 a § sekä väliaikaisesti uusi 48 b ja 48 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltaminen eräissä tapauksissa

Soveltaminen eräissä tapauksissa

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tässä laissa säädetään rahoituksesta:

2) perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun maahanmuuttajille järjestettävään perusopetukseen valmistavaan opetukseen;

3) perusopetuslaissa tarkoitetuille muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esiopetukseen ja perusopetukseen;

4) perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden ja perusopetuksen vaikeimmin kehitysvammaisten ja muiden vammaisoppilaiden perusopetuksesta aiheutuviin lisäkustannuksiin;

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tässä laissa säädetään rahoituksesta:

2) perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen valmistavaan opetukseen;

3 a) 26 a §:ssä tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esiopetukseen, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna;

3 b) perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen;

4) perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa ja 26 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vaikeimmin kehitysvammaisten ja muiden pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esi- ja perusopetuksesta aiheu-

5) sisäoppilaitoksessa järjestettävän perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitoslisään ja yksityisten perusopetuksen järjestäjien koulukotikorotukseen;

7) yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen;

10) taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa tarkoitettuun opetustun-
tikohtaisesti rahoitettavaan taiteen perusope-
tukseen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) yksityisellä koulutuksen tai muun toi-
minnan järjestäjällä rekisteröityä yhteisöä,
säätiotä ja valtion liikelaitosta.

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy
laskennallisten perusteiden mukaisesti. Ra-
hoitus määräytyy:

3) perusopetuslaissa tarkoitetussa lisäope-
tuksessa, maahanmuuttajille järjestettävässä
perusopetukseen valmistavassa opetuksessa,
muille kuin oppivelvollisille järjestettävässä

tuviin lisäkustannuksiin;

5) sisäoppilaitoksessa järjestettävän perus-
opetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppi-
laitoslisään ja yksityisen perusopetuksen jär-
jestäjälle, jonka perusopetuksen järjestämis-
luvan erityisenä koulutustehtävänä on koulu-
kotiopetuksen järjestäminen, koulukotiope-
tusta saavista oppilaista myönnettävään kou-
lukotikorotukseen;

7) perusopetuslain 7 §:n mukaisen järjes-
tämisluvan saaneen yksityisen perusopetuk-
sen järjestäjän toiminnan aloittamiseen;

10) taiteen perusopetuksesta annetun lain
11 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetuskoh-
taisesti rahoitettavan taiteen perusopetuk-
seen;

11) perusopetuslain 7 §:n mukaiseen jär-
jestämislupaan sisältyvän 2-kaksivuotisen
esiopetuksen ensimmäiseen vuoteen niiden
oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta
esiopetuksen alkamisvuonna.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) yksityisellä koulutuksen tai muun toi-
minnan järjestäjällä rekisteröityä yhteisöä,
säätiotä ja valtion liikelaitosta;

4) kotikuntakorvauksen perusosalla valtio-
varainministeriön kunnan peruspalvelujen
valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukai-
sesti päättämää kotikuntakorvauksen perus-
osan euromäärää.

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy
laskennallisten perusteiden mukaisesti. Ra-
hoitus määräytyy:

3) perusopetuslaissa tarkoitetussa lisäope-
tuksessa, perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoite-
tun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä
olevien 5-vuotiaiden oppilaiden esiopetuk-

esiopetuksessa ja perusopetuksessa sekä ulkomailla järjestettävässä opetuksessa, perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetussa pidennettyyn oppivelvollisuuteen perustuvassa opetuksessa, koulukotiopetuksessa, sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyssä perusopetuksessa ja joustavassa perusopetuksessa oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella

essa, ulkomailla järjestettävässä opetuksessa, perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetussa pidennettyyn oppivelvollisuuteen perustuvassa opetuksessa, koulukotiopetuksessa, sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyssä perusopetuksessa, *perusopetuslain 7 §:n mukaiseen järjestämislupa*an sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden esiopetuksessa, joustavassa perusopetuksessa ja yksityisen opetuksen järjestäjän toiminnan aloittamisessa oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella, *perusopetuslain 46 §:ssä* tarkoitetussa perusopetuksessa kurssimäärän ja kurssia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa läsnäolokuukausien määrän ja läsnäolokuukaudelle määrätyn yksikköhinnan perusteella.

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä

8 §

Kunnan omarahoitusosuus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin

Kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen käyttökustannuksista on 58,11 prosenttia, *ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksista xx prosenttia* ja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävään lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen käyttökustannuksista 50 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan koko maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

11 §

Rahoitus perusopetuslaissa tarkoitettuun lisäopetukseen

Perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettua lisäopetusta järjestävälle kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään lisäopetusta varten rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08

11 §

Esi- ja perusopetuksen rahoitus

Kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen 7 §:n mukaisen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään 2 §:n 2 momentin 1—5,7, 9 ja 11 kohden mukaiseen toimintaan rahoitusta 5 §:n 3 kohdan mukaisesti.

Perusopetuslain 7 §:n mukaisen järjestämisluvan saaneelle perusopetuksen järjestäjälle myönnetään toiminnan aloittamiseen

euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 1,26 ja perusopetuksen lisäopetuksen oppilasmäärällä.

rahoitusta aloittamiskauden alusta sen varainhoitovuoden loppuun, jolta järjestäjälle ei makseta esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausta kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan mainittua korvausta vastaava määrä. Toiminnan aloittamisessa rahoitus lasketaan arvioidun oppilasmäärän mukaan. Toteutuneen ja arvioidun oppilasmäärän erotus otetaan huomioon kyseistä varainhoitovuotta seuraavaa vuotta seuraavan vuoden rahoituksessa. Toiminnan aloittamiseen rahoitusta myönnetään silloin, kun yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 7 §:n mukainen järjestämislupa tai sitä laajennetaan koskemaan esi- tai perusopetusta taikka silloin, kun opetus laajenee uudelle luokka-asteelle.

Perusopetuslain 7 §:n mukaiseen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden rahoituksena myönnetään niiden oppilaiden osalta, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna, kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain 38 §:ssä tarkoitettua 6-vuotiaiden kotikuntakorvausta vastaava määrä.

Sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään perusopetuksen valtionosuudesta, kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle opetuksen järjestäjälle voidaan myöntää joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan mainittua toimintaa varten oppilasta kohden määrätylä yksikkö hinnalla.

Ulkomailla järjestettävän opetuksen osalta oppilaskohtaista rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa valtioneuvoston ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

11 a §

Perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvaus vuonna 2017

Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä säädetään, kunnalle, kuntayhtymälle ja perusopetuslain 7 §:n mukaisen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetukseen valmistavan opetuksen siirtymäkorvausta vuonna 2017. Siirtymä-

korvauksen määrä saadaan kertomalla 2 momentin mukaiset oppilasmäärät momentissa tarkoitetuilla oppilaskohtaisilla yksikköhinnoilla. Yksityisillä opetuksen järjestäjillä yksikköhintaa korotetaan lisäksi 32 §:n 3 momentin mukaisesti.

Siirtymäkorvausta laskettaessa oppilasmäärinä otetaan huomioon opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1690/2015) 48 §:n 7 momentin mukaiset oppilasmäärät. Oppilaskohtainen yksikköhinta on 4046,13 euroa niiden oppilaiden osalta, jotka ovat olleet vähintään neljä, mutta vähemmän kuin kahdeksan kuukautta opetuksessa ja 8092,27 euroa vähintään kahdeksan kuukautta opetuksessa olleiden osalta.

12 §

(kumotaan)

Rahoitus maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaan opetukseen

Kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettua maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaa opetusta varten rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 2,49 ja tässä pykälässä tarkoitettulla oppilasmäärällä.

Vähintään neljä, mutta vähemmän kuin kahdeksan kuukautta yhtäjaksoisesti opetuksessa olleiden 48 §:n 7 momentissa tarkoitettujen oppilaiden osalta myönnettävän tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetun rahoituksen euromäärä kerrotaan luvulla 0,5.

13 §

(kumotaan)

Rahoitus muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esi- ja perusopetukseen

Kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään muille kuin oppivelvollisille järjestettävää perusopetusta varten sekä perusopetuslain 25 §:n

2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden suorittamista edeltävää esiopetusta varten rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 1,41 ja tässä pykälässä tarkoitetulla oppilasmäärällä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kotikuntakorvauksen perusosaa alennetaan, lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa opiskelevia ja esiopetuksessa olevia oppilaita, 49 prosentilla perusopetuslain 46 §:n 1 momentissa tarkoitettua koulutuksessa.

Edellä 1 momentissa mainitulle perusopetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 46 §:n 2 momentin mukaisista perusopetuksen oppimäärään kuuluvista suoritetuista oppiaineista euromäärä, joka saadaan kertomalla valtion talousarvion rajoissa vahvistettu yksikköhinta laskennallisella oppilasmäärällä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, miten suoritettut oppiaineet muunnetaan laskennalliseksi oppilasmääräksi.

14 §

(kumotaan)

Lisärahoitus perusopetuslaissa tarkoitettuun pidennettyyn oppivelvollisuuteen

Sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa ja tämän lain 13 §:n 1 momentissa säädetään perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettuun 11-vuotiseen oppivelvollisuuteen perustuvan opetuksen käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta, mainittua opetusta järjestävälle kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään lisärahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 2,97 ja tässä pykälässä tarkoitetulla oppilasmäärällä ja siihen lisätään euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

annetun lain 38 §:n mukaisesta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 1,79 ja vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden määrällä.

15 §

(kumotaan)

Perusopetuksen sisäoppilaitoslisä ja koulukotikorotus

Kunnalle, kuntayhtymälle tai yksityisen opetuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen sisäoppilaitokseen kuuluvan majoituksen ja ruokailun saavien oppilaiden osalta euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaan vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 0,46 ja sisäoppilaitoksessa majoitettujen oppilaiden määrällä.

Yksityiselle perusopetuksen järjestäjälle, jonka perusopetuksen järjestämisluvan mukaisena erityisenä koulutustehtävänä on koulukotiopetuksen järjestäminen, myönnetään koulukotiopetusta saavista oppilaista lisärahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 1,86 ja koulukotiopetusta saavien oppilaiden määrällä.

16 §

(kumotaan)

Joustavan perusopetuksen lisä

Sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään perusopetuksen valtionosuudesta, kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle opetuksen järjestäjälle voidaan myöntää joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan mainittua toimintaa varten oppilasta kohden määritellyä yksikköhinnalla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

(kumotaan)

Yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittaminen

Perusopetuslain mukaisen järjestämisluvan saaneelle yksityisen perusopetuksen järjestäjälle myönnetään toiminnan aloittamiseen toiminnan aloittamiskauden alusta sen varainhoitovuoden loppuun, jolta järjestäjälle ei makseta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 37 §:n mukaista kotikuntakorvausta, mainittua korvausta vastaava euromäärä.

18 §

(kumotaan)

Rahoitus ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen

Ulkomailla järjestettävää opetusta varten opetuksen järjestäjälle myönnetään rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistetusta kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 194,08 euroa, ja erotus kerrotaan luvulla 1,23 ja tässä pykälässä tarkoitettulla oppilasmäärällä. Oppilaskohtaista rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa valtioneuvoston ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

23 b §

23 b §

Keskimääräisestä yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset

Keskimääräisestä yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset

Laskettaessa edellä 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään vuosittain seuraavat euromäärät:
1) lukiokoulutuksen osalta 1 048,52 euroa;
2) ammatillisen peruskoulutuksen osalta 826,73 euroa; ja
3) taiteen perusopetuksen osalta 2,41 euroa.

Laskettaessa edellä 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään vuosittain seuraavat euromäärät:
1) lukiokoulutuksen osalta 1113,65 euroa;
2) ammatillisen peruskoulutuksen osalta 926,00 euroa ja
3) taiteen perusopetuksen osalta 3,13 euroa.

24 §

24 §

Lukion yksikkö hinnat

Lukion yksikkö hinnat

Lukion yksikkö hinnat opiskelijaa kohden

Lukion yksikkö hinnat opiskelijaa kohden

Voimassa oleva laki

lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiokoulutuksesta yksikköhintojen määrittämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niiden opiskelijoiden määrästä, jotka opintonsa aloittaessaan ovat täyttäneet 18 vuotta, otetaan huomioon 58 prosenttia.

Jos opiskelija on aloittanut opintonsa 18 vuotta täytettyään, yksikköhinta on 58 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa tässä momentissa tarkoitettua yksikköhintaa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään perusteista, joilla lukiolain 20 §:n 3 momentissa tarkoitettun oppiaineen suorittaminen muunnetaan opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon tämän pykälän 1 ja 5 momentissa tarkoitettujen 18 vuotta täytettyään opintonsa aloittaneiden määrässä

29 §

Perusopetuksen yksikköhinnat

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain edellä 11—14 ja 18 §:ssä tarkoitettujen yksikköhinnat oppilasta kohden.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain 16 §:ssä tarkoitettujen joustavan perusopetuksen hinnan valtion talousarvion rajoissa.

Ehdotus

lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiokoulutuksesta yksikköhintojen määrittämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niitä opiskelijoita, jotka opiskelevat aikuisten koulutukseen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaisesti painotetaan kertoimella 0,68 lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niitä opiskelijoita, jotka opiskelevat lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa painotetaan kertoimella 1,21.

Jos opiskelija opiskelee aikuisten koulutukseen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaisesti, yksikköhinta on 68 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään perusteista, jolla lukiolain 20 §:n 4 momentissa tarkoitettun oppiaineen suorittaminen muunnetaan opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon tämän pykälän 1 ja 5 momentissa tarkoitettujen aikuisten koulutukseen tarkoitetun opetussuunnitelman mukaisesti opiskelevien opiskelijoiden määrässä.

29 §

Perusopetuksen yksikköhinnat

Edellä 2 §:n 2 momentin 1-5, 9 ja 11 kohdassa tarkoitettujen toimintojen yksikköhinnat saadaan, kun kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään xxx euroa, ja saatu erotus kerrotaan seuraavilla kertoimilla:

	oppi- lasta kohden	läsnäolo- kuukautta kohden	kurssia kohden
--	--------------------------	----------------------------------	-------------------

Lisäopetus	1,26		
Pidennetty oppivelvolisuus, 5-vuotiaille järjestettävä esiopetus	1,41		
Pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoitus, muut vammaisoppilaat	2,97		
Pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoitus, vaikeasti kehitysvammaiset	4,76		
Sisäoppilaitoslisä	0,46		
Koulukotikorotus	1,86		
Ulkomailla järjestettävä perusopetuslain mukainen opetus	1,23		
Perusopetukseen valmistava opetus		0,186	
Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettu perusopetus			0,045

Lisäopetuksen yksikköhinnan lisäksi opetuksen järjestäjä saa pidennettyä oppivelvolisuutta vastaavan lisärahoituksen niistä oppilaista, jotka ovat olleet pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä perusopetuksen oppimäärää suorittaessaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain tässä pykälässä tarkoitetut yksikköhinnat oppilasta tai suoritetta kohden.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain 2 § 2 momentin 3 a kohdassa ja 7 kohdassa tarkoitetun toiminnan yksikköhinnat 11 §:n mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa 2 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetun joustavan perusopetuksen yksikköhinnan valtion talousarvion rajoissa.

32 §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoissa

Yksityisen perusopetuksen järjestäjän 11—18 §:ssä tarkoitettuja yksikköhintoja ja hintoja korotetaan siten, että korotus vastaa yksityisten perusopetuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille perusopetuksen järjestäjille aiheutuneista ar-

32 §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnoissa

Yksityisen perusopetuksen järjestäjän 29 §:ssä tarkoitettuja yksikköhintoja korotetaan. Korotus muodostuu kaikkien yksityisten perusopetuksen järjestäjien kolme vuotta ennen varainhoitovuotta maksamien arvonlisäverojen ja kaikille yksi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vonlisäverottomista kustannuksista.

tyisille perusopetuksen järjestäjille aiheutuneiden arvonlisäverottomien kustannusten osamäärästä.

35 a §

35 a §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja laskettaessa 35 §:n 1—3 momentin mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 15 177 euroa;
- 2) teattereiden osalta 8 545 euroa;
- 3) orkestereiden osalta 8 479 euroa.

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja laskettaessa 35 §:n 1—3 momentin mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 16 711 euroa;
- 2) teattereiden osalta 10 892 euroa;
- 3) orkestereiden osalta 10 800 euroa.

45 a §

45 a §

Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelmaan

Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen

Sen lisäksi, mitä 5 §:n 1 ja 2 kohdassa säädetään, voidaan oppilaitosmuotoista näyttötutkintoon valmistavaa ammatillista peruskoulutusta, ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä näyttötutkintojen järjestämistä rahoittaa valtionavustuksin. Valtionavustusta voidaan myöntää valtion talousarviossa nuorten aikuisten osaamisohjelmaan osoitetun määrärahan rajoissa.

Sen lisäksi, mitä 5 §:n 1 ja 2 kohdassa säädetään, voidaan ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta, ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä näyttötutkintojen järjestämistä rahoittaa valtionavustuksin. Valtionavustusta voidaan myöntää valtion talousarviossa nuorten aikuisten osaamisohjelmaan ja valtionavustuksina rahoitettavan maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Valtionavustuksella voidaan rahoittaa niiden opiskelijoiden opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa, ja jotka koulutuksen alkamisvuonna ovat 20–29-vuotiaita. Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle.

Nuorten aikuisten osaamisohjelman määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella voidaan vuosina 2017–2018 rahoittaa niiden vuosina 2013–2016 ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen aloittaneiden opiskelijoiden opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa, ja jotka koulutuksen alkamisvuonna ovat olleet 20–29-vuotiaita.

Valtionavustusta voidaan myöntää ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen,

Maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen kohdennetusta määrärahasta myönnettävällä valtionavustuksella voidaan ra-

jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän valtionosuusrahoitteista ammatillista peruskoulutusta siinä laajuudessa, että hakijalle ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvassa määrätty opiskelijamäärä täyttyy. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta valtionosuusrahoituksella vähintään opiskelijatyövuosimäärän, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentin mukaisesti ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi. Tässä pykälässä tarkoitettua valtionavustusta ei saa käyttää niihin opiskelijoista aiheutuviin kustannuksiin, joita rahoitetaan 6 tai 10 §:n mukaisina valtionosuuksina taikka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuna työvoimakoulutuksena.

Valtionavustuksen myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

hoittaa vuonna 2017 niiden kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen maahanmuuttajien opintoja, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa. Valtionavustuksella voidaan rahoittaa oppilaitosmuotoisesti järjestettyjä ammatillisia perustutkintoja ja niihin valmistavaa koulutusta, ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta, oppilaitosmuotoista ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta, erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja tutkintotilaisuuksia sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestämistä.

Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle. Valtionavustusta voidaan myöntää ammatillisen peruskoulutuksen ja tutkintotilaisuuksien sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämiseen, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän valtionosuusrahoitteista ammatillista peruskoulutusta siinä laajuudessa, että hakijalle ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvassa määrätty opiskelijamäärä täyttyy. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ja tutkintotilaisuuksien järjestämiseen valtionavustusta voidaan myöntää, jos hakijan hakemukseen sisältyy suunnitelma, jossa osoitetaan hakijan järjestävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta valtionosuusrahoituksella vähintään opiskelijatyövuosimäärän, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut 49 §:n 1 momentin mukaisesti ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuusrahoituksen perusteeksi.

Tässä pykälässä tarkoitettua valtionavustusta ei saa käyttää niihin opiskelijoista aiheutuviin kustannuksiin, joita rahoitetaan 6, 7

tai 10 §:n perusteella taikka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuna työvoimakoulutuksena.

48 §

Opiskelija- ja oppilasmäärien laskeminen

Lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Ammatillisen peruskoulutuksen varainhoitovuoden rahoitus lasketaan kuitenkin enintään järjestämisluvan kokonaisopiskelijamäärän mukaisesti. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltävän vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä. *Toiminnan käynnistyessä rahoitus lasketaan arvioidun oppilas- ja opiskelijamäärän mukaan lukuun ottamatta 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perusopetuksen oppiaineiden oppilaita.*

Tämän lain mukaan rahoitettavan perusopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 20 päivän oppilasmäärän mukaan.

Opiskelija ja oppilas voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi oppilaaksi tai opiskelijaksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Ne oppilaat ja opiskelijat, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädetyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena olevia oppilaita ja opiskelijoita laskettaessa huomioon ottamatta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rahoituksen määrittämisessä käytettävien oppilas- ja opiskelijamäärien laskemisesta.

48 §

Opiskelijamäärien laskeminen

Lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa varainhoitovuoden rahoitus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen opiskelijamäärän mukaan. Ammatillisen peruskoulutuksen varainhoitovuoden rahoitus lasketaan kuitenkin enintään määrään, joka on 87,5 prosenttia järjestämisluvan kokonaisopiskelijamäärästä. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Yksikköhintoja laskettaessa sovelletaan kuitenkin varainhoitovuotta edeltävän vuoden syksyn oppilas- ja opiskelijamääriä.

(3. momentti kumotaan)

Opiskelija voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi opiskelijaksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Ne opiskelijat, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädetyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena olevia opiskelijoita laskettaessa huomioon ottamatta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin rahoituksen määrittämisessä käytettävien opiskelijamäärien laskemisesta.

48 a §

Rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet perusopetuksessa

Tämän lain mukaan rahoitettavan perusopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltävän syyskuun 20 päivän oppilasmäärän mukaan lukuun ottamatta perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettua perusopetuksen rahoitusta.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen laskemisessa otetaan huomioon varainhoitovuodelle arvioitu läsnäolokuukausien määrä ja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun läsnäolokuukausien määrän erotus. Läsnäolokuukaudella tarkoitetaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa 30 kalenteripäivän pituista ajanjaksoa, jona oppilas on ollut opetuksen järjestäjän oppilaina. Varainhoitovuoden arvioituna läsnäolokuukausien määränä käytetään varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneita läsnäolokuukausia, joista opetus- ja kulttuuriministeriö päättää opetuksen järjestäjän hakemuksesta, jos oppilasmäärä on merkittävästi muuttunut. Perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen perusteeksi voidaan hyväksyä yhden oppilaan osalta enintään yhdeksän läsnäolokuukautta. Yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritetty opiskelijoiden sallittu enimmäismäärä, voidaan varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kuukausimäärä, joka saadaan kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaan luvulla yhdeksän.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettua perusopetuksen rahoituksen laskemisessa otetaan huomioon varainhoitovuodelle arvioitu kurssimäärä ja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän erotus. Varainhoitovuoden arvioituna kurssimääränä käytetään varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneita kursseja, tai kurssimäärää, joista opetus- ja kulttuuriministeriö päättää opetuksen järjestäjän hakemuk-

sesta, jos opiskelijamäärä on merkittävästi muuttunut.

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen perusteeksi voidaan hyväksyä enintään 100 kurssia sellaisen opiskelijan osalta, joka tarvitsee koko alkua ja päättövaiheen opetuksen ja enintään 130 kurssia sellaisen opiskelijan osalta, joka tarvitsee lisäksi lukutaitovaiheen opetuksen. Yksityiselle opetuksen järjestäjälle, jonka opetuksen järjestämisluvassa on määritelty opiskelijoiden sallittu enimmäismäärä, voidaan varainhoitovuonna rahoituksen perusteeksi hyväksyä enintään kurssimäärä, joka saadaan kun luvan osoittama opiskelijoiden enimmäismäärä kerrotaan luvulla 15. Mikäli yksityisen opetuksen järjestäjän, erityisenä koulutustehtävänä on järjestää opetusta sisäoppilaitosmuotoisesti, kerrotaan opiskelijoiden luvan osoittama enimmäismäärä luvulla 30.

Opiskelija ja oppilas voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi oppilaaksi tai opiskelijaksi vain yhdessä tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa.

Ne oppilaat ja opiskelijat, joita ei ole ilmoitettu valtionapuviranomaiselle säädetyssä määräajassa, voidaan jättää rahoituksen perusteena olevia oppilaita ja opiskelijoita laskettaessa huomioon ottamatta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säättää tarkemmin rahoituksen määrittämisessä käytettävien oppilas-, opiskelija-, kurssi- ja läsnäolokuukausien määrien laskemisesta.

48 b §

Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018

Poiketen siitä, mitä edellä 48 a §:n 2 momentissa perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoituksen laskemisesta säädetään, varainhoitovuosien 2017 ja 2018 rahoituksen laskemisessa ei oteta huomioon varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun kurssimäärän erotusta.

48 c §

Perusopetuksen valmistavan opetuksen rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet vuosina 2017 ja 2018

Poiketen siitä, mitä edellä 48 a §:n 3 momentissa perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen laskemisesta säädetään, varainhoitovuosien 2017 ja 2018 rahoituksen laskemisessa ei oteta huomioon varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneen ja arvioidun läsnäolokuukausien määrän erotusta.

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6, 10 ja 19—22 §:ssä tarkoitetun valtionosuuden sekä 7 ja 11—18 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemuksetta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen varainhoitovuoden keskimääräisten oppilas- ja opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus tarkistetaan kuitenkin enintään ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrätyn kokonaisopiskelijamäärän mukaiseksi. Tässä laissa tarkoitettun perusopetuksen rahoitus tarkistetaan, lukuun ottamatta 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen perusopetuksen kurssien ja 16 §:ssä tarkoitetun joustavan perusopetuksen oppilasmäärää, varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 20 päivän ja varainhoitovuoden syyskuun 20 päivän keskimääräisen oppilasmäärän mukaiseksi.

50 §

Rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 6, 10 ja 19—22 §:ssä tarkoitetun valtionosuuden sekä 7 ja 11 §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemuksetta kunnalle tai muulle 1 ja 2 §:ssä mainitun lain mukaisen toiminnan järjestäjälle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa 6 ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitetun valtionosuuden ja 7 §:ssä tarkoitetun rahoituksen ammatillisen koulutuksen osalta varainhoitovuoden keskimääräisten opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa rahoitus tarkistetaan kuitenkin enintään määrään, joka on 87,5 prosenttia ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrätystä kokonaisopiskelijamäärästä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää 11 a §:ssä tarkoitetun perusopetuksen valmistavan opetuksen siirtymäkorvauksen vuonna 2017.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20. Lain 11 a § ja 50 §:n 3 momentti on
voimassa 31 päivään joulukuuta 2017. Lain
45 a, 48 b ja 48 c § ovat voimassa 31 päi-
vään joulukuuta 2018.

Poiketen siitä, mitä laissa opetus- ja kult-
tuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja
48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(1690/2015) säädetään, 12 §:n 2 momenttia ei sovelleta 48 §:n 7 momentin perusteella ilmoitettujen oppilaiden osalta vuonna 2017 myönnettävään rahoitukseen, vaan opetuksen järjestäjille myönnetään 11 a §:n mukainen siirtymäkorvaus.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelle 2017 myönnettävään valtionosuuteen ja rahoitukseen.

2.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 11 b §, sellaisena kuin se on laissa 1608/2015 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

11 b §

Oppilaitosten yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset

Edellä 11 §:n mukaisesti määrättävästä yksikkö hinnasta, jossa on huomioitu 12 §:ssä tarkoitettu kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos, vähennetään:

- 1) kansanopiston opiskelijaviikon osalta 9,47 euroa;
- 2) valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 2,81 euroa;
- 3) kansalaisopiston opetustunnin osalta 2,66 euroa;
- 4) kesäyliopiston opetustunnin osalta 5,00 euroa;
- 5) opintokeskuksen opetustunnin osalta 3,11 euroa.

Ehdotus

11 b §

Oppilaitosten yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset

Edellä 11 §:n mukaisesti määrättävästä yksikkö hinnasta, jossa on huomioitu 12 §:ssä tarkoitettu kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos, vähennetään:

- 1) kansanopiston opiskelijaviikon osalta 12,08 euroa;
- 2) valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 3,65 euroa;
- 3) kansalaisopiston opetustunnin osalta 3,43 euroa;
- 4) kesäyliopiston opetustunnin osalta 6,32 euroa;
- 5) opintokeskuksen opetustunnin osalta 4,22 euroa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.